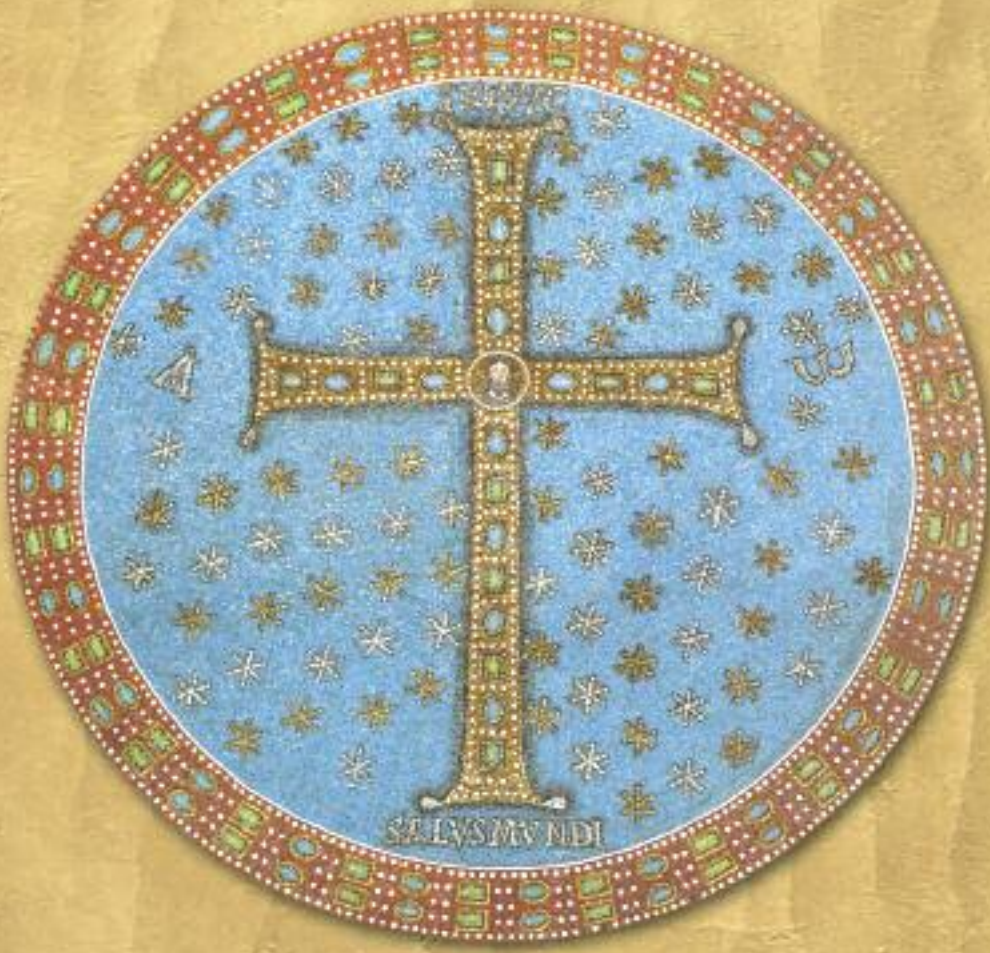
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΔΑΝΙΗΛ

Προτυπώσεις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ στὴν Παλαιὰ Διαθήκη

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 2009

Προτυπώσεις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ στὴν Παλαιὰ Διαθήκη

Σειρά: «Χριστολογικά» ἀριθμ. 21

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΔΑΝΙΗΛ

Προτυπώσεις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ στὴν Παλαιὰ Διαθήκη

ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 2009

Προτυπώσεις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ
στὴν Παλαιὰ Διαθήκη

Κείμενον:
Μητροπολίτου Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ
Δανιήλ

Στοιχειοθεσία, Διακόσμησις,Ἐπιμέλεια Ἐκδόσεως:
Ἀδελφότης Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου Προδρόμου Καρέα

Copyright: Ἱερὰ Μητρόπολις Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ.
Λεωφόρος Ὑμηττοῦ 47-51, 161 21 Καισαριανή
Τηλ. 210 72.24.123
www.imkby.gr (e-mail) info@imkby.gr

ISBN: 978-960-6841-22-4

Ἐκδοτική Παραγωγή
ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε.
Ἀριστεικὴ 12-16, 116 36 Ἀθήνα
Τηλ.: 210.921.7513, 210.921.4820 • Fax: 210.923.7033
www.eptalofos.gr • e-mail: info@eptalofos.gr

Περιεχόμενα

Πρόλογος 11

Εἰσαγωγή 13
α΄. Τὸ ξύλο στὸν παράδεισο 21
β΄. Ἡ θυσία τοῦ Ἰσαὰκ ἀπὸ τὸν πατέρα του Ἀβραάμ 33
γ΄. Ἡ προσκύνηση τῆς ῥάβδου τοῦ Ἰωσήφ 37
δ΄. Ἰωσήφ ὁ Πάγκαλος 41
ε΄. Ἡ φλεγόμενη καὶ μὴ καιομένη βάτος 47
στ΄. Ἡ σταυροτύπως πλήξασα τὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα Μωσαϊκὴ ῥάβδος 51
ζ΄. Τὸ ξύλο ποὺ ἐγλύκανε τὰ νερὰ τῆς πηγῆς Μερρὰ στὴν ἔρημο 57
η΄. Ἡ ῥάβδος Ἀαρὼν ἡ βλαστήσασα 59
θ΄. Οἱ σταυροειδῶς ἐκτεινόμενες χεῖρες τοῦ Μωυσῆ ποὺ ἔτρεψαν σὲ φυγὴ τοὺς Ἀμαληκίτες 63
ι΄. Ὁ χάλκινος ὄφις 69
ια΄. Ὁ πολύαθλος Ἰώβ 75
ιβ΄. Ὁ πάσχων «δοῦλος τοῦ θεοῦ» 77
ιγ΄. Ὁ ἄνθραξ ποὺ ἔδωσε τὸ Σεραφεὶμ στὸν Ἡσαΐα 79
ιδ΄. Τὸ σημεῖο τῆς νίκης - ἡ ῥάβδος τῆς ἰσχύος 83

Ἀγνώστου, Σταυρὸς 17ος αἰ.
(Ἀπὸ τὸ βιβλίο: «ΕΙΚΟΝΕΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΤΥΠΑ ΤΟΥΣ», τ. Γ΄).

Πρόλογος

Ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς στὴν ὁμιλία Του γιὰ τὴν συντέλεια τοῦ κόσμου χαρακτήρισε τὸν Τίμιο Σταυρό *«σημεῖο τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου»* (Ματθαίου κδ΄ 30). Εἶναι, κατὰ τὸν εὐαγγελιστὴ Ἰωάννη, ἡ *«σφραγῖδα Θεοῦ ζῶντος»* μὲ τὴν ὁποία σφραγίζονται οἱ *«δοῦλοι τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐπὶ τῶν μετώπων»* (πρβλ. Ἀποκαλύψεως ζ΄ 2-3).

Ἡ ἐνέργεια καὶ ἡ δύναμη αὐτοῦ *«τοῦ σημείου»* καὶ *«τῆς σφραγῖδος»* ἐκδηλώνεται ποικιλοτρόπως:

α΄. Σὲ ὁλόκληρη τὴν ἱερὰ ἱστορία τῆς σωτηρίας, καθὼς ἐξελίσσεται ἀπὸ τὴν δημιουργία τοῦ παρόντος κόσμου, ποὺ ἀναφέρεται στὸ πρῶτο κεφάλαιο τοῦ βιβλίου τῆς Γενέσεως, μέχρι τὴν ἀναδημιουργία ποὺ θὰ συμβεῖ στὸ τέλος τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ κόσμου, ποὺ προφητεύεται στὸ εἰκοστὸ πρῶτο κεφάλαιο τοῦ βιβλίου τῆς Ἀποκαλύψεως.

β΄. Κυρίως στὴν ζωὴ τῶν πιστῶν, ποὺ ζοῦν *«ἐν Χριστῷ»* καὶ συγκροτοῦν τὸ ζωντανὸ Σῶμα τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὴν Ἐκκλησία.

γ΄. Στὴν αἰώνια ζωή *«ὡς ξύλον τῆς ζωῆς»*, ὅπως ἀναφέρεται στὸ εἰκοστὸ δεύτερο κεφάλαιο τοῦ βιβλίου τῆς Ἀποκαλύψεως.

Γιὰ νὰ διδάξουμε στοὺς πιστοὺς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας τὰ θαυμαστὰ καὶ μεγαλεῖα τῆς δυνάμεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ποὺ ἁγιάστηκε μὲ τὴν σταυρικὴ θυ-

σία τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, συμπεριλάβαμε στὸ βιβλίο μας αὐτὸ τὶς προτυπώσεις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ στὴν Παλαιὰ Διαθήκη, τὶς προφητικὲς δηλαδὴ ἀναφορὲς γι᾽ Αὐτόν, σημειοῦντες καὶ τοῦτο, ὅτι ὅπως προφητεύθηκαν στὴν ἐποχὴ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὁ Μεσσίας καὶ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός, ἡ Παρθένος Μαρία, ἡ Μητέρα τοῦ Θεοῦ, ὁ Πρόδρομος καὶ Βαπτιστὴς Ἰωάννης ὁμοίως καὶ ὁ Τίμιος Σταυρός.

Οἱ ἑρμηνευτὲς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης θεοφόροι Πατέρες μᾶς ἐξήγησαν τὰ πρόσωπα καὶ τὰ γεγονότα, ποὺ προτύπωσαν τὸν Τίμιο Σταυρὸ. Ἐρανισθήκαμε μερικὰ καὶ ἀπὸ τὴν ὑμνολογία τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ τὰ παραθέτουμε ἱκετεύοντες

«Σταυρὲ τοῦ Χριστοῦ
σῶσον ἡμᾶς τῇ δυνάμει Σου».

Μὲ πατρικὲς εὐχές.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ
† Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ

Δανιήλ

Ἔγραφα στὴν Καισαριανή
1η Αὐγούστου 2009
Ἡ πρόοδος τοῦ Τιμίου Σταυροῦ

Ἡ Καινὴ Διαθήκη ἑρμηνεύει τὴν Παλαιὰ Διαθήκη

Ὁ σταυρικὸς θάνατος τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ὁ Τίμιος Σταυρὸς ἀποτελοῦν ἕνα ἀπὸ τὰ σημαντικότερα θέματα τῆς θεολογίας καὶ τῆς εὐσεβείας τῆς Ἐκκλησίας, ἀφοῦ κατὰ τὸν κορυφαῖο ἀπόστολο Πέτρο:

«Αὐτὸς σήκωσε τὶς ἁμαρτίες μας μὲ τὸ ἴδιο του τὸ σῶμα στὸν σταυρό, γιὰ νὰ πεθάνουμε κι ἐμεῖς ὡς πρὸς τὴν ἁμαρτία, καὶ νὰ ζήσουμε μέσα στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Μὲ τὶς πληγὲς τοῦ Χριστοῦ γιατρευτήκατε»[1].

❖ Ὁ ἐσταυρωμένος Κύριος εἶναι τὸ περιεχόμενο τοῦ κηρύγματος τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κατὰ τὴν ὁμολογία τοῦ ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν Παύλου:

«Ἐμεῖς ὅμως κηρύττουμε τὸν Σωτήρα, καὶ μάλιστα σταυρωμένον - κήρυγμα ἀπαράδεκτο γιὰ τὶς μεσσιανικὲς προσδοκίες τῶν Ἰουδαίων καὶ ἀνόητο γιὰ τὶς ἀναζητήσεις τῶν Ἐθνικῶν»[2].

«Γιατὶ σκοπός μου δὲν ἦταν νὰ σᾶς κάνω νὰ γνωρί-

1. «Ὃς (ὁ Ἰησοῦς Χριστός) τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν αὐτὸς ἀνήνεγκεν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύλον, ἵνα ταῖς ἁμαρτίαις ἀπογενόμενοι τῇ δικαιοσύνῃ ζήσωμεν· οὗ τῷ μώλωπι αὐτοῦ ἰάθητε» (Α΄ Πέτρου β΄ 24).

2. «Ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν Χριστὸν ἐσταυρωμένον, Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον, Ἕλλησι δὲ μωρίαν» (πρὸς Κορινθίους Α΄ α΄ 23).

σετε κάτι ἄλλο, παρὰ μόνο τὸν Ἰησοῦ Χριστό, καὶ μάλιστα σταυρωμένο»[3].

Μὲ καύχηση ὁ μέγας ἀπόστολος τοῦ Χριστοῦ Παῦλος ἀναφερόταν στὴν σταυρικὴ θυσία τοῦ Λυτρωτοῦ καὶ Σωτῆρος Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ:

«Ὅσο γιὰ μένα, δὲν θέλω ἄλλη ἀφορμὴ γιὰ καύχηση ἐκτὸς ἀπὸ τὸν σταυρὸ τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸν σταυρό, ποὺ πάνω του πέθανε ὁ κόσμος γιὰ μένα κι ἐγὼ γιὰ τὸν κόσμο»[4].

❖ Οἱ ἀνὰ τοὺς αἰῶνες ἅγιοι καὶ θεοφόροι Πατέρες μας καὶ ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς μελέτησαν ποικιλοτρόπως τὰ περὶ τοῦ Πάθους καὶ τὸν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ θάνατο τοῦ Σωτῆρος μας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Στὴν διδασκαλία τους ὁ σταυρικὸς θάνατος συσχετίσθηκε μὲ πολλὰ γεγονότα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ποὺ θεωροῦνται τύπος ἢ προεικόνισή του.

Ἡ Καινὴ Διαθήκη ὄχι μόνον ἐπιτρέπει, ἀλλὰ καὶ συνηθίζει νὰ ἀναζητεῖ στὴν Παλαιὰ Διαθήκη τύπους τῶν μελλόντων γεγονότων, ὅπως θὰ ἀποδειχθεῖ στὴν συνέχεια.

❖ Ἀπὸ τοὺς ἱεροὺς συγγραφεῖς τῆς Καινῆς Διαθήκης ἑρμηνεύονται τὰ γεγονότα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

3. *«Οὐ γὰρ ἔκρινα τοῦ εἰδέναι τι ἐν ὑμῖν εἰ μὴ Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον»* (πρὸς Κορινθίους Α΄ β΄ 2).

4. *«Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἐμοὶ κόσμος ἐσταύρωται κἀγὼ τῷ κόσμῳ»* (πρὸς Γαλάτας στ΄ 14).

Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρουμε τὸν εὐαγγελιστὴ Ματθαῖο ποὺ καταγράφοντας τὴν μαρτυρία του γιὰ τὰ γεγονότα τῆς ζωῆς τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ συχνὰ ἐπικαλεῖται τὴν Παλαιὰ Διαθήκη μὲ τὴν ἔκφραση:

«Μὲ ὅλα αὐτὰ ποὺ ἔγιναν, ἐκπληρώθηκε ὁ λόγος τοῦ Κυρίου, ποὺ εἶχε πεῖ ὁ προφήτης»[5].

Ἰδιαιτέρως ὁ ἀπόστολος Παῦλος στὶς ἐπιστολές του πολλὲς φορὲς καταφεύγει στὴν Παλαιὰ Διαθήκη, γιὰ νὰ ἑρμηνεύσει γεγονότα καὶ ἰδέες τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ἀναφέρουμε μερικὲς περιπτώσεις:

Στὴν πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολὴ α΄ 17 διδάσκει, ὅτι ὁ λόγος τοῦ προφήτου Ἀββακούμ «ὁ δὲ δίκαιος ἐξαιτίας τῆς πίστεώς του θὰ ζήσει»[6] ἐπαληθεύεται καὶ ἐπιβεβαιοῦται, ὅταν μὲ τὴν πίστη του ὁ ἄνθρωπος ἀποδέχεται τὸ περιεχόμενο τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Στὴν πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολὴ β΄ 24 ἐλέγχει τοὺς Ἰουδαίους, ὅτι δὲν ζοῦσαν ἐφαρμόζοντας τὶς ἐντολὲς τοῦ Θεοῦ, ποὺ τοὺς δόθηκαν μέσω τοῦ Μωυσῆ, μὲ συνέπεια νὰ ἀτιμάζεται καὶ νὰ ὑβρίζεται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ὅπως ἔχουν προφητεύσει ὁ Ἡσαΐας στὸ νβ΄ 5 καὶ ὁ Ἰεζεκιὴλ στὸ λστ΄ 20-24 τὸ παράπονο τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ μας «ἐξαιτίας σας τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ διασύρεται ἀπὸ τοὺς εἰδωλολάτρες»[7].

5. *«Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος»* (Ματθαίου α΄ 22).

6. *«Ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται»*.

7. *«Τὸ γὰρ ὄνομα τοῦ Θεοῦ δι' ὑμᾶς βλασφημεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσιν»*.

Στὴν πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολὴ γ΄ 10 -18 περιγράφει τὴν καθολικὴ κατάπτωση τῶν ἀνθρώπων μὲ τοὺς στίχους τῶν Ψαλμῶν ιγ΄ 1-3, νβ΄ 2-4, ε΄ 10, ρλθ΄ 4, θ΄ 28, λε΄ 2, καὶ στὸν Ἡσαΐα νθ΄, γιὰ νὰ τονίσει τὴν ἀνάγκη λυτρώσεως, σωτηρίας καὶ ἀποκαταστάσεως ὅλου τοῦ ἀνθρώπινου γένους στὸν πνευματικὸ κόσμο τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Στὴν πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολὴ δ΄ 3 καὶ 17 φέρει ὡς παράδειγμα δικαιώσεως καὶ πίστεως τὸν πατριάρχη Ἀβραάμ, ποὺ εἶναι τύπος καὶ πατέρας ὅλων τῶν πιστῶν στὸν Θεὸ ἀνθρώπων.

Στὴν πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολὴ δ΄ 7 ἐφαρμόζει τοὺς πανηγυρικοὺς λόγους τοῦ προφήτου Δαυίδ «Μακάριοι εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ τοὺς συγχωρέθηκαν οἱ ἀνομίες καὶ ποὺ τοὺς σκεπάσθηκαν οἱ ἁμαρτίες»[8] στὴν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν, ποὺ δόθηκε μὲ τὸν σταυρικὸ θάνατο τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Στὸ θ΄ κεφάλαιο τῆς πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῆς ἐφαρμόζει τὴν ἱστορία τῶν δύο υἱῶν τοῦ Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ Ἰσμαήλ, καὶ τῶν δύο υἱῶν τοῦ Ἰσαάκ, Ἡσαῦ καὶ Ἰακώβ, στὴν Συναγωγὴ καὶ στὴν Ἐκκλησία. Κατὰ τὸν ἀπόστολο Παῦλο, ὅπως στὶς ἱστορίες αὐτὲς ὁ Θεὸς ἀπεδοκίμασε τὸν Ἰσμαὴλ καὶ τὸν Ἡσαῦ, ἔτσι ἀπεδοκίμασε καὶ τὸν Ἰσραηλιτικὸ λαὸ καὶ ἐξέλεξε τὸν νέο λαό Του, τὴν Ἐκκλησία.

Στὸ ι΄ κεφάλαιο τῆς πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῆς ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ Μωυσῆς ἀναφέρεται καὶ στὸ ἀδύνατο τῆς

8. *«Μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι καὶ ὧν ἐπεκαλύφθησαν αἱ ἁμαρτίαι»* (Ψαλμοῦ λα (λβ΄) 1).

σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων μὲ τὴν τήρηση τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ ἡ ἀκριβὴς τήρηση τῶν ἐντολῶν εἶναι ἀδύνατη, καὶ στὸ δυνατὸ τῆς σωτηρίας μὲ τὴν πίστη στὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό.

Στὴν πρὸς Κορινθίους Α΄ ἐπιστολὴ α΄ 19 ἐξαγγέλλει ὅτι τὸ κήρυγμα τῆς σταυρικῆς θυσίας τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐξαφάνισε κάθε ἀνθρώπινη σοφία, ποὺ τὴν κατέστησε ἀνωφελῆ καὶ ἄχρηστη, ὅπως εἶχε προφητευθεῖ ἀπὸ τὸν Ἡσαΐα στὸ κθ΄ 14.

Στὴν ἴδια ἐπιστολὴ στὸ α΄ 31 διδάσκει, ὅτι οἱ λόγοι τοῦ προφήτου Ἱερεμίου θ΄ 23-24 ἐπαληθεύονται, ὅταν οἱ κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου καὶ οἱ πιστοὶ καυχῶνται μόνο γιὰ τὴν σωτηρία τους καὶ τὸν Σωτήρα τους.

Ἀκόμη καὶ ἡ περίπτωση τῶν Ἰουδαίων ποὺ κατασκεύασαν καὶ λάτρευσαν τὸ χρυσὸ μοσχάρι στὴν ἔρημο ἀντιστοιχεῖ στὴν περίπτωση τῶν χριστιανῶν ἐκείνων, ποὺ τιμοῦν τοὺς ψευδεῖς θεοὺς τοῦ μάταιου κόσμου χορτασμένοι ἀπὸ τὶς ἡδονὲς τῆς σαρκός[9].

Γιὰ τὸν ἀπόστολο Παῦλο ἡ πίστη καὶ ἡ ὁμολογία, ποὺ προφητεύθηκαν ἀπὸ τὸν Δαυίδ[10] ἐπαληθεύτηκαν ἀπὸ τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς Ἀποστόλους τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ[11].

Ὅτι ὁ καιρὸς τῆς σωτηρίας, ποὺ προαναγγέλθηκε ἀπὸ τὸν προφήτη Ἡσαΐα στὸ μθ΄ 8, ἦρθε μετὰ τὴν ἀνάσταση τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ[12].

9. Πρὸς Κορινθίους Α΄ ι΄ 7.
10. Ψαλμοῦ ριε΄ 1.
11. Πρὸς Κορινθίους Β΄ δ΄ 13.
12. Πρὸς Κορινθίους Β΄ στ΄ 2.

Μὲ αὐτὰ ἀποδείχθηκε ὅτι ἡ Καινὴ Διαθήκη μὲ τὴν θεολογία της ἑρμηνεύει τὴν Παλαιὰ Διαθήκη.

❖ Ὁ ἴδιος ὁ Κύριός μας ἐπικαλέστηκε γεγονότα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ποὺ ἐπαληθεύτηκαν ἀπὸ γεγονότα τῆς ζωῆς Του:

Συσχέτισε τὸν λυτρωτικὸ μὲ σταύρωση θάνατό Του μὲ τὴν ἱστορία τοῦ χάλκινου φιδιοῦ στὴν ἔρημο:

«Ὅπως ὁ Μωυσῆς ὕψωσε τὸ χάλκινο φίδι στὴν ἔρημο, ἔτσι πρέπει νὰ ὑψωθεῖ ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου, ὥστε ὅποιος πιστεύει σ' αὐτὸν νὰ μὴ χαθεῖ ἀλλὰ νὰ ζήσει αἰώνια»[13].

Συνέδεσε ἐπίσης τὴν ἀνάστασή Του μὲ τὴν ἱστορία τοῦ προφήτου Ἰωνᾶ, ποὺ τὴν ἀποκαλεῖ σημεῖο Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου[14].

❖ Ὡς πρὸς τὸ Πάθος, εἰδικῶς, καὶ τὸν Σταυρὸ ἐπισημαίνονται πλεῖστοι ὅσοι τύποι στὴν ἱστορία τῆς σωτηρίας, στὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, μὲ τοὺς ὁποίους προετοιμαζόταν ὁ ἐκλεκτὸς λαός, γιὰ νὰ ὑποδεχθεῖ τὸν Μεσσία, τὸ ἔργο Του καὶ τὴν ἐποχή Του.

13. *«Καὶ καθὼς Μωϋσῆς ὕψωσε τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως ὑψωθῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον»* (Ἰωάννου γ΄ 14 -15).

14. (Ματθαίου ιβ΄ 38-42).

Ὁ Κύριός μας ἔλεγξε τὴν ἀπιστία τῶν Ἰουδαίων, ποὺ ἐνῶ μελετοῦσαν καὶ ἐρευνοῦσαν τὶς ἅγιες Γραφές, ἐπειδὴ παραδέχονταν, ὅτι σ' αὐτὲς περιέχεται ἡ αἰώνια ζωὴ καὶ ἐνῶ ἀναφέρονταν σ' Αὐτόν, ἐκεῖνοι δὲν θέλησαν νὰ πιστεύσουν στὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ γιὰ νὰ ἔχουν τὴν αἰώνιο ζωή[15].

Ἐπίσης ὅτι καὶ ὁ Ἀβραὰμ καὶ οἱ ἄλλοι δίκαιοι τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ποὺ ἔζησαν μὲ τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας τους ἀπὸ τὸν Μεσσία, Αὐτὸν ἀνέμεναν, καὶ ὅταν ἦλθε στὸν κόσμο σὰν ἄνθρωπος, χάρηκαν χαρὰ μεγάλη[16].

❖ Ὁ ἅγιος καὶ θεοφόρος πατέρας μας Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς (ιδ΄ αἰ. μ.Χ.) ἀρχίζει τὴν ὁμιλία του στὸν Τίμιο Σταυρὸ ὡς ἑξῆς:

«Ὁ Σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ προαναγγελλόταν καὶ προτυπωνόταν ἀπὸ τὰ παλαιότερα χρόνια (τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης), καὶ κανεὶς ποτὲ δὲν συμφιλιώθηκε μὲ τὸν Θεὸ χωρὶς τὴν δύναμη τοῦ Σταυροῦ»[17].

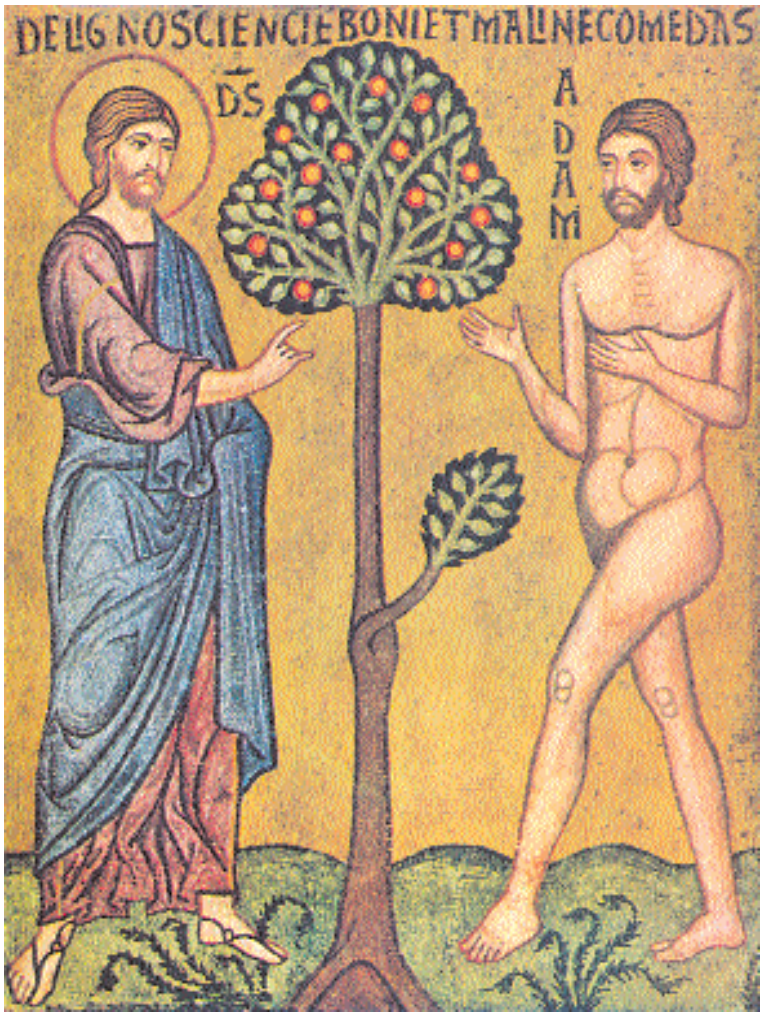
Μερικοὺς ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς τύπους θὰ ἀναφέρουμε στὴν συνέχεια γιὰ τὴν πνευματικὴ οἰκοδομή μας.

15. Ἰωάννου ε΄ 39-40.

16. Ἰωάννου η΄ 56.

17. *«Ὁ τοῦ Χριστοῦ σταυρὸς προανεκηρύττετο καὶ προετυποῦτο ἐκ γενεῶν ἀρχαίων, καὶ οὐδεὶς ποτὲ κατηλλάγη τῷ Θεῷ χωρὶς τῆς τοῦ Σταυροῦ δυνάμεως»* (Ὁμιλία ΙΑ΄ *«εἰς τὸν Τίμιον καὶ Ζωοποιὸν Σταυρόν»*) (P.G. 151,124).

«Ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν, οὐ φάγεσθε ἀπ᾽ αὐτοῦ».
(Μωσαϊκὸ 12 αἰ. Capella Palatina. Palérmo. Σικελία)

α΄. Τὸ ξύλο στὸν παράδεισο

Κατὰ τὸ βιβλίο τῆς Γενέσεως ὁ Θεὸς ἔδωσε ἐντολὴ στοὺς Πρωτοπλάστους νὰ μὴ γευθοῦν ἀπὸ τοῦ ξύλου, δηλαδὴ ἀπὸ τοὺς καρποὺς τοῦ δέντρου τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, ποὺ βρισκόταν στὸ κέντρο τοῦ Παραδείσου.

«Καὶ ἔδωσε ἐντολὴ ὁ Κύριος ὁ Θεὸς στὸν Ἀδάμ: Ἀπὸ ὅλα τὰ καρποφόρα δέντρα ποὺ ὑπάρχουν στὸν παράδεισο μπορεῖς νὰ τρῶς ἐλεύθερα. Ἀπὸ τὸ δέντρο ὅμως τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καὶ κακοῦ δὲν πρέπει ποτὲ νὰ φᾶτε· τὴν ἡμέρα ποὺ θὰ φᾶτε ἀπὸ αὐτό, θὰ ὑπαχθεῖτε κάτω ἀπὸ τὴν ἐξουσία τοῦ θανάτου»[18].

Ὁ ἅγιος Φιλόθεος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως (τέλη ιγ΄ αἰ. -1379 μ.Χ.) θεωρεῖ ὅτι τὸ ξύλο, τὸ δέντρο δηλαδή, ποὺ βρισκόταν στὸν Παράδεισο προτύπωσε τὸν Σταυρὸ τοῦ Κυρίου μας. Ἀντιπαραθέτει ὡς ἑξῆς τὸ ξύλο στὸν παράδεισο μὲ τὸ ξύλο τοῦ Σταυροῦ:

«Τὸ ξύλο τοῦ Παραδείσου ἔκανε τὸν Ἀδὰμ αἰχμάλωτο καὶ γυμνὸ καὶ τὸν ἀνάγκασε νὰ κρυφτεῖ, ἐνῶ τὸ ξύλο τοῦ Σταυροῦ ἔδειχνε ἀπὸ ψηλὰ τὸν νικητὴ τοῦ θανάτου. Ὁ θάνατος τοῦ Ἀδὰμ καὶ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἔζησαν μετὰ ἀπ᾽ αὐτὰ τὰ γεγονότα θανάτωσε καὶ καταδίκασε, ἐνῶ ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐκείνους ποὺ

18. *«Καὶ ἐνετείλατο Κύριος ὁ Θεὸς τῷ Ἀδὰμ λέγων· ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φαγῇ, ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν, οὐ φάγεσθε ἀπ᾽ αὐτοῦ· ᾗ δ᾽ ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ᾽ αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε»* (Γενέσεως β΄ 16-17).

ἔπεσαν καὶ θανατώθηκαν πρὸ αὐτοῦ σήκωσε καὶ ζωοποίησε καὶ σὲ ὅλους χάρισε ὁδὸ σωτηρίας»[19].

Ὁ σοφὸς Ἰωάννης ὁ Ζωναρᾶς (ιβ΄ αἰ. μ.Χ.) ὁ ἐξηγητὴς τῶν ἀναστασίμων κανόνων τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ (η΄ αἰ. μ.Χ.), ἑρμηνεύοντας τὸ τροπάριο[20] τῆς τετάρτης ὠδῆς τοῦ ἀναστάσιμου κανόνα τοῦ πλάγιου δευτέρου ἤχου, γράφει ὅτι:

«Ἐκεῖνο τὸ ξύλο ποὺ βλάστησε μέσα στὸν Παράδεισο ἐπρόκειτο νὰ εἶναι ἡ αἰτία τῆς (φυσικῆς) ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου· ἐνῶ στὸ ξύλο τοῦ Σταυροῦ ἐπρόκειτο νὰ ὀφείλεται ἡ ὄντως ζωή, ἡ νοητή.

»Ὅτι κάλεσε τὸ ξύλο τοῦ Σταυροῦ ξύλο ζωῆς ὁ μελωδός (ἐννοεῖ τὸν ἅγιο Ἰωάννη τὸν Δαμασκηνό) τὸ ἀπέδειξε μὲ τὰ ὅσα εἶπε στὴν συνέχεια· ὁ σταυρὸς καρφώθηκε κατὰ κάποιο τρόπο στὴν πλευρά σου, Χριστέ, σὰν νὰ φυτεύθηκε. Ἐπειδὴ τὰ φυτὰ ποὺ τοποθετοῦνται σὲ τόπους ἢ δοχεῖα χρειάζονται πότισμα, λέει ὁ μελωδός. (ὁ Σταυρός) ἀφοῦ ποτίστηκε μὲ τὸ αἷμα καὶ ὕδωρ τῆς ἀμόλυντης πλευρᾶς σου βλάστησε γιὰ μᾶς τὴν ζωή. Αὐ-

19. *«Τὸ ξύλον τοῦ παραδείσου αἰχμάλωτο καὶ γυμνὸ ἐποίησε τὸν Ἀδὰμ καὶ κρυβῆναι αὐτὸν παρεσκεύασε, τὸ ξύλον τοῦ σταυροῦ τὸν νικητὴν Χριστὸν ἀφ' ὑψηλοῦ πᾶσιν ἐδείκνυεν. Ὁ θάνατος τοῦ Ἀδὰμ καὶ τοὺς μετὰ ταῦτα ἀνθρώπους κατεδίκασε καὶ ἐθανάτωσε καὶ κατέκρινεν, ὁ δὲ θάνατος τοῦ Χριστοῦ καὶ τοὺς πρὸ αὐτοῦ πεσόντας καὶ θανατωθέντας ἀνέστησε καὶ ἐζώωσε καὶ πᾶσι τῆς ἀνθρωπίνης σωτηρίας ὁδὸν ἐχαρίσατο»* (Λόγος εἰς τὴν ὕψωσιν τοῦ Τιμίου καὶ Ζωοποιοῦ Σταυροῦ P.G. 154, 726).

20. *«Τὸ ξύλον ἤνθησε, Χριστὲ τῆς ὄντως ζωῆς· ὁ σταυρὸς γὰρ ἐπάγη καὶ ἀρδευθείς, αἵματι καὶ ὕδατι, ἐξ ἀκηράτου σου πλευρᾶς, τὴν ζωὴν ἡμῖν ἐβλάστησεν».*

τὸ δὲν ἦταν ἐνέργεια τοῦ ξύλου ἀλλὰ ἐκείνου ποὺ καρφώθηκε σ᾽ αὐτὸ καὶ τοῦ αἵματος καὶ ὕδατος ποὺ ἔρρευσε ἀπὸ αὐτὴ τὴν πλευρά.

»Καὶ πῶς ἐξήνθησε τὴν ζωὴ τὸ ξύλο τοῦ Σταυροῦ; Ὁ Χριστὸς ποὺ πέθανε σ᾽ αὐτὸν καὶ ἐνταφιάστηκε καὶ ἀναστήθηκε μᾶς ἔδωσε βεβαία ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεως καὶ τῆς μέλλουσας ζωῆς. Σύμφωνα μὲ τοὺς φυσικοὺς νόμους τῶν δέντρων ἔχουν λεχθεῖ, ὅτι πρῶτον ἐξήνθησε καὶ ἔπειτα βλάστησε. Διότι τὰ δέντρα πρῶτα βγάζουν τὰ ἄνθη, καὶ ὅταν πέσουν τὰ ἄνθη, τότε γίνεται ὁ καρπός.

»Τὴν δὲ φράση *"ἀκηράτου πλευρᾶς σου"* τὴν εἶπε διδάσκοντάς μας ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ δεύτερος Ἀδάμ· καὶ ὅπως ἀκριβῶς ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ Ἀδὰμ δημιουργήθηκε ἡ γυναίκα καὶ ὀνομάστηκε μετὰ τὴν δημιουργία της Ζωή, κατὰ ὅμοιο τρόπο καὶ ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ Χριστοῦ, ποὺ κατὰ κάποιο τρόπο εἶναι δεύτερος Ἀδάμ, βλάστησε γιὰ μᾶς ἡ ζωή· ἀλλὰ ἂν καὶ ἡ πλευρὰ τοῦ Ἀδὰμ δὲν ἦταν ἀμόλυντη εἶχε ὅμως μέσα της τόση δύναμη, ὥστε προήγαγε τὴν Εὔα· ἡ πλευρὰ ὅμως τοῦ δεύτερου Ἀδάμ, ἐπειδὴ ἦταν ἀμόλυντη βλάστησε γιὰ μᾶς τέτοια ζωή, δηλαδὴ τὴν πραγματικὴ ζωή»[21].

21. *«Ἐκεῖνο γὰρ τὸ ξύλον τὸ ἐν τῷ Παραδείσῳ βλαστῆσαι αἰσθητῶς ἔμελλεν εἶναι ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου αἴτιον· τὸ δὲ τοῦ Σταυροῦ ξύλον τῆς ὄντως ζωῆς τῆς νοητῆς ἐπαίτιον. Ὅτι δὲ ξύλον ζωῆς τὸ ξύλον ἔφησεν ὁ μελῳδὸς τοῦ Σταυροῦ ἔδειξεν ἐπαγαγών· ὁ Σταυρὸς γὰρ ἐπάγῃ, οἷον ἐν τῇ σῇ πλευρᾷ φυτευθείς· ἐπειδὴ τὰ ἐν τισι τιθέμενα φυτὰ ἀρδείας δέονται, φησὶ καὶ ἀρδευθεὶς αἵματι καὶ ὕδατι ἐξ ἀκηράτου σου πλευρᾶς τὴν ζωὴν ἡμῖν ἐβλάστησεν·*

Στὸν δεύτερο εἱρμό[22] τῆς ἐνάτης ὠδῆς τοῦ κανόνα τῆς ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ὁ μελωδὸς ἀναφέρει ὅτι ὁ θάνατος ποὺ ἐπῆλθε ὡς τιμωρία γιὰ τὴν παρακοή τους στοὺς πρωτοπλάστους, ποὺ ἔφαγαν ἀπὸ τὸ ἀπαγορευμένο ξύλο, καταργήθηκε ἀπὸ τὸ ξύλο τοῦ σταυροῦ.

Τοῦτον ἑρμηνεύει ὁ σοφὸς Ζωναρᾶς ὡς ἑξῆς:

«Ὁ θάνατος ποὺ προκλήθηκε στὸ ἀνθρώπινο γένος ἐξ αἰτίας τοῦ δέντρου, τοῦ ὁποίου τὸν ἀπηγορευμένο καρπὸ ἔφαγαν οἱ πρωτόπλαστοι, σήμερα ἔχασε τὴν δύναμή του μὲ τὸν Σταυρικὸ θάνατο τοῦ Χριστοῦ. Γιατὶ ἡ κατάρα, ποὺ δόθηκε στὴν πρώτη μητέρα (τῶν ἀνθρώ-

---

οὐ τοῦ ξύλου δὲ ἦν ἡ ἐνέργεια αὕτη ἀλλὰ τοῦ ἐν αὐτῷ παγέντος καὶ τοῦ ἐξ αὐτῆς πλευρᾶς αὐτοῦ ρυέντος αἵματος καὶ ὕδατος.

»Πῶς δὲ ἐξήνθησε τὴν ζωὴν τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ; ὅτι ἐν αὐτῷ θανὼν ὁ Χριστὸς καὶ ταφεὶς καὶ ἀναστὰς παρέσχεν ἡμῖν βεβαίαν ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεως καὶ τῆς μελλούσης ζωῆς· ἀκολούθως δὲ τῇ φύσει τῶν δένδρων εἴρηται· πρῶτον τὸ ἐξήνθησεν εἶτα τὸ ἐβλάστησεν. Τὰ γὰρ δένδρα πρῶτον ἀνθηφοροῦσιν, ἀποδιαρρυϊσκομένων δὲ τῶν ἀνθῶν, τότε ὁ καρπὸς γίνεται.

»Τὸ δὲ ἀκηράτου σου πλευρᾶς ἔφη διδάσκων ἡμᾶς ὅτι δεύτερος Ἀδὰμ ἐστὶν ὁ Χριστός· καί, ὥσπερ ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ Ἀδὰμ ἡ γυνὴ δεδημιούργητο ζωὴ μετὰ ταῦτα ὀνομασθεῖσα οὕτω καὶ ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ Χριστοῦ οἷος δεύτερος Ἀδὰμ ἡ ζωὴ ἡμῖν ἐβλάστησεν· ἀλλ' ἡ μὲν τοῦ Ἀδὰμ μὴ ἀκήρατος οὖσα ἀλλὰ μέσης ἔχουσα τοιαύτην καὶ τὴν Εὔαν προήγαγεν· ἡ δὲ τοῦ δευτέρου Ἀδὰμ πλευρὰ ἀκήρατος οὖσα τοιαύτην ἡμῖν ἐβλάστησε ζωὴν τοὐτέστι τὴν ὄντως ζωήν». (Ἁγιορειτικὸν Περιοδικὸν «Ὁ Ἄθως», τ. Α΄, ἐν Ἀθήναις 1920, σελ. 166-167).

22. *«Ὁ διὰ βρώσεως τοῦ ξύλου, τῷ γένει προσγενόμενος θάνατος, διὰ σταυροῦ κατήργηται σήμερον· τῆς γὰρ προμήτορος ἡ παγγενὴς κατάρα διαλέλυται τῆς ἁγνῆς Θεομήτορος, ἣν πᾶσαι αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν μεγαλύνουσιν».*

πων) καὶ ποὺ ξαπλώθηκε σ᾽ ὅλο τὸ ἀνθρώπινο γένος, λύθηκε ἀπὸ τόν (Μονογενῆ) Υἱὸ τῆς ἁγνῆς Μητέρας τοῦ Θεοῦ, τὴν ὁποία ὅλες οἱ οὐράνιες Δυνάμεις δοξολογοῦν μὲ μεγάλη δόξα.

»Ὁ Ἀδὰμ οὔτε ἀθάνατος οὔτε θνητὸς δημιουργήθηκε, ἀλλὰ ἦταν δεκτικὸς καὶ τῶν δύο. Ὥστε ἢ τὴν ἀφθαρσία θὰ εἶχε ὡς βραβεῖο, ἐπειδὴ φύλαξε τὴν ἐντολή, ἢ τὸν θάνατο ὡς τιμωρία τῆς παραβάσεως τῆς ἐντολῆς. Αὐτὸ φανερώνει καὶ ἡ λέξη προσγενόμενος, διότι δὲν ὑπῆρχε ἐντὸς τῆς ἀνθρώπινης φύσεως ὁ θάνατος, λέει, ἀλλὰ προστέθηκε, δηλαδὴ μετὰ ἐπεβλήθηκε ἀπὸ τὴν βρώση τοῦ ξύλου. Ἀλλὰ θὰ πεῖ κάποιος· πῶς "διὰ βρώσεως τοῦ ξύλου" ἔχει εἰπωθεῖ· διότι οἱ πρωτόπλαστοι δὲν ἔφαγαν ἀπὸ τὸ ξύλο ἀλλὰ ἀπὸ τὸν καρπό. Αὐτὸ ὁ μελωδὸς τὸ εἶπε ἀκολουθώντας τὸ βιβλίο τῆς Γενέσεως· σ᾽ αὐτὸ φέρεται ὁ Θεὸς νὰ λέει στὸν Ἀδὰμ ἀπὸ κάθε ξύλο (δηλαδὴ δέντρο) ποὺ εὑρίσκεται στὸν Παράδεισο νὰ φᾶς γιὰ τροφή σου, ἀπὸ δὲ τὸ ξύλο (δηλαδὴ τὸ δέντρο) τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ πονηροῦ δὲν θὰ φᾶς. Αὐτὸς λοιπὸν ὁ θάνατος ποὺ ἐπιβλήθηκε στὸ γένος, δηλαδή, στὴν φύση τῶν ἀνθρώπων διὰ τοῦ Ἀδάμ, καταργήθηκε διὰ τοῦ σταυροῦ· λέει «καταργήθηκε» ἀντὶ τοῦ ἔμεινε ἀνενεργὸς καὶ ἄπρακτος· διότι ἐφ᾽ ὅσον ὁ Χριστὸς πέθανε στὸν σταυρὸ καὶ ἀναστήθηκε, ὥστε νὰ μὴν εἶναι δυνατὸν νὰ πεθάνει, ὁ θάνατος ἔμεινε ἀργὸς ἀντὶ τοῦ ἀσθενής, ἐπειδὴ δὲν μπόρεσε νὰ τὸν κρατήσει στὴν φυλακὴ τοῦ Ἅδη»[23].

23. *«Ὁ διὰ βρώσεως τοῦ ξύλου τῷ γένει προσγενόμενος θάνατος», διδάσκειν ὡς οὐ θνητὸς ἐπλάσθη κατ᾽ ἐνίους ὁ ἄνθρω-*

Κατὰ τὴν παύλειο θεολογία[24] ὁ παλαιὸς Ἀδὰμ ἦταν τύπος τοῦ μέλλοντος νὰ γεννηθεῖ νέου Ἀδάμ, δηλαδὴ τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀμφότεροι συσχετίζονται μὲ τὸν Σταυρό:

«Ὁ Θεὸς ὅμως ξεπερνώντας αὐτὰ τὰ ὅρια ἔδειξε τὴν ἀγάπη του γιὰ μᾶς, γιατὶ ἐνῶ ἐμεῖς ζούσαμε ἀκόμα στὴν ἁμαρτία, ὁ Χριστὸς ἔδωσε τὴν ζωή του γιὰ μᾶς. Τώρα λοιπόν, ἀφοῦ ὁ Θεὸς μᾶς ἀπάλλαξε ἀπὸ τὴν καταδίκη, μὲ τὸν σταυρικὸ θάνατο τοῦ Χριστοῦ, πολὺ περισσότερο ὁ ἴδιος θὰ μᾶς σώσει καὶ ἀπὸ τὴν μελλοντικὴ ὀργή. Ἐάν, ἀφοῦ ἤμασταν ἐχθροὶ μὲ τὸν Θεό, συμφιλιωθήκαμε μαζί του μὲ τὸν σταυρικὸ θάνατο τοῦ Υἱοῦ του, πολὺ περισσότερο τώρα ποὺ συμφιλιωθήκαμε, ἡ ζωή

πος, ἀλλὰ διὰ τὴν παρακοὴν κατεδικάσθη εἰς τὸν θάνατον· οὔτε γὰρ ἀθάνατος ἐποιήθη ὁ Ἀδὰμ οὔτε θνητός, ἑκατέρου δὲ δεκτικός, ὥστε ἢ τὴν ἀφθαρσίαν ἔξει γέρας φυλάξας τὴν ἐντολήν, ἢ τὸν θάνατον τιμωρίαν τῆς παραβάσεως· τοῦτο δὲ καὶ τὸ προσγενόμενος ἐκφαίνει· οὐκ ἐνῆν γὰρ τῷ ἀνθρώπῳ, φησίν, ὁ θάνατος, ἀλλὰ προσεγένετο· τοὐτέστιν, ὕστερον ἐπηνέχθη διὰ τὴν βρῶσιν τοῦ ξύλου· εἴποι δέ τις πῶς διὰ βρώσεως τοῦ ξύλου εἴρηται· οὐ γὰρ ἐκ τοῦ ξύλου ἔφαγον οἱ πρωτόπλαστοι ἀλλ' ἐκ τοῦ καρποῦ· τοῦτο δὲ ὁ μελῳδὸς ἔφη, τῇ τῆς Γενέσεως βίβλῳ ἀκολουθῶν· πεποίηται γὰρ ὁ Θεὸς ἐν αὐτῇ λέγων τῷ Ἀδάμ «ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ Παραδείσῳ βρώσει φαγῇ, ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν οὐ φάγεσθε».

»Ὁ γοῦν τῷ γένει, ἤγουν τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων διὰ τοῦ Ἀδὰμ προσγενόμενος θάνατος, διὰ σταυροῦ κατήργηται σήμερον, ἀντὶ ἤργησεν, ἠπράκτησε· τοῦ γὰρ Χριστοῦ θανόντος ἐν τῷ σταυ-ρῷ καὶ ἀναστάντος ὥστε μηκέτι θανεῖν, ἤργησεν ὁ θάνατος, ἀντὶ τοῦ ἠσθένησε, μὴ δυνηθεὶς κατασχεῖν αὐτὸν ἐν τῇ τοῦ ᾅδου φρουρᾷ» (ἔνθ' ἀνωτέρω, σελ. 253).

24. Πρὸς Ρωμαίους ε΄ 14.

του θὰ μᾶς προξενήσει σωτηρία. Καὶ ὄχι μόνο συμφιλιωθήκαμε, ἀλλὰ καὶ καυχόμαστε γιὰ τὸν Θεό, μέσω τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, χάρις στὸν ὁποῖο ἔχουμε λάβει αὐτὴ τὴν συμφιλίωση. Μέσω ἑνὸς ἀνθρώπου μπῆκε στὸν κόσμο ἡ ἁμαρτία καὶ μέσω τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος καὶ ἔτσι ξαπλώθηκε ὁ θάνατος σὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, διότι ὅλοι ἁμάρτησαν. Ἡ ἁμαρτία ὑπῆρχε στὸν κόσμο καὶ πρὶν νὰ δοθεῖ ὁ νόμος, χωρὶς ὅμως τὸν νόμο δὲν μποροῦσε νὰ θεωρηθεῖ ὡς ἁμαρτία ἡ παράβαση τῶν ἐντολῶν του. Ὡστόσο ὁ θάνατος κυριάρχησε σὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὸν Ἀδὰμ μέχρι τὸν Μωυσῆ, ἀκόμη καὶ σὲ αὐτοὺς ποὺ δὲν ἁμάρτησαν ὅμοια μὲ τὴν παρακοὴ τοῦ Ἀδάμ, ὁ ὁποῖος Ἀδὰμ ἦταν προτύπωση τοῦ μελλοντικοῦ γενάρχη. Ἡ δωρεὰ ὅμως τοῦ Θεοῦ ποὺ δόθηκε δὲν ἦταν ἀνάλογη μὲ τὸ παράπτωμα. Γιατὶ ἐάν ἡ παράβαση τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου εἶχε ὡς συνέπεια τὸν θάνατο τῶν πολλῶν, πολὺ περισσότερο ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ πλούσια δωρεὰ τῆς χάριτος ποὺ ἔφερε στὸν κόσμο ὁ ἕνας ἄνθρωπος, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, πλεόνασε στοὺς πολλούς. Δὲν συγκρίνεται ἡ πλούσια δωρεὰ τοῦ Χριστοῦ μὲ τὸ κακὸ ποὺ ἔκανε ἡ ἁμαρτία ἑνὸς ἀνθρώπου. Διότι ἡ ἀπόφαση γιὰ τὸ ἕνα παράπτωμα ἦταν καταδικαστική, ἐνῶ ἡ χαριστικὴ πράξη γιὰ τὰ πολλὰ παραπτώματα ὁδήγησε στὴν ἀθώωση. Ἔφτασε λοιπὸν τὸ παράπτωμα ἑνὸς ἀνθρώπου, γιὰ νὰ κυριαρχήσει ὁ θάνατος σὲ ὅλον τὸν κόσμο, ἐξαιτίας ἑνὸς ἀνθρώπου. Τὸ ἴδιο, καὶ ἀκόμα περισσότερο, ὁ ἕνας Ἰησοῦς Χριστὸς θὰ γίνει ἡ αἰτία νὰ κυριαρχήσουν μέσα στὴν ἀληθινὴ ζωὴ ὅσοι ἀποδέχονται τὴν ἄφθονη χάρη τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δωρεὰ τῆς λυτρώσε-

ως. Ἑπομένως λοιπόν, ὅπως τὸ ἕνα παράπτωμα ἔγινε αἰτία καταδίκης ὅλων τῶν ἀνθρώπων, ἔτσι καὶ τὸ σωτήριο ἔργο ἔγινε αἰτία σωτηρίας καὶ ζωῆς γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ ὅπως ἡ παρακοὴ τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου ἔκανε ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα ἁμαρτωλή, ἔτσι καὶ μὲ τὴν ὑπακοὴ τοῦ ἑνὸς θὰ ἀναγνωριστοῦν ὅλοι δίκαιοι ἀπὸ τὸν Θεό. Ἀνάμεσα στοὺς δύο γενάρχες μπῆκε στὸ μεταξὺ ὁ νόμος, γιὰ νὰ φανοῦν πόσο πολλὰ ἦταν τὰ ἀνθρώπινα παραπτώματα. Ἐκεῖ ὅμως, ὅπου πληθύνθηκε ἡ ἁμαρτία, δόθηκε πολὺ ἀφθονώτερη χάρη»[25].

25. *«Συνίστησι δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ Θεός, ὅτι ἔτι ἁμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανε. πολλῷ οὖν μᾶλλον δικαιωθέντες νῦν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ σωθησόμεθα δι' αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὀργῆς. εἰ γὰρ ἐχθροὶ ὄντες κατηλλάγημεν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, πολλῷ μᾶλλον καταλλαγέντες σωθησόμεθα ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ· οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμενοι ἐν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ νῦν τὴν καταλλαγὴν ἐλάβομεν. Διὰ τοῦτο ὥσπερ δι' ἑνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθε καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ θάνατος διῆλθεν, ἐφ' ᾧ πάντες ἥμαρτον· ἄχρι γὰρ νόμου ἁμαρτία ἦν ἐν κόσμῳ, ἁμαρτία δὲ οὐκ ἐλλογεῖται μὴ ὄντος νόμου· ἀλλ' ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Μωϋσέως καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας ἐπὶ τῷ ὁμοιώματι τῆς παραβάσεως Ἀδάμ, ὅς ἐστι τύπος τοῦ μέλλοντος. ἀλλ' οὐχ ὡς τὸ παράπτωμα, οὕτω καὶ τὸ χάρισμα· εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἑνὸς παραπτώματι οἱ πολλοὶ ἀπέθανον, πολλῷ μᾶλλον ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ δωρεὰ ἐν χάριτι τῇ τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς πολλοὺς ἐπερίσσευσε. καὶ οὐχ ὡς δι' ἑνὸς ἁμαρτήσαντος τὸ δώρημα· τὸ μὲν γὰρ κρῖμα ἐξ ἑνὸς εἰς κατάκριμα, τὸ δὲ χάρισμα ἐκ πολλῶν παραπτωμάτων εἰς δικαίωμα. εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἑνὸς παραπτώματι ὁ θάνατος ἐβασίλευσε διὰ τοῦ ἑνός, πολλῷ μᾶλλον οἱ τὴν περισσείαν τῆς χάριτος καὶ τῆς δωρεᾶς τῆς δικαιοσύνης λαμβάνοντες ἐν ζωῇ βασιλεύσουσι διὰ τοῦ ἑνὸς Ἰησοῦ Χριστοῦ.*

Αὐτὸν τὸν συσχετισμὸ παλαιοῦ καὶ νέου Ἀδὰμ ἀναπτύσσει ἐπίσης ὁ ἀπόστολος Παῦλος καὶ στὸ πιὸ ἔνδοξο κεφάλαιο τῆς Καινῆς Διαθήκης τὸ ιε΄ τῆς Α΄ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς.

«Διότι ὅπως ὁ θάνατος ἦρθε στὸν κόσμο μέσω ἑνὸς ἀνθρώπου, ἔτσι καὶ ἀπὸ ἕναν ἄνθρωπο ἦρθε καὶ ἡ ἀνάσταση τῶν νεκρῶν. Ὅπως πεθαίνουν ὅλοι ἐξαιτίας τῆς συγγένειας μὲ τὸν Ἀδάμ, ἔτσι χάρη στὴν συγγένεια μὲ τὸν Χριστὸ ὅλοι θὰ ξαναπάρουν ζωή»[26].

«Πραγματικά, ἔτσι διδάσκει καὶ ἡ Γραφή: Στὸν Ἀδάμ, τὸν πρῶτο ἄνθρωπο, δόθηκε ἡ φυσικὴ ζωή. Ἀντίθετα στὸν ἔσχατο Ἀδάμ, τὸν Χριστό, δόθηκε τὸ Πνεῦμα ποὺ εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς. Ὅμως δὲν προηγεῖται τὸ πνευματικό, ἀλλὰ πρῶτα ἔρχεται τὸ φυσικό, ἔπειτα τὸ πνευματικό. Ὁ πρῶτος ἄνθρωπος προέρχεται ἀπὸ τὴν γῆ καὶ εἶναι χωματένιος· ὁ δεύτερος ἄνθρωπος, ὁ Κύριος, προέρχεται ἀπὸ τὸν οὐρανό. Ὅπως εἶναι ὁ Ἀδάμ, ποὺ εἶναι χωματένιος, ἔτσι εἶναι καὶ ὅσοι ἀνήκουν στὸν παλιὸ κόσμο· καὶ ὅ,τι λογῆς εἶναι ὁ οὐράνιος ἄνθρωπος,

Ἄρα οὖν ὡς δι' ἑνὸς παραπτώματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς κατάκριμα, οὕτω καὶ δι' ἑνὸς δικαιώματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς δικαίωσιν ζωῆς. ὥσπερ γὰρ διὰ τῆς παρακοῆς τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου ἁμαρτωλοὶ κατεστάθησαν οἱ πολλοί, οὕτω καὶ διὰ τῆς ὑπακοῆς τοῦ ἑνὸς δίκαιοι κατασταθήσονται οἱ πολλοί. νόμος δὲ παρεισῆλθεν ἵνα πλεονάσῃ τὸ παράπτωμα. οὗ δὲ ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις» (πρὸς Ρωμαίους ε΄ 8-20).

26. *«Ἐπειδὴ γὰρ δι' ἀνθρώπου ὁ θάνατος, καὶ δι' ἀνθρώπου ἀνάστασις νεκρῶν. ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ Ἀδὰμ πάντες ἀποθνήσκουσιν, οὕτω καὶ ἐν τῷ Χριστῷ πάντες ζωοποιηθήσονται»* (πρὸς Κορινθίους Α΄ ιε΄ 21-22).

ὁ Χριστός, τέτοιοι εἶναι ὅσοι περιμένουν τὸν οὐράνιο κόσμο. Καὶ ὅπως τώρα εἴμαστε ὅμοιοι μὲ τὸν ἄνθρωπο ποὺ πλάστηκε ἀπὸ γῆ, ἀργότερα θὰ μοιάσουμε μ' ἐκεῖνον ποὺ ἦρθε ἀπὸ τὸν οὐρανό»[27].

Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος (344-407 μ.Χ.) στὴν ὁμιλία του "Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κοιμητηρίου, καὶ εἰς τὸν σταυρὸν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ" ἐπεκτείνει τὴν ἔννοια αὐτῶν τῶν συμβόλων συμπεριλαμβάνοντας ἐκτὸς τοῦ ξύλου καὶ τὴν Παρθένο καὶ τὸν θάνατο.

«Παρθένος καὶ ξύλο καὶ θάνατος ἦταν τὰ σύμβολα τῆς ἥττας μας. Παρθένος ἦταν ἡ Εὔα διότι δὲν εἶχε ἔρθει ἀκόμη σὲ συνουσία μὲ τὸν ἄνδρα της. Ξύλο ἦταν τὸ δέντρο, καὶ θάνατος ἦταν ἡ τιμωρία τοῦ Ἀδάμ. Ἀλλὰ νά, πάλι παρθένος καὶ ξύλο καὶ θάνατος, τὰ σύμβολα αὐτὰ τῆς ἥττας μας, ἔγιναν σύμβολα τῆς νίκης. Διότι στὴν θέση τῆς Εὔας ἔχουμε τὴν Μαρία, στὴν θέση τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ ἔχουμε τὸ ξύλο τοῦ σταυροῦ, καὶ στὴν θέση τοῦ θανάτου τοῦ Ἀδάμ, ἔχουμε τὸν θάνατο τοῦ Χριστοῦ»[28].

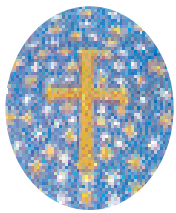

27. *«Οὕτω καὶ γέγραπται· ἐγένετο ὁ πρῶτος ἄνθρωπος Ἀδὰμ εἰς ψυχὴν ζῶσαν· ὁ ἔσχατος Ἀδὰμ εἰς πνεῦμα ζωοποιοῦν· ἀλλ' οὐ πρῶτον τὸ πνευματικόν, ἀλλὰ τὸ ψυχικόν, ἔπειτα τὸ πνευματικόν. ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοϊκός, ὁ δεύτερος ἄνθρωπος ὁ Κύριος ἐξ οὐρανοῦ. οἷος ὁ χοϊκός, τοιοῦτοι καὶ οἱ χοϊκοί, καὶ οἷος ὁ ἐπουράνιος, τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι. καὶ καθὼς ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, φορέσομεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου»* (πρὸς Κορινθίους Α΄ ιε΄ 45-49).

28. *«Παρθένος καὶ ξύλον καὶ θάνατος τῆς ἥττης ἡμῶν ἦν τὰ σύμβολα. Παρθένος ἦν ἡ Εὔα· οὔπω γὰρ ἄνδρα ἐγνώρισε· ξύλον*

Καὶ ὁ πρύτανις τῶν θεολόγων ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός (ηʹ αἰ. μ.Χ) θεωρεῖ τὸ ξύλο, στὸν παράδεισο, τύπο τοῦ Σταυροῦ:

«Ἐπειδὴ διὰ μέσου τοῦ ξύλου ὁ θάνατος προῆλθε, ἔπρεπε διὰ μέσου τοῦ ξύλου νὰ δωρηθοῦν ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἀνάσταση»[29].

ἦν τὸ δένδρον καὶ θάνατος ἦν τὸ ἐπιτίμιον τοῦ Ἀδάμ. Ἀλλ' ἰδοὺ πάλιν παρθένος καὶ ξύλον καὶ θάνατος τὰ τῆς ἥττας σύμβολα, ταῦτα καὶ νίκης ἐγένετο σύμβολα. Ἀντὶ γὰρ τῆς Εὔας ἡ Μαριάμ· ἀντὶ τοῦ ξύλου τοῦ εἰδέναι τὸ καλὸν καὶ τὸ πονηρόν, τὸ ξύλον τοῦ σταυροῦ· ἀντὶ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀδὰμ ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ» (P.G. 49, 396).

29. *«Ἐπειδὴ γὰρ διὰ ξύλου ὁ θάνατος, ἔδει διὰ ξύλου δωρηθῆναι τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἀνάστασιν»* (Ἔκδοσις ἀκριβὴς περὶ ὀρθοδόξου πίστεως στὸ ιαʹ (πδʹ) κεφάλαιο Περὶ σταυροῦ, ἐν ᾧ ἔτι καὶ περὶ πίστεως (P.G. 94, 1132).

Ἡ θυσία τοῦ Ἰσαάκ.
(Ἀπὸ τὸ βιβλίο: «Ο ΚΡΗΤΙΚΟΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ ΘΕΟΦΑΝΗΣ»)

β΄. Ἡ θυσία τοῦ Ἰσαὰκ ἀπὸ τὸν πατέρα του Ἀβραάμ

❁ Κατὰ τὸ βιβλίο τῆς Γενέσεως ὁ Θεὸς ζήτησε ἀπὸ τὸν πατριάρχη Ἀβραὰμ νὰ θυσιάσει τὸν υἱό του Ἰσαάκ:

«Ἔπειτα ἀπὸ τὰ γεγονότα αὐτὰ ὁ Θεὸς ὑπέβαλε σὲ δοκιμασία τὸν Ἀβραὰμ καὶ τοῦ εἶπε· Ἀβραάμ, Ἀβραάμ! Ἐκεῖνος ἀπάντησε· ἰδοὺ ἐγώ, Κύριε, εἶμαι παρών. Καὶ τοῦ εἶπε ὁ Θεός· πᾶρε τὸ παιδί σου τὸ ἀγαπημένο, τὸν Ἰσαάκ, τὸν ὁποῖον τόσο πολὺ ἔχεις ἀγαπήσει, πήγαινε μαζὶ μὲ αὐτὸν στὴν ὑψηλὴ περιοχὴ καὶ πρόσφερέ τον ὁλοκαύτωμα πάνω σ᾽ ἕνα ἀπὸ τοὺς λόφους ἐκείνους ποὺ ἐγὼ θὰ σοῦ εἴπω»[30].

❁ Κατὰ τὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολή, αὐτὴ ἡ θυσία ἦταν τύπος τῆς προσφορᾶς τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ Του, ἀπὸ τὸν Θεὸ Πατέρα, γιὰ νὰ θυσιασθεῖ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ·

«Μὲ τὴν πίστη πρόσφερε ὁ Ἀβραὰμ τὸν Ἰσαάκ, ὅταν δοκιμάστηκε ἀπὸ τὸν Θεό. Αὐτὸς ποὺ πῆρε τὶς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ πρόσφερε τὸν μονάκριβο υἱό του, μολονότι τοῦ εἶχε εἰπωθεῖ: Ἀπὸ τὸν Ἰσαὰκ θὰ προέλθουν οἱ ἀπόγονοί σου. Ὁ Ἀβραὰμ ὅμως σκέφτηκε ὅτι ὁ Θεὸς μποροῦσε καὶ ἀπὸ τοὺς νεκροὺς νὰ τοῦ ἀναστήσει

30. *«Καὶ ἐγένετο μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα ὁ Θεὸς ἐπείρασε τὸν Ἀβραὰμ καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἀβραάμ, Ἀβραάμ. ὁ δὲ εἶπεν· ἰδοὺ ἐγώ. καὶ εἶπε· λαβὲ τὸν υἱόν σου τὸν ἀγαπητόν, ὃν ἠγάπησας, τὸν Ἰσαάκ, καὶ πορεύθητι εἰς τὴν γῆν τὴν ὑψηλὴν καὶ ἀνένεγκον αὐτὸν ἐκεῖ εἰς ὁλοκάρπωσιν ἐφ᾽ ἓν τῶν ὀρέων, ὧν ἄν σοι εἴπω»* (Γενέσεως κβ΄ 1-2).

ἀπογόνους· καὶ ἔτσι ὁ Ἀβραὰμ πῆρε πίσω τὸν υἱό του, ἀφοῦ πρῶτα τὸν εἶχε καταθέσει στὸν Θεὸ σὰν παράβολο»[31].

❁ Ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης μαρτυρεῖ ὅτι αὐτὴ ἡ προσφορὰ σὲ θυσία τοῦ Μονογενοῦς ἔγινε ἀπὸ ἀγάπη:

«Τόσο πολὺ ἀγάπησε ὁ Θεὸς τὸν κόσμο, ὥστε παρέδωσε στὸν θάνατο τὸν μονογενῆ Του Υἱό, γιὰ νὰ μὴ χαθεῖ ὅποιος πιστεύει σ᾽ αὐτὸν ἀλλὰ νὰ ἔχει ζωὴ αἰώνια»[32].

Στὸν τόπο τῆς θυσίας ὁ Ἰσαὰκ μετέφερε στοὺς ὤμους του τὰ ξύλα τῆς θυσίας, ὅπου τὸ ὑπάκουο τέκνο θὰ προσφερόταν ὡς θῦμα:

«Πῆρε ὁ Ἀβραὰμ τὰ ξύλα γιὰ τὴν θυσία τῆς ὁλοκαυτώσεως καὶ τὰ φόρτωσε στὸν υἱό του Ἰσαάκ. Καὶ ὁ ἴδιος κράτησε στὰ χέρια του τὸ δοχεῖο τῆς φωτιᾶς καὶ τὸ μαχαίρι, καὶ βάδισαν καὶ οἱ δυὸ μαζὶ γιὰ τὸν τόπο τῆς θυσίας»[33].

Τὰ ξύλα ἐκεῖνα θεωροῦνται καὶ ὡς τύπος τοῦ Σταυροῦ, τὸν ὁποῖο μετέφερε στοὺς ὤμους Του ὁ Κύριός μας

31. *«Πίστει προσενήνοχεν Ἀβραὰμ τὸν Ἰσαὰκ πειραζόμενος, καὶ τὸν μονογενῆ προσέφερεν ὁ τὰς ἐπαγγελίας ἀναδεξάμενος, πρὸς ὃν ἐλαλήθη ὅτι ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεταί σοι σπέρμα, λογισάμενος ὅτι καὶ ἐκ νεκρῶν ἐγείρειν δυνατὸς ὁ Θεός· ὅθεν αὐτὸν καὶ ἐν παραβολῇ ἐκομίσατο»* (πρὸς Ἑβραίους ια΄ 17-19).

32. *«Οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται ἀλλ᾽ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον»* (Ἰωάννου γ΄ 16).

33. *«Ἔλαβε δὲ Ἀβραὰμ τὰ ξύλα τῆς ὁλοκαρπώσεως καὶ ἐπέθηκεν Ἰσαὰκ τῷ υἱῷ αὐτοῦ· ἔλαβε δὲ μετὰ χεῖρας καὶ τὸ πῦρ καὶ τὴν μάχαιραν, καὶ ἐπορεύθησαν οἱ δύο ἅμα»* (Γενέσεως κβ΄ 6).

Ἰησοῦς Χριστός[34]. Ὁ μέχρι θυσίας ὑπάκουος υἱός, ὁ Ἰσαάκ, εἶναι τύπος τοῦ θυσιασθέντος ἀπὸ ὑπακοὴ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ, κατὰ τὸν ἀποστολικὸ λόγο:

«Ὁ Κύριός μας ὄντας πραγματικὸς ἄνθρωπος ταπεινώθηκε θεληματικὰ ὑπακούοντας μέχρι θανάτου, καὶ μάλιστα θανάτου σταυρικοῦ»[35].

Ἐπιβεβαιώνει καὶ ὁ ἅγιος Ἀνδρέας ὁ Κρήτης (660-740 μ.Χ.) αὐτὸν τὸν συμβολισμό:

«Τὴν προτύπωση τοῦ Σταυροῦ ἐκπλήρωσε... ὁ Ἰσαὰκ ἀφοῦ φορτώθηκε τὰ ξύλα τῆς θυσίας, ἀκολούθησε πρόθυμα τὸν πατέρα του, ποὺ βιαζόταν νὰ τὸν προσφέρει θυσία»[36].

❁ Ἀναφερόμενος στὰ γεγονότα αὐτὰ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης ὁ Παλαμᾶς (ιδ΄ αἰ. μ.Χ.) διδάσκει, ὅτι ὁ Θεός «στὸν μὲν Ἀβραὰμ ἐνεργοῦσε τὸ μυστήριο τοῦ Σταυροῦ, ἐνῶ ὁ υἱός του Ἰσαὰκ ἦταν τύπος τοῦ ἀργότερα σταυρωθέντος Χριστοῦ»[37].

---

34 Ἰωάννου ιθ΄ 17.

35. Ὁ Κύριός μας *«σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ»* (πρὸς Φιλιππησίους β΄ 8).

36. *«Σταυροῦ τύπον ἐπλήρου... Ἰσαάκ, τὰ ξύλα τῆς θυσίας ἀναλαβὼν καὶ τῷ πατρὶ θυσίαν ἑαυτὸν ἐπειγομένῳ προτροπάδην ἐχόμενος»* (Εἰς τὴν παγκόσμιον Ὕψωσιν τοῦ Τιμίου καὶ Ζωοποιοῦ Σταυροῦ P.G. 97, 1032).

37. *«Ἐν τῷ Ἀβραὰμ τὸ μυστήριον ἐνεργεῖ τοῦ σταυροῦ, ὁ δὲ αὐτοῦ υἱὸς ἦν τύπος τοῦ σταυρωθέντος ὕστερον Χριστοῦ»* (Εἰς τὸν Τίμιον καὶ Ζωοποιὸν Σταυρόν P.G.151, 132-3. Πρβλ. καὶ P.G. 140, 563).

Ἡ προσκύνηση τοῦ ἄκρου τῆς ράβδου τοῦ Ἰωσὴφ ἀπὸ τὸν Πατριάρχη Ἰακώβ.
(Ἀπὸ τὸ βιβλίο: «ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΝΗΣΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ»).

γ΄. Ἡ προσκύνηση τοῦ ἄκρου τῆς ράβδου τοῦ Ἰωσὴφ ἀπὸ τὸν Πατριάρχη Ἰακὼβ καὶ ἡ εὐλογία τοῦ Πατριάρχου Ἰακὼβ στὰ τέκνα τοῦ Ἰωσήφ

Γιὰ τὸν Πατριάρχη Ἰακὼβ πληροφορούμαστε ὅτι συνέβησαν τὰ ἑξῆς:

❋ Πρὸ τοῦ θανάτου του εὐλόγησε τὸν υἱό του Ἰωσὴφ καὶ τοῦ ζήτησε νὰ ὁρκισθεῖ, ὅτι ὅταν πεθάνει θὰ τὸν μεταφέρει νὰ τὸν θάψει μαζὶ μὲ τοὺς πατέρες του (τὸν Ἀβραὰμ καὶ τὸν Ἰσαάκ). Ὁ Ἰωσὴφ ὑποσχέθηκε μὲ ὅρκο. Μετὰ τὸν δοθέντα ὅρκο ἀπὸ τὸν Ἰωσὴφ στὸν πατέρα του, ὁ Ἰακώβ, ποὺ ὁ Θεὸς τὸν μετονόμασε σὲ Ἰσραήλ[38], γιὰ νὰ εὐχαριστήσει τὸν ἀξιωματοῦχο καὶ ἰσχυρὸ ἄρχοντα στὴν διοίκηση τῶν Αἰγυπτίων καὶ υἱό του Ἰωσήφ, ἔσκυψε, προσκύνησε καὶ ἀσπάσθηκε τὸ ἄκρο τῆς ράβδου τοῦ υἱοῦ του Ἰωσήφ:

«Τότε ὁ Ἰακὼβ προσκύνησε στὴν ἄκρη τῆς ράβδου τοῦ υἱοῦ του, ἡ ὁποία συμβόλιζε τὴν βασιλική του ἐξουσία»[39].

❋ Ὁ ἴδιος Πατριάρχης Ἰακὼβ εὐλόγησε τὰ τέκνα τοῦ υἱοῦ του Ἰωσήφ, τὸν Ἐφραὶμ καὶ τὸν Μανασσῆ, μὲ σταυρωμένα τὰ χέρια του πάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια τους, ὅπως δηλαδὴ ὁ παράνυμφος τοποθετεῖ τὰ χέρια του, γιὰ νὰ ἀλλάξει τὰ στέφανα στὸν νυμφίο καὶ τὴν νύμφη:

38. Γένεσις λβ΄ 27.

39. *«Καὶ προσεκύνησεν Ἰσραὴλ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ»* (Γενέσεως μζ΄ 31).

«Καὶ τέντωσε ὁ Ἰακὼβ τὸ δεξί του χέρι καὶ τὸ ἔβαλε στὸ κεφάλι τοῦ Ἐφραίμ, ἐνῶ αὐτὸς ἦταν ὁ νεώτερος, καὶ τὸ ἀριστερό του χέρι στὸ κεφάλι τοῦ Μανασσῆ. Ἔβαλε δηλαδὴ τὰ χέρια του ἐναλλάξ, σταυρωτά. Καὶ τοὺς εὐλόγησε λέγοντας· ὁ Θεός, ἀπέναντι τοῦ ὁποίου οἱ πατέρες μου Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ ἦταν πολὺ ἀγαπητοὶ καὶ ἀρεστοί, ὁ Θεὸς ὁ ὁποῖος μὲ διατρέφει ἀπὸ τὴν πρώτη μου ἡλικία μέχρι τούτη τὴν ἡμέρα»[40].

Ἡ ἀναφερθεῖσα προσκύνηση, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐναλλαγὴ τῶν χεριῶν κατὰ τὴν πατρικὴ εὐλογία ποὺ ἔδωσε ὁ Ἰακὼβ στὰ ἐγγόνια του, τὰ παιδιὰ τοῦ υἱοῦ του Ἰωσήφ, θεωροῦνται ὡς προτύπωση τοῦ Σταυροῦ.

Αὐτὰ διδάσκει καὶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός (η΄ αἰ. μ.Χ):

«Ὅταν ὁ Ἰακὼβ προσκύνησε πρῶτα τὸ ἄκρο τῆς ράβδου, τὸν σταυρὸ προεικόνισε, καὶ ὅταν μὲ σταυρωτὰ χέρια εὐλόγησε τοὺς γιοὺς τοῦ Ἰωσήφ, πάλι διέγραψε σαφέστατα τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ»[41].

Κατὰ τὸν ἅγιο Γρηγόριο τὸν Παλαμᾶ (ιδ΄ αἰ. μ.Χ.)

40. *«Ἐκτείνας δὲ Ἰσραὴλ τὴν χεῖρα τὴν δεξιὰν ἐπέβαλεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν Ἐφραίμ, οὗτος δὲ ἦν ὁ νεώτερος, καὶ τὴν ἀριστερὰν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν Μανασσῆ, ἐναλλὰξ τὰς χεῖρας. καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς καὶ εἶπεν· ὁ Θεός, ᾧ εὐηρέστησαν οἱ πατέρες μου ἐνώπιον αὐτοῦ, Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαάκ, ὁ Θεὸς ὁ τρέφων με ἐκ νεότητος ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης»* (Γενέσεως μη΄ 14-15).

41. *«Ἰακὼβ πρῶτος προσκυνήσας τὸ ἄκρον τῆς ράβδου Ἰωσήφ, τὸν σταυρὸν εἰκόνισε, καὶ ἐνηλλαγμέναις ταῖς χερσὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ εὐλογήσας, τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ διέγραψε σαφέστατα»* (Ἔκδοσις ἀκριβὴς περὶ ὀρθοδόξου πίστεως στὸ ια΄ (πδ΄) κεφάλαιο Περὶ σταυροῦ, ἐν ᾧ ἔτι καὶ περὶ πίστεως P.G. 94, 1132).

σὲ ὅλο τὸν βίο τοῦ Πατριάρχου Ἰακὼβ ἐνεργεῖτο τὸ μυστήριο τοῦ σταυροῦ:

«Ἔτσι πάλι στοῦ Ἰακὼβ τὸν βίο ὁλόκληρο ἐνεργοῦσε τὸ μυστήριο τοῦ Σταυροῦ»[42].

Εὐλογία τοῦ Πατριάρχου Ἰακὼβ στὰ τέκνα τοῦ Ἰωσήφ.
(Ἀπὸ τὸ βιβλίο: «ΕΙΚΟΝΕΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ»).

42. «*Οὕτω πάλιν ἐν μὲν τῷ βίῳ παντὶ τοῦ Ἰακὼβ τὸ μυστήριον ἐνήργει τοῦ σταυροῦ*» (Εἰς τὸν Τίμιον καὶ Ζωοποιὸν Σταυρόν P.G.151 133).

Οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Ἰωσὴφ τὸν προσκυνοῦν.
(Ἀπὸ τὸ βιβλίο: «ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΝΗΣΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ»).

δ΄. Ἰωσὴφ ὁ Πάγκαλος

Ὁ βίος τοῦ Παγκάλου Ἰωσὴφ τοῦ ἑνδέκατου υἱοῦ τοῦ Ἰακώβ, ποὺ δοκιμάστηκε καὶ πικράνθηκε ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς του, ἀλλὰ δοξάσθηκε στὴν Αἴγυπτο, ἀποτελεῖ, κατὰ τὴν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας μας, τύπο τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ ποὺ ἔπαθε πολλὰ ἀπὸ φθόνο, ὅπως ἐκεῖνος.

«Ἐκεῖνες τὶς ἡμέρες πῆγαν οἱ ἀδερφοὶ τοῦ Ἰωσὴφ νὰ βοσκήσουν τὰ πρόβατα τοῦ πατέρα τους στὴν περιοχὴ τῆς Συχέμ. Ὁ Ἰακώβ (ἔπειτα ἀπὸ ἡμέρες) εἶπε στὸν Ἰωσήφ· οἱ ἀδελφοί σου δὲν βόσκουν τὰ πρόβατα στὴν Συχέμ; Λοιπὸν θὰ σὲ στείλω πρὸς αὐτούς. Εἶμαι πρόθυμος νὰ πάω εἶπε ὁ Ἰωσήφ. Καὶ τοῦ εἶπε ὁ Ἰακώβ· πήγαινε ἐκεῖ νὰ δεῖς, ἐὰν εἶναι καλὰ στὴν ὑγεία τους οἱ ἀδελφοί σου, καὶ πῶς εἶναι τὰ πρόβατα, καὶ ἔλα κατόπιν νὰ μὲ πληροφορήσεις. Καὶ τὸν ἔστειλε ἀπὸ τὴν κοιλάδα τῆς Χεβρών, ὅπου ἔμεναν, καὶ ὁ Ἰωσὴφ πῆγε στὴν Συχέμ. Καθὼς περιπλανιόταν στὴν πεδιάδα, τὸν συνάντησε ἕνας ἄνθρωπος καὶ τὸν ρώτησε· τί ζητᾶς; Ἐκεῖνος ἀπάντησε· ζητῶ τοὺς ἀδερφούς μου. Πὲς μου, ποῦ βόσκουν τὰ πρόβατα. Καὶ ὁ ἄνθρωπος τοῦ εἶπε· ἔχουν ἀναχωρήσει ἀπὸ ἐδῶ, διότι τοὺς ἄκουσα νὰ λένε ὅτι θὰ πᾶνε στὴν Δωθαΐμ. Καὶ ὁ Ἰωσὴφ πορεύτηκε πρὸς τὴν κατεύθυνση τῶν ἀδερφῶν του καὶ τοὺς βρῆκε πράγματι στὴν Δωθαΐμ. Ἐκεῖνοι τὸν εἶδαν ἀπὸ μακριά, πρὶν ὅμως πλησιάσει κοντά τους, σκέφτηκαν πονηρὰ ἐναντίον του, καὶ ἀποφάσισαν νὰ τὸν σκοτώσουν. Καὶ εἶπε ὁ ἕνας ἀδερφὸς πρὸς τὸν ἄλλον· νά, ἔρχεται ἐκεῖνος ποὺ βλέπει

τὰ ὄνειρα! Λοιπὸν ἐλᾶτε τώρα νὰ τὸν ἐξοντώσουμε, νὰ τὸν ρίξουμε σ᾽ ἕναν ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς λάκκους καὶ θὰ ποῦμε ὅτι τὸν κατέφαγε ἄγριο θηρίο. Καὶ τότε θὰ δοῦμε τί ἀξία θὰ ἔχουν τὰ ὄνειρά του!»[43].

Οἱ μαρτυρίες, ὅτι καὶ ὁ Κύριος λόγω τοῦ φθόνου τῶν Ἰουδαίων συνελήφθηκε καὶ παραδόθηκε στὶς Ρωμαϊκὲς Ἀρχές, γιὰ νὰ θανατωθεῖ, ἀναφέρονται σαφέστατα ἀπὸ τοὺς Εὐαγγελιστές.

«Ὅταν συγκεντρώθηκε λοιπὸν τὸ πλῆθος, ὁ Πιλᾶτος τοὺς ρώτησε: Ποιόν θέλετε νὰ ἐλευθερώσω; Τὸν Βαραββᾶ ἢ τὸν Ἰησοῦ, ποὺ τὸν λένε Μεσσία; Γιατὶ εἶχε καταλάβει πὼς ἀπὸ φθόνο καὶ μόνο τοῦ εἶχαν παραδώσει τὸν Ἰησοῦ»[44].

---

43. *«Ἐπορεύθησαν δὲ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ βόσκειν τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῶν εἰς Συχέμ. καὶ εἶπεν Ἰσραὴλ πρὸς Ἰωσήφ· οὐχὶ οἱ ἀδελφοί σου ποιμαίνουσιν εἰς Συχέμ; δεῦρο ἀποστείλω σε πρὸς αὐτούς. εἶπε δὲ αὐτῷ· ἰδοὺ ἐγώ. εἶπε δὲ αὐτῷ Ἰσραήλ· πορευθεὶς ἰδέ, εἰ ὑγιαίνουσιν οἱ ἀδελφοί σου καὶ τὰ πρόβατα, καὶ ἀνάγγειλόν μοι. καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν ἐκ τῆς κοιλάδος τῆς Χεβρών, καὶ ἦλθεν εἰς Συχέμ. καὶ εὗρεν αὐτὸν ἄνθρωπος πλανώμενον ἐν τῷ πεδίῳ· ἠρώτησε δὲ αὐτὸν ὁ ἄνθρωπος λέγων· τί ζητεῖς; ὁ δὲ εἶπε· τοὺς ἀδελφούς μου ζητῶ· ἀπάγγειλόν μοι, ποῦ βόσκουσιν. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ ἄνθρωπος· ἀπῆρκασιν ἐντεῦθεν, ἤκουσα γὰρ αὐτῶν λεγόντων· πορευθῶμεν εἰς Δωθαΐμ. καὶ ἐπορεύθη Ἰωσὴφ κατόπισθεν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ καὶ εὗρεν αὐτοὺς ἐν Δωθαΐμ. προεῖδον δὲ αὐτὸν μακρόθεν πρὸ τοῦ ἐγγίσαι αὐτὸν πρὸς αὐτοὺς καὶ ἐπονηρεύοντο τοῦ ἀποκτεῖναι αὐτόν. εἶπε δὲ ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· ἰδοὺ ὁ ἐνυπνιαστὴς ἐκεῖνος ἔρχεται· νῦν οὖν δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτὸν καὶ ῥίψωμεν αὐτὸν εἰς ἕνα τῶν λάκκων καὶ ἐροῦμεν· θηρίον πονηρὸν κατέφαγεν αὐτόν· καὶ ὀψόμεθα, τί ἔσται τὰ ἐνύπνια αὐτοῦ»* (Γενέσεως λζ΄ 12-20).

44. *«Συνηγμένων οὖν αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος· Τίνα*

«Εἶπε ὁ Πιλᾶτος· Μήπως ἐγὼ εἶμαι Ἰουδαῖος; ὁ λαὸς ὁ δικός σου καὶ οἱ ἀρχιερεῖς σὲ παρέδωσαν σὲ μένα· τί ἔκανες;»[45].

❋ Διδάσκει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς (ιδ΄ αἰ. μ. Χ.) γιὰ τὸν Ἰωσὴφ ὡς τύπο τοῦ σταυρωθέντος Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ:

«Ὁ Ἰωσὴφ δὲ ὁ υἱὸς τοῦ Ἰακὼβ ἦταν τύπος καὶ μυστήριο τοῦ Θεανθρώπου Λόγου, ποὺ ἀργότερα ἐπρόκειτο νὰ σταυρωθεῖ. Διότι ἀπὸ φθόνο ὁδηγήθηκε καὶ αὐτὸς στὴν σφαγή, καὶ μάλιστα ἀπὸ τοὺς κατὰ σάρκα συγγενεῖς του, γιὰ χάρη τῶν ὁποίων στάλθηκε πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἴδιους ἀπὸ τὸν πατέρα τους, ὅπως καὶ ὁ Χριστὸς ὕστερα. Καὶ ἂν δὲν σφάγηκε, ἀλλὰ πωλήθηκε ὁ Ἰωσήφ, δὲν εἶναι ἀξιοπερίεργο· οὔτε ὁ Ἰσαὰκ ἄλλωστε σφάγηκε, διότι αὐτοὶ δὲν ἦταν ἡ ἀλήθεια, ἀλλὰ τύπος τῆς μελλοντικῆς ἀλήθειας»[46].

θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν; Βαραββᾶν ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν; ᾔδει γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παρέδωκαν αὐτόν» (Ματθαίου κζ΄ 17-18).

45. *«Ἀπεκρίθη ὁ Πιλᾶτος· Μήτι ἐγὼ Ἰουδαῖός εἰμι; τὸ ἔθνος τὸ σὸν καὶ οἱ ἀρχιερεῖς παρέδωκάν σε ἐμοί· τὶ ἐποίησας;»* (Ἰωάννου ιη΄ 35).

46. *«Ἰωσὴφ δὲ ὁ υἱὸς τοῦ Ἰακὼβ αὐτὸς ἦν τύπος καὶ μυστήριον τοῦ σταυρωθησομένου μετὰ ταῦτα θεανθρώπου Λόγου· φθόνῳ γὰρ καὶ αὐτὸς ἤχθη πρὸς σφαγήν, καὶ ὑπὸ τῶν κατὰ σάρκα συγγενῶν, ὑπὲρ ὧν πρὸς αὐτοὺς παρὰ τοῦ πατρὸς ἐπέμφθη, ὡς καὶ ὁ Χριστὸς ὕστερον. Εἰ δὲ οὐκ ἐσφάγη, ἀλλὰ πέπραται ὁ Ἰωσήφ, θαυμαστὸν οὐδέν· οὐδὲ γὰρ Ἰσαὰκ ἐσφάγη· καὶ γὰρ οὐκ αὐτοὶ ἦσαν ἡ ἀλήθεια, ἀλλὰ τύπος τῆς μελλούσης ἀληθείας»* (Εἰς τὸν Τίμιον καὶ Ζωοποιὸν Σταυρόν P.G.151 133).

❋ Τὰ ὅμοια διδάσκει καὶ ὁ ἅγιος Γερμανὸς Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως (650-733 μ.Χ.) στὸν Α΄ λόγο του «*Εἰς τὴν προσκύνησιν τοῦ Τιμίου καὶ Ζωοποιοῦ Σταυροῦ*» κατὰ τὴν Κυριακὴ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως:

«Εἶναι καὶ σ' αὐτὰ τὰ γεγονότα, δηλαδὴ τῆς σταυρώσεως τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁλοφάνερη ἡ ὁμοιότητα μὲ τὰ γεγονότα τῆς ζωῆς τοῦ Ἰωσήφ. Ἐκεῖ ὑπῆρχε μία σκοτεινὴ καὶ δυσβάστακτη δουλεία τῶν Αἰγυπτίων, ἐδῶ στὴν περίπτωσή μας ἕνας ζοφερώτατος ἅδης. Ἐκεῖ ὁ Φαραὼ ἦταν ὁ τύραννος τοῦ Ἰσραήλ, ἐδῶ ὁ σατανᾶς εἶναι ὁ δυσμενὴς καὶ ἀκοίμητος τύραννος ὅλου τοῦ ἀνθρώπινου γένους. Ἐκεῖ οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἰσραήλ (τοῦ Ἰακώβ) ταλαιπωροῦνταν στὸν πηλὸ καὶ στὶς πλίνθες καὶ στὴν συγκέντρωση τῶν ἀχύρων, ἐδῶ γιὰ τὸν ἐρυθρὸ πηλὸ τὴν σάρκα ὁ πικρὸς ἰδρώτας στοὺς φιλόσαρκους καὶ ὅλη ἡ ἀμοιβὴ στοὺς φιλόκοσμους καὶ ὁ σκληρὸς ἐπιστάτης καὶ ἀπαραίτητος ἐργοδιώκτης, ποὺ συνεργεῖ στὰ ἔργα τοῦ σκότους (δηλαδὴ τὶς ἁμαρτίες), ποὺ ἐργάζεται ἀκάματα καὶ σὰν ἕνας τερατώδης μυρμηκολέων τώρα μὲν φαίνεται σὰν νὰ ἁρπάζει καὶ ὠρύεται καὶ ζητεῖ ποιόν νὰ καταπιεῖ, ὕστερα δὲ τὸν ἀγαθὸ καρπὸ τῶν ἀρετῶν ποὺ παρομοιάζεται μὲ σῖτο τὸν κλέβει, ἀφήνοντας σὲ μᾶς μόνη τὴν συγκομιδὴ τοῦ ἄχυρου. Ἡ ἁμαρτία (θεωρεῖται πνευματικῶς) ὅτι μοιάζει μὲ τὸ ἄχυρο ποὺ γίνεται καύσιμη ὕλη τοῦ ἄσβεστου καὶ αἰώνιου πυρός. Ἐξ αἰτίας ὅλων αὐτῶν τῶν ταλαιπωριῶν μας, ἐπειδὴ εἶδε καλὰ τὴν κακοποίηση τῆς φύσεώς μας, βιαζόταν, παρακινούμενος ἀπὸ τὴν φιλανθρωπία ποὺ εἶναι σύμφυτη μ' Αὐτόν, νὰ

φέρει σὲ πέρας τὴν ἀρχαία ἀπόφασή Του, ποὺ προγνώρισε ὁ Ἡσαΐας καὶ συγχαίρει μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους προφῆτες, καὶ αὐτὰ ποὺ χωρὶς φωνὴ ἄκουσε, μὲ δυνατὴ καὶ καθαρὴ φωνὴ ἐκ προσώπου τοῦ Σωτῆρα μας ἀνακράζει· Τώρα θὰ ἀναστηθῶ, τώρα θὰ δοξασθῶ, τώρα θὰ ὑψωθῶ. Τὰ λόγια αὐτὰ προμηνύουν τὴν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἀνύψωση καὶ τὴν δόξα ποὺ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἀπέκτησε καὶ δοξάσθηκε ὁ Μονογενὴς παρὰ τοῦ Πατρός. Σηκώνεται ἀπὸ τὸν θρόνο, κατεβαίνει στὴν γῆ χωρὶς νὰ φύγει ἀπὸ τὸν οὐρανό. Ἐνδύεται τὸ πλανώμενο πρόβατο ἀπὸ πάναγνα παρθενικὰ αἵματα, ὥστε ὁ λύκος νὰ δελεασθεῖ ἀπὸ τὴν ὁμοιότητά του μὲ πρόβατο καὶ νὰ τοῦ ἐπιτεθεῖ καὶ νὰ συντρίψει τὰ δόντια του ὁ ἁμαρτωλός, σπάζοντάς τα πάνω στὸν ἀναμάρτητο»[47].

47. *«Κἀνταῦθα γὰρ πρόδηλος ἡ πρὸς τὸν Ἰωσὴφ ὁμοίωσις. Αἴγυπτος ἐκεῖ σκοτεινή, ᾅδης ὧδε ὁ ζοφερώτατος. Φαραὼ ἐκεῖ τύραννος τοῦ Ἰσραήλ· σατὰν ὧδε ἀκοίμητος δυσμενὴς τοῦ ἀνθρωπείου ὅλου πληρώματος. Προσεταλαιπώρουν ἐκεῖ τῷ πηλῷ καὶ τῇ πλινθείᾳ οἱ ἐξ Ἰσραὴλ καὶ ταῖς συναγωγαῖς τῆς ἀχυρμᾶς, ἐνταῦθα ὑπὲρ τῆς ἐρυθρᾶς πηλοῦ τῆς σαρκὸς πικρὸς τοῖς φιλοσάρκοις ἱδρὼς καὶ φιλοκόσμοις τὸ πᾶν φιλοπόνημα καὶ ὁ βαρὺς ἐπιστάτης ἀπαραίτητος ἐργεπείκτης, ἐπὶ τὰ ἔργα συνελαύνων τοῦ σκότους, ἀκοίμητα καὶ τερατώδης τις μυρμηκολέων φαινόμενος, τοῦτο μὲν ἁρπάζων καὶ ὠρυόμενος, καὶ ζητῶν τίνα καταπίῃ, τοῦτο δὲ τῶν ἀρετῶν τὸν σῖτον ἀποσυλῶν, ἐπὶ μόνην ἡμᾶς τὴν τοῦ ἀχύρου κατεπείγει συμφόρησιν. Ἄχυρον δὲ ἡ ἁμαρτία, ὑπέκκαυμα οὖσα τοῦ ἀσβέστου πυρός. Διὰ ταῦτα ἰδὼν εἶδε τὴν κάκωσιν τῆς ἡμῶν φύσεως, καὶ τὴν ἀρχαίαν βουλὴν εἰς πέρας ἀγαγεῖν ὑπὸ τῆς συμφύτου φιλανθρωπίας ἠπείγετο, προέγνωκεν Ἡσαΐας, συγχαίρει τῷ καταλόγῳ τῶν προφητῶν, καὶ ἅπερ ἠκηκόει ἀφώνως, εὐφωνότερον ἐκ προσώπου τοῦ σῴζοντος ἀνακράζει: Νῦν ἀνα-*

«Ἡ φλεγομένη καὶ μὴ καιομένη βάτος».
(Ἀπὸ τὸ βιβλίο: «ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΣΙΝΑ»).

στήσομαι, νῦν δοξασθήσομαι, νῦν ὑψωθήσομαι. Ρήματα ταῦτα τὴν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἀνύψωσιν προμηνύοντα καὶ τὴν δόξαν ἣν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ δεδόξασται ὁ Μονογενὴς παρὰ τοῦ Πατρός. Ἀνίσταται τοῦ θρόνου, καταφοιτᾷ πρὸς τὴν γῆν ἀνεκφοίτητα. Ἐκ πανάγνων αἱμάτων παρθενικῶν τὸ πεπλανημένον ἐνδύεται πρόβατον, ἵν' ἐπιπηδήσῃ καὶ κατ' αὐτοῦ συνήθως ὁ λύκος δελεασθεὶς τῇ ὁμοιότητι, καὶ συντριβῇ τοὺς ὀδόντας ὁ ἁμαρτωλός, προσραγεὶς τῷ ἀναμαρτήτῳ» (P.G. 98, 236-237).

ε΄. Ἡ φλεγόμενη καὶ μὴ καιομένη βάτος

❄ Τὸ βιβλίο τῆς Ἐξόδου ἀναφέρεται στὴν μεγάλη μορφὴ τοῦ Μωυσέως, τοῦ Νομοθέτου καὶ Ἐλευθερωτοῦ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, ποὺ ἀνέλαβε τὸ ἀφάνταστα βαρύ, δυσχερὲς καὶ μέγα ἔργο νὰ ἑνώσει τοὺς Ἰσραηλίτες ποὺ ζοῦσαν στὴν Αἴγυπτο καὶ νὰ ἡγηθεῖ τῆς ἐξόδου τους, ἀντιμετωπίζοντας παράλληλα μύριες ἀντιξοότητες.

Πληροφορούμαστε ὅτι κρυπτόμενος ἀπὸ τὴν ὀργὴ τοῦ Φαραὼ τῆς Αἰγύπτου, ἐπειδὴ φόνευσε σὲ συμπλοκὴ ἕναν Αἰγύπτιο, ἀναγκάσθηκε νὰ κρυφτεῖ καὶ νὰ ἐργαστεῖ ὡς ποιμένας τῶν προβάτων τοῦ πεθεροῦ του Ἰοθὸρ στὴν γῆ Μαδιάμ, δηλαδὴ στὸ ὀροπέδιο τοῦ Σινᾶ. Στὸν τόπο αὐτὸ βρίσκεται σήμερα ἡ Ἱερὰ Μονὴ τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης. Μία μέρα ποὺ ἔβοσκε τὰ πρόβατα παρατήρησε ἔκθαμβος τὸ ἔξοχο θέαμα τῆς φλεγομένης καὶ μὴ καιομένης βάτου:

«Ὁ Μωυσῆς ποίμαινε τὰ πρόβατα τοῦ πεθεροῦ του Ἰοθόρ, τοῦ ἱερέως τῆς χώρας Μαδιάμ, καὶ τὰ ὁδήγησε κάποτε πέρα ἀπὸ τὴν ἔρημο στὸ ὄρος Χωρήβ. Ἐκεῖ τοῦ φανερώθηκε ἄγγελος Κυρίου σὲ φλόγα πυρός, ἡ ὁποία ἔβγαινε ἀπὸ τὴν βάτο. Παραδόξως ἡ βάτος ἐκείνη φλεγόταν, ἄλλα δὲν καιγόταν. Μόλις τὸ εἶδε αὐτὸ ὁ Μωυσῆς εἶπε· ἂς πλησιάσω ἐκεῖ νὰ δῶ τὸ παράδοξο αὐτὸ φαινόμενο τῆς βάτου, ποὺ φλέγεται ἀλλὰ δὲν καίγεται. Ὅταν ὁ Κύριος εἶδε ὅτι ὁ Μωυσῆς πλησιάζει νὰ δεῖ, τὸν φώναξε ἀπὸ τὴν βάτο λέγοντας· Μωυσῆ Μωυσῆ! Κι ἐκεῖνος εἶπε· τί συμβαίνει; Καὶ ὁ Θεὸς εἶπε· μὴν πλησιά-

σης ἐδῶ· λῦσε καὶ βγάλε τὰ ὑποδήματά σου, διότι ὁ τόπος ὅπου στέκεσαι εἶναι γῆ ἁγία!»[48].

❄ Διδάσκει καὶ πάλι ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς (ιδ΄ αἰ. μ.Χ.), ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ γεγονότα τῆς θεοφανείας στὸ Σινᾶ προδηλώνουν τὸ μυστήριο τοῦ Σταυροῦ:

«Πρὸς τὸν Μωυσῆ δέ, ὅταν ἔφυγε ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο καὶ ἀνέβηκε στὸ ὄρος, τί λέει ὁ πρῶτος λόγος τοῦ Θεοῦ; Λῦσε τὸ ὑπόδημα ἀπὸ τὰ πόδια σου. Τοῦτο εἶναι ἄλλο μυστήριο τοῦ Σταυροῦ, ποὺ ἀκολουθεῖ φυσικὰ τὸ προηγούμενο διότι λέει, καὶ ἂν ἔφυγες ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο καὶ ἄφησες τὸν Φαραὼ καὶ περιφρόνησες τὴν τιμὴ νὰ καλεῖσαι υἱὸς τῆς θυγατρὸς τοῦ Φαραὼ καὶ ὅσο ἐξαρτιόταν ἀπὸ σένα, ὁ κόσμος ἐκεῖνος τῆς πονηρᾶς ὑπηρεσίας λύθηκε καὶ καταργήθηκε, ἀλλὰ πρέπει νὰ προσθέσεις κάτι. Τί εἶναι αὐτό; Νὰ λύσεις τὸ ὑπόδημα ἀπὸ τὰ πόδια σου, νὰ ἀποθέσεις τοὺς δερμάτινους χιτῶνες μὲ τοὺς ὁποίους σ᾽ ἐνέδυσε καὶ μέσα στοὺς ὁποίους ἐνεργεῖ ἡ ἁμαρτία καὶ σὲ ἀποσπᾶ ἀπὸ τὴν ἁγία γῆ. Λῦσε λοιπὸν τοῦτο τὸ ὑπόδημα ἀπὸ τὰ πόδια σου. Δηλαδὴ νὰ μὴ ζεῖς πλέον κατὰ σάρκα καὶ στὴν ἁμαρτία, ἀλλὰ νὰ καταργηθεῖ καὶ

48. *«Καὶ Μωϋσῆς ἦν ποιμαίνων τὰ πρόβατα Ἰοθὸρ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ τοῦ ἱερέως Μαδιὰμ καὶ ἤγαγε τὰ πρόβατα ὑπὸ τὴν ἔρημον καὶ ἦλθεν εἰς τὸ ὄρος Χωρήβ. ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος Κυρίου ἐν πυρὶ φλογὸς ἐκ τοῦ βάτου, καὶ ὁρᾷ ὅτι ὁ βάτος καίεται πυρί, ὁ δὲ βάτος οὐ κατεκαίετο. εἶπε δὲ Μωϋσῆς· παρελθὼν ὄψομαι τὸ ὅραμα τὸ μέγα τοῦτο, ὅτι οὐ κατακαίεται ὁ βάτος. ὡς δὲ εἶδε Κύριος ὅτι προσάγει ἰδεῖν, ἐκάλεσεν αὐτὸν ὁ Κύριος ἐκ τοῦ βάτου λέγων· Μωϋσῆ, Μωϋσῆ. ὁ δὲ εἶπε· τί ἐστι; ὁ δὲ εἶπε· μὴ ἐγγίσῃς ὧδε. λῦσαι τὸ ὑπόδημα ἐκ τῶν ποδῶν σου· ὁ γὰρ τόπος, ἐν ᾧ σὺ ἕστηκας, γῆ ἁγία ἐστίν»* (Ἐξόδου γ΄ 1-5).

νὰ νεκρωθεῖ ἡ ἀντικειμένη στὸν Θεὸ ζωὴ καὶ τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς καὶ ὁ νόμος στὰ μέλη, ποὺ ἀντιστρατεύεται τὸν νόμο τοῦ νοῦ καὶ αἰχμαλωτίζει στὸν νόμο τῆς ἁμαρτίας νὰ μὴν ἐπικρατεῖ πλέον μήτε νὰ ἐνεργεῖ, νεκρούμενος μὲ τὴν δύναμη τῆς θεοπτίας. Δὲν εἶναι τοῦτο ἄραγε ὁ Σταυρός; Διότι Σταυρὸς εἶναι πάλι, γιὰ νὰ μιλήσουμε κατὰ τὸν θεῖο Παῦλο, τὸ νὰ σταυρώσει κανεὶς τὴν σάρκα "μαζὶ μὲ τὰ παθήματα καὶ τὶς ἐπιθυμίες". Λῦσε λοιπόν, λέει, τὸ ὑπόδημα ἀπὸ τὰ πόδια σου, διότι ἡ γῆ πάνω στὴν ὁποία στέκεσαι ἐσὺ εἶναι γῆ ἁγία. Σήμαινε δὲ ὁ λόγος του τὸν ἁγιασμὸ ποὺ ἐπρόκειτο νὰ συντελεσθεῖ πάνω στὴν γῆ διὰ τοῦ Σταυροῦ μετὰ τὴν φανέρωση τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος μας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Διότι ὁ Μωυσῆς τότε προέβλεψε τὴν μέλλουσα παρουσία τοῦ Χριστοῦ, παρατηρώντας τὸ μεγάλο ἐκεῖνο θέαμα, τὴν μέσα στὸ πῦρ δροσιζόμενη βάτο, ὥστε καὶ ἡ ἐν Θεῷ θεωρία τοῦ Σταυροῦ εἶναι μυστήριο, μεγαλύτερο ἀπὸ τὸ προηγούμενο ἐκεῖνο μυστήριο»[49].

49. *«Πρὸς δὲ τὸν Μωϋσέα μετὰ τὸ φυγεῖν τὴν Αἴγυπτον, καὶ τὸ ὄρος ἀναβῆναι, τί φησιν ἡ πρὸς αὐτὸν πρώτη τοῦ Θεοῦ φωνή;» «Λῦσαι τὸ ὑπόδημα ἐκ τῶν ποδῶν σου». Ἄλλο τοῦτο τοῦ σταυροῦ μυστήριον, τῷ προτέρῳ προσφυῶς ἑπόμενον. Εἰ γὰρ καὶ τῆς Αἰγύπτου, φησίν, ἐξῆλθες, καὶ τὴν Φαραὼ θεραπείαν ἀφῆκας, καὶ τὸ καλεῖσθαι υἱὸς τῆς θυγατρὸς Φαραὼ παρεῖδες, καὶ ὅσον τὸ εἰς σὲ ἦκον ὁ κόσμος ἐκεῖνος τῆς πονηρᾶς θεραπείας ἐλύθη καὶ κατήργηται, ἀλλὰ δεῖ σε καὶ προσθεῖναι, τί τοῦτο; Λῦσαι τὸ ὑπόδημα ἐκ τῶν ποδῶν σου· ἀποθέσθαι τοὺς δερματίνους χιτῶνας οὓς ἐνέδυσε, καὶ ἐν οἷς ἐνεργεῖ ἡ ἁμαρτία, καὶ τῆς ἁγίας ἀποδιαστέλλει γῆς. Λῦσαι οὖν τοῦτο τὸ ὑπόδημα ἐκ τῶν ποδῶν σου, ταυτὸν δὲ εἰπεῖν, μηκέτι κατὰ σάρκα καὶ τῇ ἁμαρτίᾳ ζῆθι, ἀλλὰ καταργηθήτω καὶ*

Ὁ Μωυσῆς. Λεπτομέρεια ἀπὸ τὴν εἰκόνα «Θεοτόκος ἡ Βάτος», Μιχαὴλ Δαμασκηνοῦ, 16ου αἰώνα.
(Ἀπὸ τὸ βιβλίο: «ΕΙΚΟΝΕΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ»).

νεκρωθήτω ἡ ἀντικειμένη τῷ Θεῷ ζωὴ καὶ τὸ φρόνημα τῆς σαρκός, καὶ ὁ ἐν τοῖς μέλεσι νόμος, ὁ ἀντιστρατευόμενος τῷ νόμῳ τοῦ νοός, καὶ αἰχμαλωτίζων τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας, μηκέτι ἐπικρατείτω, μηδὲ ἐνεργείτω, τῇ δυνάμει τῆς θεοπτίας νεκρούμενος. Ἆρ' οὐ τοῦτό ἐστιν ὁ σταυρός; Σταυρὸς γάρ ἐστι πάλιν κατὰ τὸν θεῖον Παῦλον εἰπεῖν, τὸ σταυρῶσαι τὴν σάρκα σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις. Λῦσαι οὖν, φησί, τὸ ὑπόδημα ἐκ τῶν ποδῶν σου· ἡ γὰρ γῆ ἐφ' ἣν σὺ ἔστηκας γῆ ἁγία ἐστίν· ἐδήλου δὲ αὐτῷ ὁ λόγος τὸν μετὰ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μέλλοντα ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τοῦ σταυροῦ ἔσεσθαι ἁγιασμόν· τότε γὰρ ὁ Μωϋσῆς τὴν τότε μέλλουσαν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ προεώρα, πρὸς τὸ μέγα θέαμα ἐκεῖνον βλέπων, τὴν ἐν πυρὶ δροσιζομένην βάτον· ὥστε καὶ ἡ ἐν Θεῷ θεωρία τοῦ σταυροῦ μυστήριόν ἐστι, τοῦ προτέρου ἐκείνου μυστηρίου μεῖζον» (Εἰς τὸν Τίμιον καὶ Ζωοποιὸν Σταυρόν P.G.151 128).

στ΄. Ἡ σταυροτύπως πλήξασα τὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα Μωσαϊκὴ ῥάβδος

Ὅταν ὁ Μωυσῆς ἐπανῆλθε στὴν Αἴγυπτο ἀπὸ τὴν γῆ Μαδιάμ (τὸ Σινᾶ) καὶ ἀνέλαβε νὰ ἡγηθεῖ τῶν Ἰσραηλιτῶν, προετοίμασε τὸν ἑαυτό του καὶ τὸν Ἰσραηλιτικὸ λαὸ γιὰ νὰ φύγουν, γιὰ νὰ ἐξέλθουν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο, ἀπὸ τὴν χώρα ὅπου ζοῦσαν δοῦλοι καὶ καταδυναστεύονταν, μὲ τὴν συγκατάθεση τοῦ Φαραὼ τῆς Αἰγύπτου, δηλαδὴ τῶν Ἀρχῶν τῆς χώρας.

Στὴν πορεία πρὸς τὴν ἐλευθερία καὶ τὴν γῆ τῆς ἐπαγγελίας ὅμως ὑπῆρχαν μεγάλα καὶ δυσχερῆ ἐμπόδια. Πρῶτο ἡ διάβαση τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Ἡ διάβαση ἔπρεπε νὰ γίνει γρήγορα, διότι οἱ Αἰγύπτιοι εἶχαν ἀναθεωρήσει τὴν ἀπόφασή τους καὶ προσπάθησαν νὰ ματαιώσουν τὴν ἀποχώρηση τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπὸ τὴν χώρα τους. Οἱ Ἰσραηλίτες δὲν διέθεταν πλωτὰ μέσα, γιὰ νὰ διαπλεύσουν τὴν θάλασσα.

Στὴν κρίσιμη ἐκείνη στιγμὴ ὁ Θεὸς ἔδωσε τὴν λύση. Εἶπε στὸν Μωυσῆ νὰ ὑψώσει τὴν ράβδο του καὶ νὰ κτυπήσει τὸ νερὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης: Τότε διαιρέθηκε τὸ νερὸ τῆς θάλασσας καὶ φανερώθηκε ὁ πυθμένας αὐτῆς, καὶ οἱ Ἰσραηλίτες διέβησαν τὴν θάλασσα σὰν νὰ ἦταν ξηρά:

«Τοῦ εἶπε τότε ὁ Κύριος· τί φωνάζεις πρὸς ἐμὲ προσευχόμενος; Πὲς στοὺς Ἰσραηλίτες νὰ ἑτοιμασθοῦν γιὰ νὰ ἀναχωρήσουν. Κι ἐσὺ σήκωσε τὴν ράβδο σου, τέντωσε τὸ χέρι σου πρὸς τὴν θάλασσα καὶ χτύπησέ την. Καὶ

ἂς μποῦν οἱ Ἰσραηλίτες μέσα στὴν θάλασσα στὸν στεγνὸ δρόμο. Καὶ νά ἐγὼ θὰ ἐπιτρέψω νὰ σκληρύνει ἡ καρδιὰ τοῦ Φαραὼ καὶ ὅλων τῶν Αἰγυπτίων, ὥστε νὰ μποῦν κι αὐτοὶ στὴν θάλασσα πίσω ἀπὸ τοὺς Ἰσραηλίτες. Καὶ τότε θὰ φανεῖ ἡ δόξα μου πάνω στὸν Φαραὼ καὶ σὲ ὅλη τὴν στρατιά του καὶ στὰ ἅρματα καὶ στὸ ἱππικό του. Καὶ θὰ μάθουν ὅλοι οἱ Αἰγύπτιοι ὅτι ἐγὼ εἶμαι ὁ Κύριος, ποὺ φάνηκε ἡ δόξα μου πάνω στὸν Φαραὼ καὶ σὲ ὅλη τὴν στρατιά του καὶ στὰ ἅρματα καὶ στὸ ἱππικό του. Καὶ ὁ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος πορευόταν μπροστὰ ἀπὸ τὸ στρατόπεδο τῶν Ἰσραηλιτῶν σηκώθηκε καὶ πῆγε στὴν πίσω πλευρὰ τοῦ στρατοπέδου· σηκώθηκε ἐπίσης καὶ ἡ στήλη τῆς νεφέλης ποὺ βρισκόταν στὸ μπροστινὸ μέρος τους καὶ στάθηκε καὶ αὐτὴ στὴν πίσω πλευρά. Καὶ μπῆκε ἡ νεφέλη ἀνάμεσα στὸ στρατόπεδο τῶν Αἰγυπτίων καὶ στὸ στρατόπεδο τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ ἐκεῖ στάθηκε. Καὶ ταυτόχρονα ἔπεσε σκοτάδι καὶ πυκνὴ ὁμίχλη, καὶ ἔτσι πέρασε ἡ νύχτα, καὶ δὲν συναντήθηκαν μεταξύ τους τὰ δύο στρατόπεδα ὅλη τὴν νύχτα. Καὶ ὁ Μωυσῆς τέντωσε τὸ χέρι του πρὸς τὴν Ἐρυθρὰ Θάλασσα καὶ ἀμέσως ὁ Θεὸς ἐξαπέλυσε ὅλη τὴν νύκτα ἰσχυρότατο νότιο ἄνεμο πάνω στὴν θάλασσα, καὶ στέγνωσε τὸν πυθμένα τῆς θάλασσας, καὶ χωρίστηκε τὸ νερὸ στὰ δύο. Οἱ Ἰσραηλίτες τότε μπῆκαν σ᾽ αὐτὸν τὸν στεγνὸ δρόμο στὸ μέσον τῆς θάλασσας, ἐνῶ τὸ νερό της εἶχε σχηματίσει ἕνα τεῖχος δεξιὰ καὶ ἕνα τεῖχος ἀριστερά. Καὶ οἱ Αἰγύπτιοι συνέχισαν τὴν καταδίωξη καὶ μπῆκαν καὶ αὐτοὶ πίσω τους μὲ ὅλο τὸ ἱππικὸ τοῦ Φαραὼ καὶ τὰ ἅρματα καὶ τοὺς ἀναβάτες στὸ μέσον τῆς θάλασσας. Καὶ

κατὰ τὴν ὥρα ἀκριβῶς πρὶν ἀπὸ τὸ ξημέρωμα ἔρριξε ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸν πύρινο στῦλο τὸ βλέμμα του στὴν στρατιὰ τῶν Αἰγυπτίων καὶ τοὺς προκάλεσε ταραχή. Καὶ ἔκαμε ὥστε νὰ ἐμπλακοῦν οἱ ἄξονες τῶν ἁρμάτων μεταξύ τους καὶ τὰ ἔσπρωξε ὁρμητικὰ τὸ ἕνα πάνω στὸ ἄλλο, καὶ τότε οἱ Αἰγύπτιοι εἶπαν: ἂς φύγουμε μακριὰ ἀπὸ τοὺς Ἰσραηλίτες, διότι ὁ Κύριός τους πολεμεῖ ἐναντίον μας καὶ τοὺς ὑπερασπίζεται»[50].

50. *«Εἶπε δὲ Κύριος πρὸς Μωϋσῆν· τί βοᾷς πρός με; λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, καὶ ἀναζευξάτωσαν· καὶ σὺ ἔπαρον τῇ ῥάβδῳ σου καὶ ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὴν θάλασσαν καὶ ῥῆξον αὐτήν, καὶ εἰσελθέτωσαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ εἰς μέσον τῆς θαλάσσης κατὰ τὸ ξηρόν. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ σκληρυνῶ τὴν καρδίαν Φαραὼ καὶ τῶν Αἰγυπτίων πάντων, καὶ εἰσελεύσονται ὀπίσω αὐτῶν· καὶ ἐνδοξασθήσομαι ἐν Φαραὼ καὶ ἐν πάσῃ τῇ στρατιᾷ αὐτοῦ καὶ ἐν τοῖς ἅρμασι καὶ ἐν τοῖς ἵπποις αὐτοῦ. καὶ γνώσονται πάντες οἱ Αἰγύπτιοι ὅτι ἐγώ εἰμι Κύριος, ἐνδοξαζομένου μου ἐν Φαραὼ καὶ ἐν τοῖς ἅρμασι καὶ ἵπποις αὐτοῦ. ἐξῆρε δὲ ὁ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ ὁ προπορευόμενος τῆς παρεμβολῆς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ καὶ ἐπορεύθη ἐκ τῶν ὄπισθεν· ἐξῆρε δὲ καὶ ὁ στῦλος τῆς νεφέλης ἀπὸ προσώπου αὐτῶν καὶ ἔστη ἐκ τῶν ὀπίσω αὐτῶν. καὶ εἰσῆλθεν ἀναμέσον τῆς παρεμβολῆς τῶν Αἰγυπτίων καὶ ἀναμέσον τῆς παρεμβολῆς Ἰσραὴλ καὶ ἔστη· καὶ ἐγένετο σκότος καὶ γνόφος, καὶ διῆλθεν ἡ νύξ, καὶ οὐ συνέμιξαν ἀλλήλοις ὅλην τὴν νύκτα· ἐξέτεινε δὲ Μωϋσῆς τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ ὑπήγαγε Κύριος τὴν θάλασσαν ἐν ἀνέμῳ νότῳ βιαίῳ ὅλην τὴν νύκτα καὶ ἐποίησε τὴν θάλασσαν ξηράν, καὶ ἐσχίσθη τὸ ὕδωρ. καὶ εἰσῆλθον οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ εἰς μέσον τῆς θαλάσσης κατὰ τὸ ξηρόν, καὶ τὸ ὕδωρ αὐτῆς τεῖχος ἐκ δεξιῶν καὶ τεῖχος ἐξ εὐωνύμων· καὶ κατεδίωξαν οἱ Αἰγύπτιοι καὶ εἰσῆλθον ὀπίσω αὐτῶν, πᾶς ἵππος Φαραὼ καὶ τὰ ἅρματα καὶ οἱ ἀναβάται, εἰς μέσον τῆς θαλάσσης. ἐγενήθη δὲ ἐν τῇ φυλακῇ τῇ ἑωθινῇ καὶ ἐπέβλεψε Κύριος ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν τῶν Αἰγυπτίων ἐν στύλῳ πυρὸς καὶ νεφέλης καὶ συνετάραξε τὴν παρεμβολὴν τῶν*

❄ Κατὰ τὸν ἅγιο Ἰωάννη τὸν Δαμασκηνό (η΄ αἰ. μ.Χ.), ἡ ράβδος τοῦ Μωυσῆ προεικόνιζε τὸν Σταυρό:

«Ὅταν ἡ ράβδος τοῦ Μωυσῆ χτύπησε τὴν θάλασσα σὲ σχῆμα σταυροῦ, ἔσωσε τὸν Ἰσραὴλ καὶ βύθισε τὸν Φαραώ»[51].

❄ Ὁ Ἰωάννης ὁ Ζωναρᾶς (ιβ΄ αἰ. μ.Χ.), ἑρμηνεύοντας τὸν εἱρμό[52] τῆς πρώτης ὠδῆς τοῦ ἀναστάσιμου κανόνα τοῦ πρώτου ἤχου τοῦ ἁγίου πατρὸς Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, ἐξηγεῖ ὅτι:

«Ἰσραηλίτες ἀπεκλήθησαν οἱ Ἑβραῖοι ἀπὸ τὸν προπάτορα Ἰακώβ, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα σημαίνει, νοῦς ποὺ βλέπει τὸν Θεό. Δὲν πρέπει νὰ νομίσεις ὡς δεξιὰ τοῦ Θεοῦ τὸν Μωυσῆ (ἐπειδὴ ἀναφέρεται στὸν εἱρμό "Σοῦ ἡ τροπαιοῦχος δεξιά") ἢ τὴν δωρεὰ ποὺ ἐκεῖνος ἔλαβε γιὰ νὰ ὑπηρετεῖ τὸν Θεὸ καὶ μὲ τὴν ράβδο διεχώρισε (ἔταμε) τὴν θάλασσα καὶ τοὺς Ἰσραηλίτες διέσωσε· καὶ τοὺς Αἰγυπτίους κάλυψε στὰ νερὰ τῆς Ἐρυθρᾶς, ποὺ ἦταν τύπος τῶν θαυμαστῶν γεγονότων ποὺ πραγματοποιήθηκαν ἀπὸ τὸν Χριστὸ διὰ τοῦ Σταυροῦ, ὁ ὁποῖος πάνω σ'

Αἰγυπτίων καὶ συνέδησε τοὺς ἄξονας τῶν ἁρμάτων αὐτῶν καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς μετὰ βίας. καὶ εἶπαν οἱ Αἰγύπτιοι· φύγωμεν ἀπὸ προσώπου Ἰσραήλ, ὁ γὰρ Κύριος πολεμεῖ περὶ αὐτῶν τοὺς Αἰγυπτίους» (Ἐξόδου ιδ΄ 15-25).

51. *« Ράβδος Μωσαϊκή, ἡ σταυροτύπως τὴν θάλασσαν πλήξασα, καὶ σώσασα μὲν τὸν Ἰσραήλ, Φαραὼ δὲ βυθίσασα»* (Ἔκδοσις ἀκριβὴς περὶ ὀρθοδόξου πίστεως στὸ ιά΄ (πδ΄) κεφάλαιο Περὶ σταυροῦ, ἐν ᾧ ἔτι καὶ περὶ πίστεως P.G. 94, 1132-1133).

52. *«Σοῦ ἡ τροπαιοῦχος δεξιά, θεοπρεπῶς ἐν ἰσχύι δεδόξασται· αὕτη γὰρ ἀθάνατε, ὡς πανσθενὴς ὑπεναντίους ἔθραυσε, τοῖς Ἰσραηλίταις ὁδὸν βυθοῦ καινουργήσασα».*

αὐτόν, ἀφοῦ ἅπλωσε τὴν δεξιὰ στὸν καιρὸ τοῦ Πάθους, τοὺς μὲν δαίμονες κατέβασε στὸν βυθὸ τοῦ ἅδου, τὸ ὁποῖο μέχρι τὸν παρόντα καιρὸ πράττει, καὶ τὶς ψυχὲς τῶν ἁγίων ἀπὸ ἐκεῖ ἀνέβασε· καὶ ἐμᾶς ποὺ εἴμαστε οἱ ἀληθινοὶ Ἰσραηλίτες μᾶς διασώζει ἀπὸ τὸν παρόντα βίο καὶ μᾶς διατηρεῖ ἀσφαλεῖς στὴν θάλασσα τῆς παρούσης ἁμαρτωλῆς ζωῆς, τοὺς δὲ ἀπίστους ἐπιτρέπει νὰ καταποντίζονται μέσα σ᾽ αὐτήν»[53].

❄ Καὶ ἡ ὑμνολογία τῆς Ἐκκλησίας μας ἔτσι ἐξυμνεῖ τὸ γεγονός, ὡς προτύπωση τοῦ Σταυροῦ:

«Σταυρὸν χαράξας Μωσῆς ἐπ᾽ εὐθείας ῥάβδῳ, τὴν Ἐρυθρὰν διέτεμε τῷ Ἰσραὴλ πεζεύσαντι· τὴν δὲ ἐπιστρεπτικῶς Φαραὼ τοῖς ἅρμασι κροτήσας ἤνωσεν, ἐπ᾽ εὔρους διαγράψας τὸ ἀήττητον ὅπλον· διὸ Χριστῷ ᾄσωμεν, τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὅτι δεδόξασται»[54].

53. *«Ἰσραηλῖται δὲ οἱ Ἑβραῖοι ἐκλήθησαν ἀπὸ τοῦ Προπάτορος Ἰακώβ, ὅ ἐστι, νοῦς ὁρῶν τὸν Θεόν· οὐκ ἀπὸ δὲ πρέποντος, δεξιὰν Θεοῦ νομίσαι τὸν Μωϋσῆν ἢ τὴν ἐκείνου χάριν ὑπηρετουμένην Θεῷ· καὶ διὰ τῆς ῥάβδου τέμνουσαν θάλασσαν καὶ τοὺς Ἰσραηλίτας διασῴζουσαν· καὶ τοὺς Αἰγυπτίους καλύπτουσαν ἐν τοῖς ὕδασιν· ἃ τύποι ἦσαν τῶν θαυμασίων τῶν ἐνεργηθέντων παρὰ τοῦ Χριστοῦ διὰ τοῦ Σταυροῦ, ὅστις ἐν αὐτῷ τὴν δεξιὰν ἐκτείνας ἐν τῷ τοῦ πάθους καιρῷ, τοὺς μὲν δαίμονας εἰς βυθὸν ᾅδου κατήγαγε· τοῦ δὲ καὶ μέχρι τοῦ νῦν ποιεῖ, καὶ τὰς ἐκεῖθεν ψυχὰς τὰς ἁγίας ἐξήγαγε· τοὺς μὲν ἀληθῶς Ἰσραηλίτας, ἡμᾶς, διασῴζων τοῦ τῇδε βίου καὶ τῆς θαλάσσης ἀβλαβεῖς, τοὺς δὲ ἀπίστους συγχωρῶν ἐν ταύτῃ τῇ θαλάσσῃ καταποντίζεσθαι»* (Ἑρμηνεία τῶν ἀναστασίμων Κανόνων, Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Ἁγιορειτικὸν Περιοδικὸν «Ὁ Ἄθως», ἐν Ἀθήναις 1920 σελ. 16).

54. *Ὁ Μωϋσῆς χάραξε τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ, ὅταν κτύπησε μὲ τὴ ῥάβδο του σὲ εὐθεῖα καὶ ἴση γραμμὴ τὴν Ἐρυθρὰ θά-*

Τὸ θαῦμα τῆς ἐξαγωγῆς νεροῦ ἀπὸ τὸ βράχο.
(Ἀπὸ τὸ βιβλίο: «ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΠΑΡΑΚΛΗΤΟΥ»).

λασσα καὶ τὴν χώρισε σὲ δύο μέρη χάριν τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ (γιὰ νὰ σωθεῖ), ποὺ ἔτσι πέρασε πεζός. Μὲ τὴν ἴδια ράβδο πάλι κτύπησε δυνατὰ σὲ πλάγιο σχήμα τὴ θάλασσα καὶ ἔνωσε τὰ δύο χωρισμένα μέρη της, γιὰ νὰ καταποντισθοῦν τὰ στρατεύματα τοῦ Φαραὼ μὲ τὰ ἅρματά τους. Μὲ αὐτὸ τὸ ἴσο καὶ πλάγιο μαζὶ κτύπημα τῆς ράβδου του σχημάτισε, πάνω στὴν ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης, τὸ ἀνίκητο ὅπλο (τῶν Χριστιανῶν), δηλ. τὸ Σταυρό. Γι' αὐτὸ καὶ ἐμεῖς (οἱ Χριστιανοί), ἂς ψάλλουμε ὕμνους στὸ Χριστὸ τὸν Θεό μας, διότι μὲ αὐτὸ τὸ θαῦμα δοξάσθηκε. (Εἱρμὸς α΄ ᾠδῆς τοῦ Κανόνος τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ).

ζ΄. Τὸ ξύλο ποὺ ἐγλύκανε τὰ νερὰ τῆς πηγῆς Μερρὰ στὴν ἔρημο

Ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς κατὰ τὴν πορεία του στὴν ἔρημο δοκιμάσθηκε ἀπὸ τὴν ἔλλειψη νεροῦ. Οἱ Ἰσραηλίτες «περπατοῦσαν τρεῖς ἡμέρες καὶ δὲν εὕρισκαν νερὸ γιὰ νὰ πιοῦν»[55].

Πορευόμενοι μὲ τὴν στέρηση καὶ τὴν ἀγωνία βρῆκαν μία πλούσια πηγὴ νεροῦ στὴν τοποθεσία Μερρά, ἀλλὰ δοκίμασαν μεγάλη ἀπογοήτευση, διότι τὸ νερὸ τῆς πηγῆς ἦταν πικρό, καὶ γι᾽ αὐτὸ οἱ Ἰσραηλίτες δὲν μποροῦσαν νὰ πιοῦν ἀπὸ αὐτό.

Τὸ γεγονὸς ἔγινε ἀφορμὴ οἱ Ἰσραηλίτες νὰ ἀγανακτήσουν καὶ νὰ παραπονεθοῦν στὸν Μωυσῆ. Ὁ Μωυσῆς πρὸ τῆς ἀνάγκης καὶ τῆς πιέσεως τοῦ διψῶντος λαοῦ κατέφυγε μὲ τὴν προσευχή του στὸν Θεὸ καὶ τότε πάλιν ὁ Θεὸς ἔδωσε τὴν λύση ὡς ἑξῆς:

«Ὁ Κύριος ἔδειξε στὸν Μωυσῆ ἕνα ξύλο καὶ αὐτὸς τὸ ἔβαλε στὸ νερὸ καὶ ἀμέσως τὸ νερὸ ἔγινε γλυκό, δηλαδὴ πόσιμο. Καὶ ἐκεῖ ὁ Θεὸς ἔδωσε στὸν λαὸ ἐντολὲς καὶ ἀποφάσεις, ἀλλὰ καὶ τὸν δοκίμασε, γιὰ νὰ δεῖ τὴν πίστη του»[56].

Τὸ γεγονὸς τοῦτο «ξύλῳ τὸ πικρὸν ὕδωρ γλυκαινό-

55. *«Ἐπορεύοντο τρεῖς ἡμέρας ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ οὐχ εὕρισκον ὕδωρ ὥστε πιεῖν»* (Ἐξόδου ιε΄ 22).

56. *«Ἔδειξεν αὐτῷ Κύριος ξύλον, καὶ ἐνέβαλεν αὐτὸ εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ ἐγλυκάνθη τὸ ὕδωρ. ἐκεῖ ἔθετο αὐτῷ δικαιώματα καὶ κρίσεις καὶ ἐκεῖ αὐτὸν ἐπείρασε»* (Ἐξόδου ιε΄ 25).

μενον»[57] (δηλαδὴ τὸ πικρὸ νερὸ γλυκαινόταν) θεωρεῖται ἕνας τύπος τῆς δυνάμεως τοῦ Σταυροῦ κατὰ τὸν ἅγιο Ἰωάννη τὸν Δαμασκηνό (η΄ αἰ. μ.Χ.).

Τὰ ἴδια ἐπαναλήφθηκαν, ὅταν οἱ Ἰσραηλίτες διέσχιζαν τὴν ἔρημο τοῦ Σινᾶ[58].

Στὴν προκειμένη περίπτωση ἡ προτύπωση εἶναι εὐρύτερη, διότι καὶ ἡ πέτρα, ἀπὸ τὴν ὁποία προῆλθε τὸ ζωογόνο νερὸ θεωρεῖται τύπος τοῦ κρανίου τόπου, ὅπου στήθηκε ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ[59], ποὺ χάρισε ζωὴ καὶ ἀνάσταση στὸ γένος τῶν ἀνθρώπων.

«*Καὶ πέτρα ρηγνυμένη καὶ προχέουσα νάματα*» (δηλαδή: καὶ ὁ βράχος ὅταν ἔσκαζε καὶ ἔτρεχε νερό) κατὰ τὸν ἅγιο πατέρα μας Ἰωάννη τὸν Δαμασκηνό, προεικονίζει ἐπίσης τὸν Σταυρό[60].

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος στὴν πρὸς Κορινθίους Α΄ ἐπιστολὴ διδάσκει ὅτι αὐτὴ ἡ πέτρα εἶναι ὁ Ἴδιος ὁ Χριστός[61] .

57. Ἔκδοσις ἀκριβὴς περὶ ὀρθοδόξου πίστεως στὸ ια΄ (πδ΄) κεφάλαιο Περὶ σταυροῦ, ἐν ᾧ ἔτι καὶ περὶ πίστεως (P.G. 94, 1133).

58. Ἀριθμῶν κ΄ 1-13 καὶ Ἐξόδου ιζ΄ 1.

59. Ματθαίου κζ΄ 33.

60. Ἔκδοσις ἀκριβὴς περὶ ὀρθοδόξου πίστεως στὸ ια΄ (πδ΄) κεφάλαιο *Περὶ σταυροῦ*, ἐν ᾧ ἔτι καὶ περὶ πίστεως (P.G. 94, 1133).

61. «*Ἡ δὲ πέτρα ἦν ὁ Χριστός*» (πρὸς Κορινθίους Α΄ ι΄ 4).

η΄. Ἡ ράβδος Ἀαρὼν ἡ βλαστήσασα

Μαζὶ μὲ τὴν ράβδο τοῦ Μωυσῆ καὶ ἡ ράβδος τοῦ Ἀαρὼν θεωρεῖται ὡς προτύπωση τοῦ Σταυροῦ τοῦ Κυρίου.

Κατὰ τὴν διήγηση τοῦ βιβλίου τῶν Ἀριθμῶν ιζ΄ 17-28 μὲ ἕνα θαυμαστὸ γεγονὸς ὁ Θεὸς ἀνέθεσε στὸν Ἀαρών, ποὺ ἐκπροσωποῦσε τὴν φυλὴ τοῦ Λευί, τὴν ἱερατεία.

«Καὶ ὁ Κύριος μίλησε στὸν Μωυσῆ: Νὰ μιλήσεις στοὺς Ἰσραηλίτες καὶ νὰ πάρεις ἀπὸ αὐτοὺς μία ράβδο ἀπὸ κάθε φυλή, ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀρχηγούς τους ἀνὰ φυλή, κατὰ τὶς πατριαρχικὲς οἰκογένειες, δηλαδὴ συνολικὰ δώδεκα ράβδους, καὶ γράψε τὸ ὄνομα τοῦ κάθε ἀρχηγοῦ πάνω στὴν ράβδο του. Καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ἀαρὼν νὰ τὸ γράψεις πάνω στὴν ράβδο τῆς φυλῆς Λευί· διότι ἡ οἰκογένεια τοῦ Ἀαρὼν ἔχει μία ράβδο ἀπὸ κοινοῦ μὲ τὴν φυλὴ Λευί, ἀφοῦ κάθε φυλὴ θὰ δώσει μία ράβδο. Καὶ τὶς ράβδους αὐτὲς θὰ τὶς βάλεις μέσα στὴν Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου ἀπέναντι τῆς Κιβωτοῦ τοῦ Μαρτυρίου, καὶ μέσω αὐτῶν θὰ σοῦ φανερωθῶ ἐκεῖ (= θὰ σοῦ ἀποκαλύψω τὸ θέλημά μου). Καὶ ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἐγὼ θὰ τὸν ἐκλέξω (γιὰ ἀρχιερέα μου), ἐκείνου ἡ ράβδος θὰ βλαστήσει, καὶ ἔτσι θὰ ἀφαιρέσω ἀπὸ πάνω μου τὸν γογγυσμὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν, δηλαδὴ τὶς κατηγορίες ποὺ αὐτοὶ ἐξαπολύουν ἐναντίον σας (ἄρα καὶ ἐναντίον μου). Καὶ τὰ εἶπε αὐτὰ ὁ Μωυσῆς στοὺς Ἰσραηλίτες, καὶ ὅλοι οἱ ἀρχηγοί τους τοῦ ἔδωσαν τὶς ράβδους τους, δηλαδὴ κάθε ἀρχηγὸς ἔδωσε ἀπὸ μία ράβδο, καὶ δόθηκε μία ράβδος γιὰ κάθε φυλή, δώδεκα συνολικὰ ράβδοι, καὶ μεταξύ τους ἦταν καὶ ἡ ράβδος τοῦ Ἀαρών. Καὶ ὁ Μωυσῆς ἄφησε τὶς ρά-

βδους ἐνώπιον τοῦ Κυρίου μέσα στὴν Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου. Καὶ τὴν ἑπόμενη ἡμέρα μπῆκε ὁ Μωυσῆς καὶ ὁ Ἀαρὼν στὴν Σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἰδοὺ εἶχε βλαστήσει ἡ ράβδος τοῦ Ἀαρὼν τῆς φυλῆς Λευί, καὶ μάλιστα ἔβγαλε βλαστάρι, καὶ ἄνθισε λουλούδια καὶ ἔκαμε καὶ καρπούς! Καὶ ὁ Μωυσῆς ἔβγαλε ὅλες τὶς ράβδους ἀπὸ τὸ πρόσωπο τοῦ Κυρίου (ἀπὸ τὴν σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου) καὶ τὶς ἔδειξε σὲ ὅλους τοὺς Ἰσραηλίτες, καὶ εἶδαν τὸ γεγονός, καὶ πῆραν ὁ καθένας τους τὴν ράβδο του. Καὶ εἶπε ὁ Κύριος στὸν Μωυσῆ· νὰ τοποθετήσεις τὴν ράβδο τοῦ Ἀαρὼν μαζὶ μὲ τὰ ἄλλα μαρτύρια, γιὰ νὰ διατηρηθεῖ, καὶ νὰ εἶναι ἀποδεικτικὸ στοιχεῖο γιὰ τοὺς ἀπογόνους αὐτῶν τῶν ἀνυπάκουων, καὶ νὰ πάψει ἔτσι ὁ γογγυσμός τους ἐναντίον μου, καὶ ἔτσι δὲν θὰ πεθάνουν. Καὶ ἔπραξαν ὁ Μωυσῆς καὶ ὁ Ἀαρὼν ὅπως ἀκριβῶς διέταξε ὁ Κύριος τὸν Μωυσῆ, ἔτσι ἔκαμαν. Καὶ εἶπαν μετὰ οἱ Ἰσραηλίτες στὸν Μωυσῆ· ἐξαρθρωθήκαμε, καταστραφήκαμε, χαθήκαμε ἐντελῶς! Ὅποιος τολμᾶ νὰ ἀγγίξει τὴν Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου πεθαίνει ἀκαριαίως. Θὰ πεθάνουμε ὅλοι τελικά; (Μὴ γένοιτο!)»[62].

62. «*Λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ καὶ λάβε παρ᾽ αὐτῶν ῥάβδον ῥάβδον κατ᾽ οἴκους πατριῶν παρὰ πάντων τῶν ἀρχόντων αὐτῶν, κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, δώδεκα ῥάβδους, καὶ ἑκάστου τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπίγραψον ἐπὶ τῆς ῥάβδου. καὶ τὸ ὄνομα Ἀαρὼν ἐπίγραψον ἐπὶ τῆς ῥάβδου Λευί· ἔστι γὰρ ῥάβδος μία, κατὰ φυλὴν οἴκου πατριῶν αὐτῶν δώσουσι. καὶ θήσεις αὐτὰς ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, κατέναντι τοῦ μαρτυρίου, ἐν οἷς γνωσθήσομαί σοι ἐκεῖ. καὶ ἔσται ὁ ἄνθρωπος, ὃν ἂν ἐκλέξωμαι αὐτόν, ἡ ῥάβδος αὐτοῦ ἐκβλαστήσει· καὶ περιελῶ ἀπ᾽ ἐμοῦ τὸν γογγυσμὸν υἱῶν Ἰσραήλ, ἃ αὐτοὶ γογγύζουσιν ἐφ᾽ ὑμῖν. καὶ ἐλάλησε Μωϋσῆς τοῖς*

Τὸ γεγονὸς αὐτὸ προεικονίζει τὸν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό[63], ὅπου ἡ ἀρχιερωσύνη τοῦ Ἀαρὼν προεικονίζει τὴν ἀρχιερωσύνη τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, ποὺ πρόσφερε στὸν σταυρὸ τὴν ζωή Του θυσία, γιὰ νὰ μὴν πεθάνουμε γιὰ τὶς ἁμαρτίες μας.

Ἀπὸ τὸ ὁποῖο καὶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός (η΄ αἰς μ.Χ.) διδάσκει, ὅτι ὅπως ἡ ράβδος τοῦ Ἀαρὼν καθιέρωνε τὸ ἀξίωμα τῆς ἱεραρχίας[64], ἔτσι καὶ ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου Τὸν ἀνέδειξε Μέγα Ἀρχιερέα.

υἱοῖς Ἰσραήλ, καὶ ἔδωκαν αὐτῷ πάντες οἱ ἄρχοντες αὐτῶν ῥάβδον, τῷ ἄρχοντι τῷ ἑνὶ ῥάβδον κατ᾽ ἄρχοντα, κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, δώδεκα ῥάβδους, καὶ ἡ ῥάβδος Ἀαρὼν ἀνὰ μέσον τῶν ῥάβδων αὐτῶν. καὶ ἀπέθηκε Μωϋσῆς τὰς ῥάβδους ἔναντι Κυρίου ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐγένετο τῇ ἐπαύριον καὶ εἰσῆλθε Μωϋσῆς καὶ Ἀαρὼν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἰδοὺ ἐβλάστησεν ἡ ῥάβδος Ἀαρὼν εἰς οἶκον Λευὶ καὶ ἐξήνεγκε βλαστὸν καὶ ἐξήνθησεν ἄνθη καὶ ἐβλάστησε κάρυα. καὶ ἐξήνεγκε Μωϋσῆς πάσας τὰς ῥάβδους ἀπὸ προσώπου Κυρίου πρὸς πάντας υἱοὺς Ἰσραήλ, καὶ εἶδον καὶ ἔλαβον ἕκαστος τὴν ῥάβδον αὐτοῦ. καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν· ἀπόθες τὴν ῥάβδον Ἀαρὼν ἐνώπιον τῶν μαρτυρίων εἰς διατήρησιν, σημεῖον τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνηκόων, καὶ παυσάσθω ὁ γογγυσμὸς αὐτῶν ἀπ᾽ ἐμοῦ, καὶ οὐ μὴ ἀποθάνωσι. καὶ ἐποίησε Μωϋσῆς καὶ Ἀαρών, καθὰ συνέταξε Κύριος τῷ Μωϋσῇ, οὕτως ἐποίησαν. καὶ εἶπαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ πρὸς Μωϋσῆν λέγοντες· ἰδοὺ ἐξανηλώμεθα, ἀπολώλαμεν, παρανηλώμεθα· πᾶς ὁ ἁπτόμενος τῆς σκηνῆς Κυρίου ἀποθνήσκει· ἕως εἰς τέλος ἀποθάνωμεν;» (Ἀριθμῶν ιζ΄ 17-28).

63. Πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴ ι΄ 11-12.

64. «*Ράβδος τῷ Ἀαρὼν τὸ τῆς ἱεραρχίας ἀξίωμα χρηματίζουσα*» (Ἔκδοσις ἀκριβὴς περὶ ὀρθοδόξου πίστεως στὸ ια΄ (πδ΄) κεφάλαιο Περὶ σταυροῦ, ἐν ᾧ ἔτι καὶ περὶ πίστεως P.G. 94, 1133).

Ὁ προφήτης Ἀαρὼν μὲ τὴν ράβδο τὴν βλαστήσασα.
(Ἀπὸ τὸ βιβλίο: «SINAI TREASURES OF THE MONASTERY»).

θ΄. Οἱ σταυροειδῶς ἐκτεινόμενες χεῖρες τοῦ Μωυσῆ ποὺ ἔτρεψαν σὲ φυγὴ τοὺς Ἀμαληκίτες

Μετὰ τὰ γεγονότα ποὺ συνέβησαν στὴν ἔρημο τοῦ Σινᾶ νέα προβλήματα καὶ νέοι κίνδυνοι ἐμφανίσθηκαν γιὰ τοὺς Ἰσραηλίτες. Οἱ Ἀμαληκίτες, λαὸς πολεμικὸς καὶ ἄγριος, ποὺ ζοῦσε στὴν ἔρημο ἐπιτέθηκαν κατὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν. Ἡ κατάσταση ἦταν ἐπικίνδυνη γιὰ τὴν συνέχιση τοῦ βίου τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ οἱ Ἰσραηλίτες ἦταν ὑποχρεωμένοι νὰ πολεμήσουν τοὺς Ἀμαληκίτες, ποὺ ὑπερεῖχαν σὲ ἰσχὺ ἀπ᾽ αὐτούς.

Στὴν κρίσιμη ἐκείνη στιγμὴ ὁ Μωυσῆς ἀνέβηκε σὲ ὕψωμα καὶ ἐξέτεινε τὰ χέρια του πρὸς τὰ πλάγια εὐλογώντας τοὺς Ἰσραηλίτες, ποὺ πολεμοῦσαν τοὺς Ἀμαληκίτες. Ὅσο χρόνο διαρκοῦσε ἡ στάση αὐτὴ τοῦ σώματος τοῦ Μωυσῆ, οἱ δυνάμεις τῶν Ἰσραηλιτῶν νικοῦσαν μὲ τὴν εὐλογία του. Αὐτὲς ὅμως νικιόνταν, ὅταν ὁ Μωυσῆς πλήρης κοπώσεως ἀναγκαζόταν νὰ κατεβάσει τὰ χέρια του, προκειμένου νὰ ἀναπαυθεῖ, μέχρις ὅτου ἀναλάβει νέες δυνάμεις καὶ ἐπαναλάβει τὴν ἔκταση τῶν χειρῶν του.

Πρὸ τῆς ἐπικινδύνου καταστάσεως αὐτῆς δύο ἄντρες, ὁ Ἀαρών (ὁ ἀδελφὸς τοῦ Μωυσῆ) καὶ ὁ Ὤρ (ὁ γαμβρός του), ἀνέλαβαν νὰ ὑποστηρίζουν ὁ καθένας ἀνὰ ἕνα χέρι τοῦ Μωυσέως. Ἡ στάση αὐτὴ τοῦ ἡγέτου τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ μὲ τὴν βοήθεια τῶν Ἀαρὼν καὶ Ὤρ κράτησε ἐπὶ πολύ, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ νικήσουν οἱ Ἰσραηλίτες τοὺς Ἀμαληκίτες.

Διάχυτο εἶναι τόσο στοὺς λόγους τῶν Πατέρων ὅσο

καὶ στὴν ὑμνολογία τῆς Ἐκκλησίας μας, ὅτι μὲ τὴν προαναφερθεῖσα στάση τοῦ σώματος τοῦ Μωυσέως ἐτυποῦτο τὸ σχῆμα τοῦ σταυροῦ, ποὺ ἐκεῖ μέν ἔδωσε τὴν νίκη στὸν λαὸ τοῦ Ἰσραήλ, ἐδῶ δὲ ὑπόσχεται τὸν θρίαμβο τοῦ νέου Ἰσραήλ, τῶν χριστιανῶν, κατὰ τῆς ἁμαρτίας καὶ τῶν ἀντιθέων δυνάμεων κατὰ τὴν ὑπόσχεση τοῦ Κυρίου στὸν Πέτρο:

❄ «Κι ἐγὼ λέω σὲ σένα Πέτρε, πὼς ἐσὺ εἶσαι ὁ Πέτρος, καὶ πάνω σ' αὐτὴ τὴν πέτρα (τῆς ὁμολογίας σου) θὰ οἰκοδομήσω τὴν ἐκκλησία μου, καὶ δὲν θὰ τὴν κατανικήσουν οἱ δυνάμεις τοῦ ἅδη»[65].

❄ Αὐτὰ διδάσκει καὶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός (η΄ αἰ. μ.Χ.), ὅτι ὅταν ὑψώνονταν τὰ χέρια τοῦ Μωυσῆ σταυρωτὰ καὶ κατατρόπωσαν τοὺς Ἀμαληκίτες[66], τὸ μυστήριο τοῦ Σταυροῦ καὶ τὴν νίκη τοῦ Χριστοῦ κατὰ τοῦ θανάτου προεικόνισαν.

❄ Ὁ δὲ σοφὸς Ἰωάννης ὁ Ζωναρᾶς (ιβ΄ αἰ. μ.Χ.) ἐξηγώντας τὸν εἰρμό[67] τῆς πρώτης ὠδῆς τοῦ τετάρτου ἤχου τοῦ ἀναστάσιμου κανόνα γράφει περὶ τῆς ἐκτάσεως τῶν

65. *«Κἀγὼ δέ σοι λέγω Πέτρε, ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς»* (Ματθαίου ιστ΄ 17-18).

66. *«Χεῖρες σταυροειδῶς ἐκτεινόμεναι, καὶ τὸν Ἀμαλὴκ τροπούμεναι»* (Ἔκδοσις ἀκριβὴς περὶ ὀρθοδόξου πίστεως στὸ ια΄ (πδ΄) κεφάλαιο Περὶ σταυροῦ, ἐν ᾧ ἔτι καὶ περὶ πίστεως P.G. 94, 1333).

67. *«Θαλάσσης τὸ ἐρυθραῖον πέλαγος, ἀβρόχοις ἴχνεσιν, ὁ παλαιὸς πεζεύσας Ἰσραήλ, σταυροτύποις Μωσέως χερσί, τοῦ Ἀμαλὴκ τὴν δύναμιν, ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐτροπώσατο».*

χειρῶν τοῦ Μωυσέως καὶ τῆς νίκης τῶν Ἰσραηλιτῶν κατὰ τῶν Ἀμαληκιτῶν ὡς προτύπωση τῆς νίκης τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ:

«Αὐτὸς δέ (ὁ Μωυσῆς) ἀφοῦ ἀνέβηκε στὸ ὄρος καὶ ἅπλωσε τὰ χέρια του, προσευχόταν, καὶ ὁ πόλεμος κρατοῦσε γερά· ὅσο χρόνο εἶχε ὑψωμένα τὰ χέρια του ὁ Μωυσῆς, οἱ Ἰσραηλίτες νικοῦσαν· ὅταν ἐκεῖνος, ἐπειδὴ κουραζόταν ἀπὸ τὴν ὕψωση, κατέβαζε τὰ χέρια του, τοὺς νικοῦσαν. Ὅταν εἶδε αὐτὴ τὴν ἔκβαση τοῦ πολέμου ὁ Μωυσῆς, ἀφοῦ ἔστησε δεξιὰ καὶ ἀριστερά του τὸν ἀδελφό του Ἀαρὼν καὶ τὸν Ὤρ, ποὺ ἦταν γαμπρός του στὴν ἀδελφή του Μαριάμ, διέταξε νὰ βαστοῦν τὰ χέρια του ψηλά, καὶ ἔτσι οἱ Ἑβραῖοι ἔτρεψαν σὲ φυγὴ τοὺς Ἀμαληκίτες…

…Ὁ Μωυσῆς ὅταν ἅπλωνε τὰ χέρια καὶ προτύπωνε τὸν Σταυρό, ἔδινε νίκες στοὺς ὁμοφύλους του προδηλώνοντας ὅτι, καὶ ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς ὅταν ἀνεβεῖ στὸν Σταυρὸ καὶ ἁπλώσει τὰ χέρια του, θὰ δώσει στοὺς ὁμοφυεῖς μὲ αὐτόν, κατὰ τὸ ἀνθρώπινο, νίκες κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ἀφοῦ τρέψει σὲ φυγὴ τὸν νοητὸ Ἀμαληκίτη (τοὺς δαίμονες) καὶ τὰ ἐναντίον μας κινούμενα ἀπ᾽ αὐτὸν πάθη»[68].

68. *«Αὐτὸς δὲ εἰς τὸ ὄρος ἀναχωρήσας ἐκτείνας τὰς χεῖρας προσηύχετο, καὶ ὁ πόλεμος συγκεκρότητο· ἕως δὲ διῃρμένας εἶχε τὰς χεῖρας ὁ Μωϋσῆς, ἐνίκων οἱ Ἰσραηλῖται· ὅτε δὲ κάμνων ἐκεῖνος, τῇ ἀνακλάσει, καθίει τὰς χεῖρας, ἡλαττοῦτο· ἰδὼν δὲ τοῦτο ὁ Μωϋσῆς τὸν ἀδελφὸν Ἀαρὼν καὶ τὸν Ὤρ γαμβρὸν ὄντα ἐπ᾽ ἀδελφῇ Μαριὰμ ἑκατέρωθεν στήσας ἀνέχειν αὐτῷ τὰς χεῖρας ἐκέλευσε· καὶ οὕτω τοὺς Ἀμαληκίτας Ἑβραῖοι κατετροπώσαντο…*

❄ Αὐτὴ ἡ νίκη τοῦ ἀναβάντος στὸ ὕψος τοῦ Σταυροῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ προφητεύεται ἀπὸ τὸν προφητάνακτα Δαυίδ (1085-1014 π.Χ.).

«Ὕψιστε Κύριε, ἀνέβηκες ψηλά, κατάφερες θριαμβευτικὴ νίκη καὶ συνέλαβες αἰχμαλώτους, πῆρες φόρο ὑποτελείας ἀπὸ τοὺς ὑπόδουλους λαούς· ἀκόμη δὲ καὶ τοὺς ἀπείθαρχους τοὺς ὑπέταξες καὶ κατασκήνωσες ἀνάμεσά τους»[69].

❄ Ἡ ὑμνολογία ἐγκωμιάζει τὸν ἀναστάντα Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστὸ γιὰ τὴν νίκη Του ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ:

«Νίκην ἔχων Χριστέ, τὴν κατὰ τοῦ ᾅδου, ἐν τῷ Σταυρῷ ἀνῆλθες, ἵνα τοὺς ἐν σκότει θανάτου καθημένους, συναναστήσῃς σεαυτῷ, ὁ ἐν νεκροῖς ἐλεύθερος, ὁ πηγάζων ζωὴν ἐξ οἰκείου φωτός· Παντοδύναμε Σωτήρ, ἐλέησον ἡμᾶς»[70].

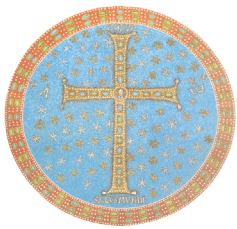
...Ὁ δὲ Μωϋσῆς ἐκτείνων τὰς χεῖρας καὶ τὸν Σταυρὸν προτυπῶν παρεῖχε τοῖς ὁμοφύλοις νίκας· προδηλῶν ὅτι καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἐν τῷ Σταυρῷ ἀναβὰς καὶ τὰς χεῖρας ἁπλώσας, παρέξει τοῖς ὁμοφυέσιν αὐτῷ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον νίκας κατ' ἐχθρῶν καὶ κατατροπωσάμενος τὸν νοητὸν Ἀμαλὴκ καὶ τὰ συνωθοῦντα καθ' ἡμῶν πάθη» (Ἁγιορειτικὸν Περιοδικὸν «Ὁ Ἄθως», τ. Α΄, ἐν Ἀθήναις 1920, σελ. 108-109).

69. *«Ἀνέβης εἰς ὕψος, ᾐχμαλώτευσας αἰχμαλωσίαν, ἔλαβες δόματα ἐν ἀνθρώποις, καὶ γὰρ ἀπειθοῦντας τοῦ κατασκηνῶσαι»* (Ψαλμοῦ ξζ΄ (ξη΄) 67,19).

70. *«Ἔχοντας (βεβαίαν) τὴν νίκην κατὰ τοῦ ᾅδου (τοῦ θανάτου), ἀνέβηκες στὸ σταυρὸ Χριστέ, γιὰ νὰ ἀναστήσεις μαζί σου αὐτοὺς ποὺ ἐκάθηντο (εὑρίσκοντο) στὸ σκοτάδι τοῦ θανάτου σὺ ποὺ εἶσαι στοὺς νεκροὺς ἐλεύθερος, ποὺ πηγάζεις τὴ ζωὴ ἀπὸ τὸ δικό σου φῶς· Παντοδύναμε Σωτήρα μας ἐλέησέ μας»* (Ἑσπέριο στιχηρὸ τοῦ πλαγίου δευτέρου ἤχου τοῦ Ἑσπερινοῦ τοῦ Σαββάτου).

❄ Καὶ ὁ θεοφόρος ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς (ιδ΄ αἰ. μ.Χ.) συμφωνεῖ, ὅτι ἡ στάση τοῦ σώματος τοῦ Μωυσῆ στὴν περίπτωση αὐτὴ προεικόνισε τὸν Σταυρὸ τοῦ Κυρίου μας:

«Προχωρώντας δὲ ὁ Μωυσῆς προανέδειξε σαφέστατα καὶ τὸν τύπο ἀκόμη καὶ τὸ σχῆμα τοῦ Σταυροῦ καὶ τὴν σωτηρία δι᾽ αὐτοῦ τοῦ τύπου. Διότι, ἀφοῦ ἔστησε ὄρθια τὴν ράβδο, ἅπλωσε πάνω σ᾽ αὐτὴν τὰ χέρια καὶ σχηματίζοντας ἔτσι τὸν ἑαυτό του σταυρικῶς πάνω στὴν ράβδο, κατετρόπωσε ἀμέσως τὸν Ἀμαλὴκ μὲ αὐτὸ τὸ θέαμα»[71].

71. *«Προϊὼν δὲ ὁ Μωϋσῆς καὶ τὸν τύπον αὐτοῦ καὶ τὸ σχῆμα τοῦ σταυροῦ καὶ τὴν δι᾽ αὐτοῦ τοῦ τύπου σωτηρίαν προανέδειξε σαφέστατα· τὴν γὰρ ράβδον ὀρθίαν στήσας, τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπ᾽ αὐτὴν ἐξέτεινε, καὶ οὕτω σταυρικῶς ἐπὶ τῆς ράβδου σχηματίσας ἑαυτόν, Ἀμαλὴκ ἄρδην κατετροποῦτο τοιοῦτος ὁρώμενος»* (Ὁμιλία ΙΑ΄ *«εἰς τὸν Τίμιον καὶ Ζωοποιὸν Σταυρόν»*) (P.G.151, 134-136).

Ὁ χάλκινος ὄφις.
Μινιατούρα Βατικανοῦ κώδ. 746, fol. 349v.

ι΄. Ὁ χάλκινος ὄφις

Κατὰ τὶς πληροφορίες τοῦ εἰκοστοῦ πρώτου κεφαλαίου τῶν Ἀριθμῶν οἱ Ἰσραηλίτες ὅταν ἐπορεύοντο στὴν ἔρημο μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Ἀαρών[72] λιποψύχησαν καὶ ἄρχισαν νὰ καταφέρονται κατὰ τοῦ Μωυσῆ. Ἐπακολούθησε πικρὴ τιμωρία ἀπὸ τὸν Θεό. Ἔστειλε φίδια νὰ τοὺς δαγκώνουν καὶ νὰ τοὺς δηλητηριάζουν, γιὰ νὰ πεθάνουν.

«Καὶ ὁ Κύριος ἔστειλε δηλητηριώδη θανατηφόρα φίδια, ποὺ δάγκωναν τὸν λαό, καὶ πέθανε μεγάλο πλῆθος Ἰσραηλιτῶν»[73].

Κατὰ τὴν ὀδυνηρὴ ἐκείνη δοκιμασία ὁ Μωυσῆς μὲ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ κατασκεύασε χάλκινο ὁμοίωμα φιδιοῦ, ποὺ τὸ ὕψωσε πάνω σὲ κοντάρι καὶ τὸ τοποθέτησε ἐπὶ ὑψώματος, ὥστε οἱ Ἰσραηλίτες ποὺ τοὺς δάγκωναν τὰ φίδια νὰ μὴν ἀποθνήσκουν ἀπὸ τὸ δηλητήριό τους, ἐφ' ὅσον ἀτένιζαν στὸ ὁμοίωμα τοῦ χάλκινου φιδιοῦ, τὸ ὁποῖο ἦταν ὑψωμένο σὲ ἐμφανὴ ὑψηλὴ τοποθεσία. Ἔτσι ἡ ἐνατένιση πρὸς τὸ χάλκινο φίδι παρεῖχε τὴν λύτρωση ἀπὸ τὸ κακὸ καὶ χάριζε τὴν ὑγεία.

❋ Τὴν σκηνὴ αὐτὴ κατὰ τὸν εὐαγγελιστὴ Ἰωάννη ὑπενθύμισε ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς στοὺς ἀκροατές Του συνδέοντας αὐτὸ τὸ γεγονὸς μὲ τὸν σταυρικὸ θάνατό Του λέγοντας:

72. Ἀριθμῶν κ΄ 23-29.

73. «*Καὶ ἀπέστειλε Κύριος εἰς τὸν λαὸν τοὺς ὄφεις τοὺς θανατοῦντας, καὶ ἔδακνον τὸν λαόν, καὶ ἀπέθανε λαὸς πολὺς τῶν υἱῶν Ἰσραήλ*» (Ἀριθμῶν κα΄ 6).

«Ὅπως ὁ Μωυσῆς ὕψωσε τὸ χάλκινο φίδι στὴν ἔρημο, ἔτσι πρέπει νὰ ὑψωθεῖ ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου, ὥστε ὅποιος πιστεύει σ᾽ αὐτὸν νὰ μὴ χαθεῖ ἀλλὰ νὰ ζήσει αἰώνια»[74].

❋ Αὐτὸς λοιπὸν ὁ Κύριος, σύμφωνα μὲ αὐτὰ ποὺ ἀναφέρθηκαν, θεώρησε ἐκεῖνο τὸ γεγονὸς στὴν ἔρημο ὡς τύπο τοῦ σταυρικοῦ θανάτου Του καὶ τῆς δι᾽ αὐτοῦ σωτηρίας πάντων τῶν πιστῶν.

❋ Γι᾽ αὐτὸ πολλοὶ πατέρες θεωροῦν τὴν ὕψωση ἐκείνου τοῦ χάλκινου φιδιοῦ ἀπὸ τὸν Μωυσῆ ὡς προτύπωση τῆς σταυρώσεως, ὅπως καὶ ὁ ἅγιος Γερμανὸς Κωνσταντινουπόλεως (ζ΄ αἰ. μ.Χ.):

«Ζωοποιήθηκα ἀπὸ τὸν Χριστὸ ποὺ πέθανε πάνω στὸ σταυρικὸ ξύλο, τὸ ὁποῖο ἦταν προτύπωση τοῦ ἄψυχου φιδιοῦ τοῦ χάλκινου, ποὺ δὲν περιεῖχε τὸ θανατηφόρο δηλητήριο· καὶ λάμβανε τοῦ φιδιοῦ τὴν μορφή. Διότι καὶ ὁ δικός μου Δεσπότης καὶ Θεὸς ὁ Χριστὸς ἔγινε ἀληθινὸς ἄνθρωπος καὶ τὴν φύση τῶν ἀνθρώπων, ποὺ κτυπήθηκε ἀπὸ τὸν πονηρό, ἀφοῦ ἐνδύθηκε, ἦταν ἀνώτερος καὶ ἰσχυρότερος ἀπὸ τὸ δηλητήριο τῆς ἁμαρτίας καὶ ἐντελῶς ἐλεύθερος. Σὲ μᾶς δὲ ποὺ μᾶς δαγκώνουν τὰ φίδια, ποὺ παραφυλάττουν καὶ κτυποῦν τὴν πτέρνα μας καὶ ποὺ ξαναστηρίζουμε τὶς ἐλπίδες τῆς σωτηρίας σ᾽ αὐτὸν τὸν ἐπὶ σταυροῦ κρεμασθέντα ψηλά, αὐτός (ἔγι-

74. *«Καὶ καθὼς Μωϋσῆς ὕψωσε τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως ὑψωθῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ᾽ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον»* (Ἰωάννου γ΄ 14-15. Πρβλ. πρὸς Κορινθίους Α΄ ι΄ 19).

νε) πηγὴ ζωῆς καὶ ἀθανασίας. Διότι ἀναμφιβόλως ἡ ὕψωση τοῦ χάλκινου φιδιοῦ στὴν ἔρημο προδιέγραφε τὸ μυστήριο τοῦ σταυροῦ καὶ αὐτὸ ποὺ εἶπε ὁ Μωυσῆς, θὰ δεῖτε τὴν ζωή μας κρεμασμένη μπροστὰ στὰ μάτια σας, σ᾽ αὐτὸ τὸν ὄφι προσβλέπει, ὄχι ἐπειδὴ τὸ ὁμοίωμα τοῦ φιδιοῦ εἶχε κάποια τέτοια δύναμη, ἀλλ᾽ ἐπειδὴ ἦταν προτύπωση τοῦ Χριστοῦ. Ὅπως ἀκριβῶς καὶ ἡ βάτος διατηρήθηκε ἄφθορη ἀπὸ τὴν φωτιὰ καὶ ἀναδείχθηκε ἀνώτερη τῆς καυστικῆς δυνάμεως ὄχι ἀπὸ φυσική της ἰδιότητα, ἀλλὰ γιά (νὰ προτυπώσει) τὸ θαῦμα γύρω ἀπὸ τὸ πρόσωπο τῆς Μαριάμ, ἡ ὁποία στὴν θνητὴ καὶ εὐμάραντη φύση της βάσταξε τὴν φωτιὰ τῆς θεότητος. Ἀπ᾽ αὐτὰ εἶναι δυνατὸ νὰ μάθει ὁ εἰκονομάχος νὰ ἀποδίδει, ὅπως ἀξίζει σεβασμὸ στοὺς τύπους τῶν μεγάλων γεγονότων, ἀπὸ ὁποιαδήποτε καὶ ἂν ἀποτελοῦνται ὕλη. Ἐὰν αὐτὸ τὸ φιδίσιο σῶμα τὸ σιχαμερό, ἐπειδὴ ὑψώθηκε στὸ ξύλο ποὺ προτύπωνε τὴν ἄνοδο στὸν Σταυρὸ τοῦ Θεανθρώπου, παρεῖχε ἔτσι τὴν ζωὴ σὲ ὅσους χάνονταν ἀπὸ πικρὸ θάνατο, πόσο θὰ ὠφελήσει καὶ δὲν θὰ μεταδώσει αὐτὴ τὴν ζωοποίηση ἡ εἰκόνα ποὺ εἶναι ἀντίτυπο τοῦ Ἐσταυρωμένου; Ἐὰν δὲν ἦταν τύπος τοῦ Χριστοῦ τὸ χάλκινο κατασκεύασμα, δὲν θὰ κατεσκευαζόταν καθόλου. “Δὲν θὰ κατασκευάσεις, εἶπε, ὁμοίωμα οὔτε ἀπὸ τὰ οὐράνια οὔτε ἀπὸ τὰ ἐπίγεια”. Οὔτε ποτὲ θὰ γινόταν αἴτιο σωτηρίας γιὰ ἐκείνους ποὺ ὕψωναν τὰ βλέμματά τους σ᾽ αὐτό (τὸ χάλκινο φίδι)[75].

75. *«Ἀνεζωώθην δὲ τῷ ἐπὶ τοῦ σταυρικοῦ ξύλου νενεκρωμένῳ Χριστῷ, οὗ προτύπωσις ὁ ἄψυχος ὄφις ἦν, ὁ χαλκοῦς, ὁ ἀμέ-*

❋ Τὰ αὐτὰ διδάσκει καὶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός (η΄ αἰ. μ.Χ.):

«Τὸ φίδι ὑψώθηκε θριαμβευτικὰ πάνω στὸ ξύλο, καὶ παρ᾽ ὅτι ἦταν νεκρωμένο, αὐτὸ τὸ ξύλο ἔσωζε ὅσους πίστευαν καὶ ἔβλεπαν τὸν ἐχθρὸ νεκρό, ὅπως ὁ Χριστὸς σταυρώθηκε κατὰ τὴν σάρκα τῆς ἁμαρτίας, ἂν καὶ δὲν

θεκτος τοῦ θανατηφόρου ἰοῦ· καὶ τὸ τοῦ ὄφεως ἐνεδύετο μόρφωμα. Καὶ γὰρ καὶ ὁ ἐμὸς Δεσπότης καὶ Θεὸς ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος κατ᾽ ἀλήθειαν γέγονε, καὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων φύσιν τὴν ἐκ τοῦ πονηροῦ βεβλαμμένην ὄφεως ὑπενδυσάμενος ὑπέρτερος ἦν τοῦ τῆς ἁμαρτίας ἰοῦ καὶ ὅλος ἐλεύθερος. Ἡμῖν δὲ τοῖς δακνομένοις ὑπὸ τῶν τὴν πτέρναν ἡμῶν ἐπιτηρούντων ὄφεων, ἐπ᾽ αὐτὸν δὲ τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας ἐπαναρτῶσι τὸν ἐπὶ σταυροῦ κρεμασθέντα μετέωρον, ζωῆς καὶ ἀθανασίας πηγαστικός. Ἀναμφιβόλως γὰρ τοῦ σταυροῦ μυστήριον ἡ κατὰ τὴν ἔρημον τοῦ χαλκοῦ ὄφεως ὕψωσις προϋπέγραφε, καὶ τὸ παρὰ τοῦ Μωσέως εἰρημένον· Ὄψεσθε τὴν ζωὴν ἡμῶν κρεμαμένην ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν, εἰς τὸν ὄφιν τοῦτον ἀπονεύειν δοκεῖ, οὐχ ὅτι δυνάμεώς τινος μετεῖχε τὸ τοῦ ὄφεως ἴνδαλμα, ἀλλ᾽ ὅτι τύπον ἔφερε τοῦ Χριστοῦ. Ὃν τρόπον οὐδὲ ἡ βάτος ἐκ τοῦ πυρὸς δι᾽ ἑαυτὴν ἀμάραντος διατετήρηται, καὶ τῆς καυστικῆς δυνάμεως ὑπεξῄρηται, ἀλλὰ διὰ τὴν Μαριὰμ τὴν ἐν θνητῇ φύσει καὶ εὐμαράντῳ τὸ τῆς θεότητος βαστάσασα πῦρ. Ἐντεῦθεν μανθάνειν ἔξεστι τὸν εἰκονομάχον, τοὺς τῶν μεγάλων πραγμάτων τύπους σεβάσματος ἀξιοῦν, κἂν ἐν οἱᾳδήτινι ὕλῃ εὑρίσκοιντο. Εἰ γὰρ τὸ ὄφειον βρέτας τοῦτο τὸ εἰδεχθές, διὰ τὸν ἐπὶ ξύλου μετεωρισμὸν τὴν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἀναδρομὴν προτυποῦντα τοῦ θεανθρώπου, οὕτως ἦν ζωοπάροχον τοῖς πικρῷ θανάτῳ ἀπολλυμένοις, πόσον ἂν ὀνήσειε καὶ τίνος οὐ μεταδώσει ζωώσεως ἡ ἀντίτυπος τοῦ ἐσταυρωμένου θεανθρώπου μορφή; Εἰ μὴ γὰρ ἦν τύπος Χριστοῦ τὸ χαλκούργημα, οὐδ᾽ ἂν ὅλως διεχαλκεύθη· "Οὐ ποιήσεις γάρ, φησίν, ὁμοίωμα, οὔτε τῶν ἐν οὐρανῷ, οὔτε τῶν ἐν τῇ γῇ", οὔτ᾽ ἂν ποτε σωτηρίας παραίτιον γέγονε τοῖς ἀναβάλλουσιν εἰς αὐτὸ τὰς τῶν ὀμμάτων βολάς» (P.G. 98, 236-237).

γνώρισε ἁμαρτία. Καὶ βοᾶ ὁ μεγάλος Μωυσῆς: Θὰ δεῖτε τὴν ζωή σας κρεμασμένη μπροστὰ στὰ μάτια σας, καὶ ὁ Ἡσαΐας: Ὅλη τὴν ἡμέρα ἅπλωσα τὰ χέρια μου ὡς σημεῖο συμφιλιώσεως πρὸς λαὸ ποὺ εἶναι ἀπείθαρχος καὶ ἀντιλέγει. Ἐμεῖς ποὺ προσκυνοῦμε τὸ ξύλο τοῦ σταυροῦ, μακάρι νὰ κληρονομήσουμε τὴν ζωὴ τοῦ Χριστοῦ τοῦ ἐσταυρωμένου. Ἀμήν»[76].

76. *«Ὄφις ἐπὶ ξύλου θριαμβευόμενος, ὡς νενέκρωται, τοῦ ξύλου τοὺς νεκρὸν ὁρῶντας τὸν ἐχθρὸν διασώζοντος τοὺς πιστεύοντας, ὡς Χριστὸς ἐν σαρκὶ ἁμαρτίας ἁμαρτίαν οὐκ εἰδυίᾳ προσήλωται. Μωϋσῆς ὁ μέγας· ὄψεσθε, βοῶν, τὴν ζωὴν ὑμῶν ἐπὶ ξύλου κρεμαμένην ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν» (Δευτερονομίου κή΄ 66), Ἡσαΐας· «ὅλην τὴν ἡμέραν διεπέτασα τὰς χεῖρας μου πρὸς λαὸν ἀπειθοῦντα καὶ ἀντιλέγοντα»* (Ἡσαΐου ξε΄ 2). *«Οἱ τοῦτο προσκυνοῦντες, τῆς μερίδος τύχοιμεν Χριστοῦ τοῦ ἐσταυρωμένου. Ἀμήν».*(Ἔκδοσις ἀκριβὴς περὶ ὀρθοδόξου πίστεως στὸ ια΄ (πδ΄) κεφάλαιο Περὶ σταυροῦ, ἐν ᾧ ἔτι καὶ περὶ πίστεως P.G. 94, 1133).

Ὁ Ἰὼβ ἐπὶ τῆς κοπριᾶς μὲ τὸ κατάστικτο σῶμα ἀπὸ τὶς πληγές τέλη 12ου-ἀρχὲς 13 αἰ. κώδ. 590, φ. 23β.
Ἀπὸ τὸ βιβλίο: «ΙΕΡΑ ΜΕΓΙΣΤΗ ΜΟΝΗ ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΟΥ» Β΄).

ια΄. Ὁ πολύαθλος Ἰώβ

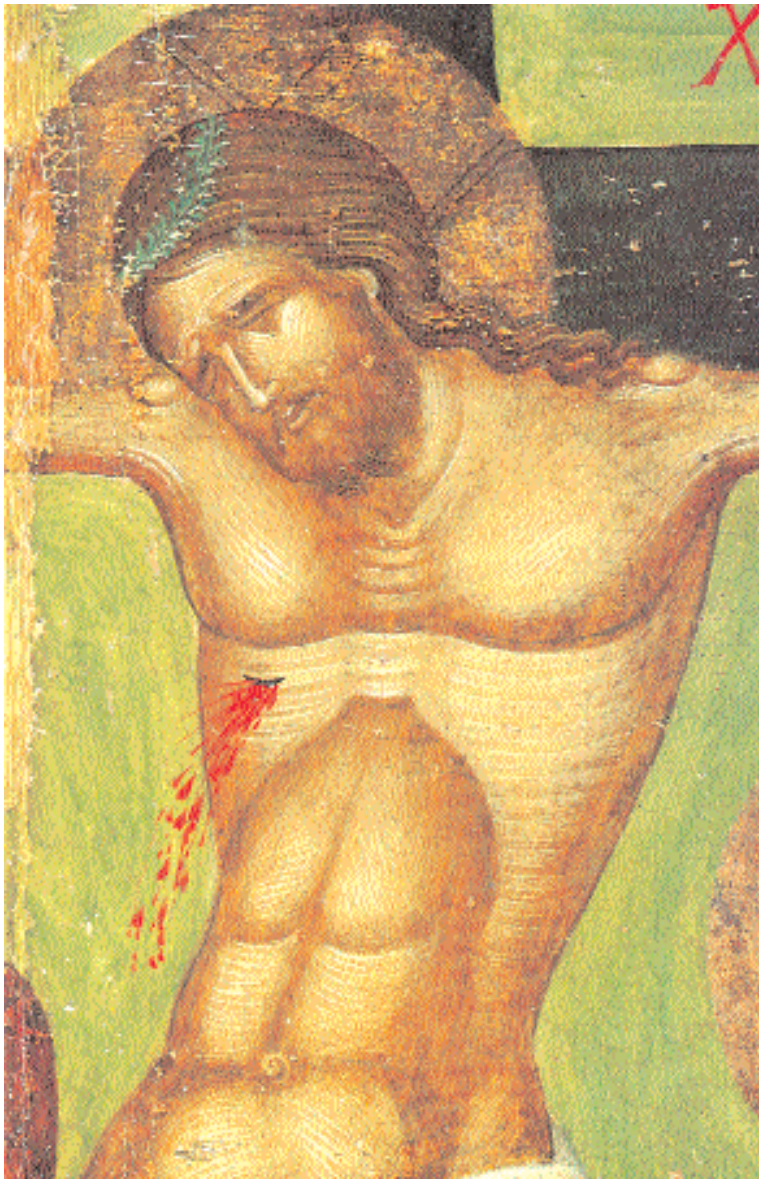
Γνωστὸς εἶναι ἀκόμη, καὶ σ᾽ αὐτοὺς ποὺ ζοῦν καὶ εὑρίσκονται ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας, ὁ ὑποδειγματικὸς βίος τοῦ πολυπαθοῦς Ἰώβ. Αὐτὸς ὑπέφερε μὲ ἀξιέπαινη καρτερία καὶ ὑπομονὴ ὅλες τὶς συμφορὲς τῆς ζωῆς του, χωρὶς νὰ γογγύσει καὶ νὰ διαμαρτυρηθεῖ γιὰ τὶς τόσες θλίψεις καὶ ταλαιπωρίες του.

Τελικὰ ὁ Θεὸς τὸν βράβευσε καὶ τὸν δόξασε. Τὰ πάθη τοῦ πολύαθλου ἐκείνου ἀνδρὸς μᾶς ἐπιτρέπουν κατὰ κάποιο τρόπο μὲ μεταφορικὴ ἔννοια νὰ μιλᾶμε γιὰ τὸν σταυρὸ τοῦ Ἰώβ. Σὲ αὐτὰ τὰ πάθη τοῦ Ἰὼβ ἡ Ἐκκλησία μας διαβλέπει τὴν προτύπωση τῶν παθῶν, τοῦ σταυρικοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, ποὺ καὶ Αὐτὸς ἄφωνος ὁδηγήθηκε στὸν θάνατο σὰν πρόβατο στὴν σφαγή[77].

Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ στὶς Ἱερὲς Ἀκολουθίες τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος μεταξὺ ἄλλων ἀναγνωσμάτων ἀπὸ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη συμπεριλαμβάνεται καὶ τὸ βιβλίο τοῦ Ἰώβ.

77. Ἡσαΐου νγ΄ 6-7.

Λεπτομέρεια ἀπὸ τὴν Σταύρωση.
(Ἀπὸ τὸ βιβλίο: «ΕΙΚΟΝΕΣ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ»).

ιβ΄. Ὁ πάσχων «δοῦλος τοῦ Θεοῦ»

Στὸ βιβλίο τοῦ Ἡσαΐα ἀναφέρεται ὁ ὕμνος τοῦ πάσχοντος δούλου τοῦ Θεοῦ. Ὁ ὕμνος αὐτὸς ὑποδιαιρεῖται σὲ τέσσερα τμήματα:

α΄. Ἡσαΐου μβ΄ 1-7, β΄. Ἡσαΐου μθ΄ 1-9α, γ΄. Ἡσαΐου ν΄ 4-9, δ΄. Ἡσαΐου νβ΄ 13-νδ΄ 1.

Ὁ ὕμνος ἐξυμνεῖ τὸν παῖδα Κυρίου, δηλαδὴ τὸν «δοῦλο τοῦ Κυρίου» καὶ τὰ παθήματά Του.

Γιὰ τὸ Πάθος τοῦ *«δούλου τοῦ Κυρίου»*, προφητεύει ὁ Προφήτης Ἡσαΐας, ὅτι αὐτὸς θὰ ὑποφέρει γιὰ μᾶς καὶ ὅτι θὰ ὁδηγηθεῖ στὸν θάνατο, ὅπως τὸ πρόβατο στὴν σφαγή.

«Ὅλοι σὰν πρόβατα ἔχουμε πλανηθεῖ. Κάθε ἄνθρωπος ἔχει πλανηθεῖ στὴν πορεία τῆς ζωῆς του. Ἀλλὰ γιὰ τὶς δικές μας ἁμαρτίες ὁ Κύριος παρέδωσε αὐτὸν σὲ παθήματα καὶ θάνατο. Καὶ αὐτός, παρ' ὅλες τὶς κακώσεις ποὺ ὑπέφερε, δὲν ἄνοιξε τὸ στόμα αὐτοῦ· σὰν πρόβατο ὁδηγήθηκε στὴν σφαγή (χωρὶς ἀντίσταση) καὶ σὰν πρόβατο ποὺ μένει ἄφωνο ἐνώπιον ἐκείνου ποὺ τὸν κουρεύει, ἔτσι καὶ αὐτὸς δὲν ἀνοίγει τὸ στόμα του»[78].

Πρόκειται περὶ τῆς περικοπῆς ἐκείνης, ποὺ κατὰ τὶς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων διάβαζε ὁ Αἰθίοπας ἀξιωμα-

78. *«Πάντες ὡς πρόβατα ἐπλανήθημεν, ἄνθρωπος τῇ ὁδῷ αὐτοῦ ἐπλανήθη· καὶ Κύριος παρέδωκεν αὐτὸν ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν. καὶ αὐτὸς διὰ τὸ κεκακῶσθαι οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ· ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτὸν ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα»* (Ἡσαΐου νγ΄ 6-7).

τοῦχος, ὅταν ἐπέστρεφε στὴν πατρίδα του μετὰ τὸ προσκύνημά του στὰ Ἱεροσόλυμα:

«Καὶ νά, ἕνας Αἰθίοπας εὐνοῦχος, ἀξιωματικὸς στὴν ὑπηρεσία τῆς Κανδάκης, δηλαδὴ τῆς βασίλισσας τῶν Αἰθιόπων, καὶ ὑπεύθυνος τοῦ θησαυροφυλακίου της, ποὺ εἶχε ἔρθει νὰ προσκυνήσει στὴν Ἱερουσαλήμ»[79].

Στὴν συνέχεια ὁ διάκονος Φίλιππος «παίρνοντας εὐκαιρία ἀπὸ τὸ κομμάτι αὐτὸ τῆς Γραφῆς, ἄρχισε νὰ τοῦ κηρύττει τὸ χαρμόσυνο μήνυμα γιὰ τὸν Ἰησοῦ»[80].

Ἡ θεολογία τῆς Ἐκκλησίας μας θεωρεῖ, ὅτι στὰ πάθη τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ προτυποῦνται τὰ πάθη καὶ ὁ σταυρικὸς θάνατος τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ κατὰ τὴν Μεγάλη Παρασκευὴ διαβάζεται δύο φορὲς τὸ τέταρτο μέρος τοῦ ὕμνου τοῦ Ἡσαΐα γιὰ τὸν δοῦλο τοῦ Θεοῦ.

79. *«Καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ Αἰθίοψ εὐνοῦχος δυνάστης Κανδάκης τῆς βασιλίσσης Αἰθιόπων, ὃς ἦν ἐπὶ πάσης τῆς γάζης αὐτῆς, ὃς ἐληλύθει προσκυνήσων εἰς Ἱερουσαλήμ»* (Πράξεων η΄ 27).

80. *«Ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς γραφῆς ταύτης εὐηγγελίσατο αὐτῷ τὸν Ἰησοῦν»* (Πράξεων η΄ 35).

ιγ΄. Ὁ ἄνθραξ ποὺ ἔδωσε τὸ Σεραφεὶμ στὸν Ἡσαΐα

Ὁ προφήτης Ἡσαΐας στὸ ἕκτο κεφάλαιο τοῦ βιβλίου του περιγράφει τὸ ὅραμα τῆς κλήσεώς του στὸ προφητικὸ ἀξίωμα, ὅταν εἶδε τὸν Κύριο τῆς δόξης καθήμενο πάνω σὲ ὑπερυψωμένο καὶ μεγαλόπρεπο θρόνο, ὅπως καὶ τὸ οὐράνιο θυσιαστήριο, καὶ τοῦ ζήτησε νὰ κηρύξει στὸν Ἰσραηλιτικὸ λαὸ νὰ ἐπιστρέψει στὸν ἀληθινὸ καὶ ζωντανὸ Θεό, ἐπειδὴ εἶχαν παρασυρθεῖ στὴν εἰδωλολατρία. Ὁ Προφήτης ἔφερε ἀντιρρήσεις, ὅτι εἶναι ἁμαρτωλός. Τότε ὁ Θεὸς ἔστειλε ἕνα ἀπὸ τὰ Σεραφίμ, ποὺ περικύκλωναν τὸν θρόνο τοῦ Θεοῦ, νὰ πάρει ἕνα κάρβουνο ἀπὸ τὸ οὐράνιο θυσιαστήριο καὶ νὰ τὸ ἀκουμπήσει στὰ χείλη τοῦ προφήτου, γιὰ νὰ τὸν καθαρίσει ἀπὸ τὶς ἁμαρτίες του.

«Τὴν χρονιὰ ποὺ πέθανε ὁ βασιλιὰς Ὀζίας, εἶδα σὲ ὅραμα τὸν Κύριο νὰ κάθεται πάνω σ' ἕνα θρόνο ὑψηλὸ καὶ ὑπερυψωμένο· καὶ εἶδα ἀκόμη νὰ εἶναι γεμάτος ἀπὸ ἀπερίγραπτη λαμπρότητα ὁ ναὸς αὐτός. Καὶ γύρω ἀπὸ τὸν θρόνο στέκονταν τὰ Σεραφὶμ καὶ εἶχε ἕξι πτέρυγες τὸ καθένα ἀπὸ αὐτά· μὲ τὶς δύο πτέρυγες σκέπαζαν τελείως τὸ πρόσωπό τους, μὲ τὶς δύο ἄλλες σκέπαζαν τὰ πόδια τους καὶ μὲ τὶς δύο ἄλλες πετοῦσαν. Καὶ φώναζε δυνατὰ ὁ ἕνας ἄγγελος στὸν ἄλλον καὶ ἔλεγαν· ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος εἶναι ὁ Κύριος ὁ παντοκράτωρ, γεμάτη εἶναι ὅλη ἡ γῆ ἀπὸ τὴν δόξα του! Καὶ ἀπὸ τὴν δύναμη τῶν φωνῶν ποὺ κραύγαζαν σηκώθηκε ψηλότερα ὁ γεῖσος τοῦ ναοῦ καὶ ὅλος ὁ ναὸς γέμισε ἀπὸ καπνό (τοῦ θυμιάμα-

τος). Καὶ εἶπα ἐγὼ τότε· ὦ ἐγὼ ὁ ταλαίπωρος! Ἔχω συγκλονιστεῖ ἐντελῶς, διότι, ἐνῶ εἶμαι ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς καὶ ἔχω ἀκάθαρτα χείλη καὶ κατοικῶ ἀνάμεσα σὲ λαὸ ποὺ ἔχει ἐπίσης ἀκάθαρτα χείλη, ἐντούτοις εἶδα μὲ τὰ μάτια μου τὸν βασιλέα καὶ Κύριο τῶν ἀγγελικῶν δυνάμεων! Τότε ἐστάλη σὲ μένα ἕνα ἀπὸ τὰ Σεραφίμ· καὶ κρατοῦσε στὸ χέρι του (ἀναμμένο) κάρβουνο, τὸ ὁποῖο μὲ τὴν λαβίδα εἶχε λάβει ἀπὸ τὸ θυσιαστήριο· καὶ ἄγγιξε τὸ στόμα μου καὶ εἶπε· νά, αὐτὸ ἄγγιξε τὰ χείλη σου καὶ θὰ ἀφαιρέσει τὶς ἀνομίες σου καὶ τελείως θὰ ἐξαλείψει τὶς ἁμαρτίες σου. Καὶ ἄκουσα τὴν φωνὴ τοῦ Κυρίου, καθὼς μιλοῦσε ὁ ἴδιος· ποιόν νὰ ἀποστείλω; Ποιός θὰ πάει πρὸς τὸν λαὸ αὐτόν; Καὶ ἐγὼ εἶπα· νά, ἐγὼ εἶμαι ἐδῶ· στεῖλε με. Καὶ εἶπε (ὁ Κύριος)· πήγαινε καὶ πὲς σ' αὐτὸν τὸν λαό· συνεχῶς θὰ ἀκούετε καὶ δὲν θὰ καταλαβαίνετε, θὰ βλέπετε μὲ τὰ μάτια σας καὶ δὲν θὰ ἀντιληφθεῖτε. Διότι ἡ καρδιὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ ἔγινε χοντρή. Μὲ τὰ αὐτιά τους δύσκολα ἀκοῦνε καὶ τὰ μάτια τους τὰ ἔκλεισαν, ὥστε νὰ μὴ δοῦν μὲ τὰ μάτια καὶ νὰ μὴν ἀκούσουν μὲ τὰ αὐτιὰ καὶ μὲ τὴν καρδιὰ νὰ μὴν καταλάβουν, γιὰ νὰ μὴ μετανοήσουν καὶ ἐπιστρέψουν, καὶ ἐγὼ τοὺς γιατρέψω»[81].

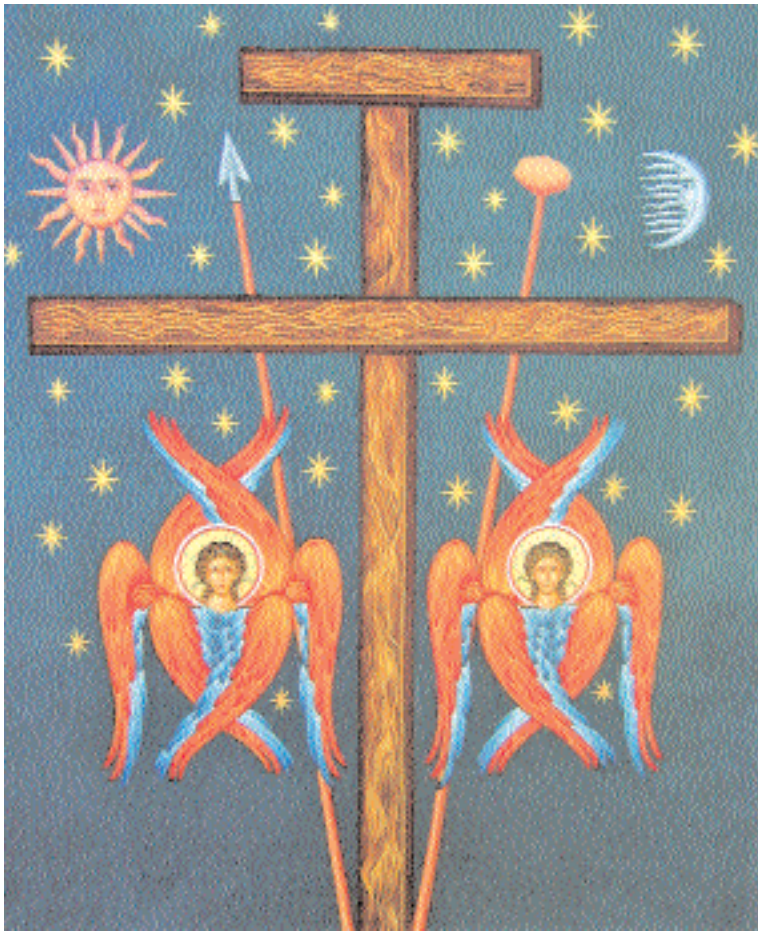
81. «*Καὶ ἐγένετο τοῦ ἐνιαυτοῦ, οὗ ἀπέθανεν Ὀζίας ὁ βασιλεύς, εἶδον τὸν Κύριον καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπῃρμένου καὶ πλήρης ὁ οἶκος τῆς δόξης αὐτοῦ. καὶ Σεραφὶμ εἱστήκεισαν κύκλῳ αὐτοῦ, ἓξ πτέρυγες τῷ ἑνὶ καὶ ἓξ πτέρυγες τῷ ἑνί, καὶ ταῖς μὲν δυσὶ κατεκάλυπτον τὸ πρόσωπον, ταῖς δὲ δυσὶ κατεκάλυπτον τοὺς πόδας καὶ ταῖς δυσὶν ἐπέταντο. καὶ ἐκέκραγεν ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον καὶ ἔλεγον· ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος σα-*

Ὁ ἅγιος Γερμανὸς ὁ Κωνσταντινουπόλεως (ζ΄ αἰ. μ.Χ.) μιλώντας γιὰ τὸ γεγονὸς παρατηρεῖ:

«Τί εἶναι κάρβουνο, παρὰ ξύλο γεμάτο φωτιὰ ὁλοτελῶς. Διότι ἡ φωτιὰ τῆς ἀπαθοῦς θεότητος τοῦ Ἀμνοῦ ποὺ θυσιάστηκε πάνω στὸ ξύλο μεταβάλλει σὲ ἀναμμένο ἄνθρακα χωρὶς ὅμως νὰ κατακαίει, καὶ ἐμεῖς ποὺ σὲ ἀκουμπᾶμε σήμερα μὲ τὰ χείλη (σὲ ἀσπαζόμαστε) λαμβάνουμε τὴν κάθαρση τῶν ἁμαρτημάτων μας ποὺ τὰ καίει τὸ πῦρ τῆς θεότητος»[82].

βαώθ, πλήρης πᾶσα ἡ γῆ τῆς δόξης αὐτοῦ. καὶ ἐπήρθη τὸ ὑπέρθυρον ἀπὸ τῆς φωνῆς, ἧς ἐκέκραγον, καὶ ὁ οἶκος ἐπλήσθη καπνοῦ. καὶ εἶπον· ὦ τάλας ἐγώ, ὅτι κατανένυγμαι, ὅτι ἄνθρωπος ὢν, καὶ ἀκάθαρτα χείλη ἔχων, ἐν μέσῳ λαοῦ ἀκάθαρτα χείλη ἔχοντος ἐγὼ οἰκῶ, καὶ τὸν βασιλέα Κύριον σαβαὼθ εἶδον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου. καὶ ἀπεστάλη πρός με ἓν τῶν Σεραφίμ, καὶ ἐν τῇ χειρὶ εἶχεν ἄνθρακα, ὃν τῇ λαβίδι ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἥψατο τοῦ στόματός μου καὶ εἶπεν· ἰδοὺ ἥψατο τοῦτο τῶν χειλέων σου καὶ ἀφελεῖ τὰς ἀνομίας σου καὶ τὰς ἁμαρτίας σου περικαθαριεῖ. καὶ ἤκουσα τῆς φωνῆς Κυρίου λέγοντος· τίνα ἀποστείλω καὶ τίς πορεύσεται πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον; καὶ εἶπα· ἰδοὺ ἐγώ εἰμι· ἀπόστειλόν με. καὶ εἶπε· πορεύθητι καὶ εἰπὸν τῷ λαῷ τούτῳ· ἀκοῇ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ μὴ ἴδητε· ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶν αὐτῶν βαρέως ἤκουσαν καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσι καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσι, καὶ ἐπιστρέψωσι, καὶ ἰάσομαι αὐτούς» (Ἡσαΐου στ΄ 1-10).

82. *«Τίς γάρ ἐστιν ἄνθραξ, ἢ ξύλον ἐμπεπυρωμένον ὁλοτελῶς· τὸ γὰρ πῦρ τῆς ἀπαθοῦς Θεότητος τοῦ ἐν αὐτῷ τυθέντος Ἀμνοῦ ἀκατακαύστως κατηνθράκωσε, καὶ ἡμεῖς οἱ τὰ χείλη σήμερόν σοι προσψαύοντες ἔμπυρον κάθαρσιν τῶν ἁμαρτημάτων λαμβάνομεν»* (P.G. 98, 241).

Λεπτομέρεια ἀπὸ τὴν εἰκόνα τῶν Ἁγίων Πάντων.
(Ἔργο τῶν ἀδελφῶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγ. Ἰωάννου Προδρόμου Καρέα).

ιδ΄. *Τὸ σημεῖο τῆς νίκης - ἡ ράβδος τῆς ἰσχύος*

❄ Καὶ στοὺς Ψαλμοὺς τοῦ Δαυὶδ ἀναφέρονται προτυπώσεις τοῦ Σταυροῦ, ποὺ ἀναγράφεται ὡς σημεῖο νίκης ἢ ράβδος ἰσχύος:

«Ἔδωσες σὲ ὅσους σὲ φοβοῦνται σημεῖο, γιὰ νὰ ἀποφύγουν τὸ ἐχθρικὸ τόξο καὶ διασωθοῦν»[83].

«Σὲ μᾶς, Κύριε, ἔδωσες ὡς σημεῖο σου τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου»[84].

«Νὰ ἐξυψώνετε (μὲ ὕμνους) τὸν Κύριο τὸν Θεό μας καὶ νὰ προσκυνεῖτε τὸ ὑποπόδιο τῶν ποδιῶν του, διότι εἶναι ἅγιος»[85].

«Εἶπε ὁ Κύριος στὸν Κύριό μου· κάθησε στὰ δεξιά μου, μέχρι νὰ θέσω ὅλους τοὺς ἐχθρούς σου ὡς ὑποπόδιο τῶν ποδιῶν σου. Σκῆπτρο ἰσχυρῆς ἐξουσίας θὰ σοῦ χορηγήσει ὁ Κύριος ἀπὸ τὴν Σιών· καὶ σὺ μένε ἀπόλυτος ἐξουσιαστὴς ἐν μέσω ὅλων τῶν ἐχθρῶν σου»[86].

❄ Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονί-

83. *«Ἔδωκας τοῖς φοβουμένοις σε σημείωσιν τοῦ φυγεῖν ἀπὸ προσώπου τόξου»* (Ψαλμοῦ νθ΄ (ξ) 59, 6).

84. *«Ἐσημειώθη ἐφ ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου»* (Ψαλμοῦ δ΄ 7).

85. *«Ὑψοῦτε Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν καὶ προσκυνεῖτε τῷ ὑποποδίῳ τῶν ποδῶν αὐτοῦ, ὅτι ἅγιός ἐστι»* (Ψαλμοῦ ϟη΄ (ϟθ΄) 98, 5).

86. *«Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου· κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. ῥάβδον δυνάμεως ἐξαποστελεῖ σοι Κύριος ἐκ Σιών, καὶ κατακυρίευε ἐν μέσῳ τῶν ἐχθρῶν σου»* (Ψαλμοῦ ρθ΄ (ριʹ) 109, 1-2).

κης ὁ Παλαμᾶς (ιδ΄ αἰ. μ.Χ.) ἀνακεφαλαιώνει τὰ περὶ τὸ μυστήριο τοῦ Σταυροῦ, ἰδιαιτέρως τὶς θαυμαστὲς ἐνέργειές Του στὸν καιρὸ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὡς ἑξῆς:

«Δὲν θὰ μοῦ φτάσει ὁ χρόνος νὰ διηγηθῶ περὶ τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῶν ἔπειτα ἀπὸ αὐτὸν κριτῶν καὶ προφητῶν, τοῦ Δαυὶδ καὶ τῶν ἔπειτα ἀπὸ αὐτόν, οἱ ὁποῖοι, ἐνεργώντας μυστικὰ μὲ τὴν δύναμη τοῦ Σταυροῦ, ἀνέκοψαν ποταμούς, σταμάτησαν τὸν ἥλιο, κατεδάφισαν πόλεις ἀσεβῶν, ἔγιναν νικηφόροι στὸν πόλεμο, κατέστρεψαν στρατόπεδα ἀντιπάλων, ἀπέφυγαν κοφτερὰ σπαθιά, ἔσβησαν τὴν δύναμη τῆς φωτιᾶς, ἔφραξαν στόματα λεόντων, ἤλεγξαν βασιλεῖς, τέφρωσαν πεντηκοντάρχους, ἀνάστησαν νεκρούς, σταμάτησαν μὲ τὸν λόγο τὸν οὐρανὸ καὶ πάλι τὸν ἀπέλυσαν, καθιστώντας ἄγονα καὶ πάλι γόνιμα τὰ σύννεφα σ᾽ αὐτόν. Διότι, ἂν ὁ Παῦλος λέει ὅτι αὐτὰ τὰ ἐνήργησε ἡ πίστη, καὶ ἡ πίστη εἶναι δύναμη γιὰ τὴν σωτηρία, γι᾽ αὐτὸ ὅλα εἶναι δυνατὰ σ᾽ ἐκεῖνον ποὺ πιστεύει. Τέτοιο εἶναι ὁπωσδήποτε καὶ ὁ Σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ γιὰ τοὺς πιστεύοντας διότι ὁ λόγος τοῦ Σταυροῦ, γιὰ νὰ μιλήσουμε πάλι κατὰ τὸν Παῦλο, γιὰ τοὺς ἀφανιζόμενους εἶναι μωρία, ἐνῶ γιὰ μᾶς τοὺς σωζόμενους εἶναι δύναμη Θεοῦ»[87].

87. *«Ἐπιλείψει δέ με ὁ χρόνος διηγούμενον περὶ Ἰησοῦ καὶ τῶν μετ᾽ αὐτόν, οἵ τῷ μυστηρίῳ τοῦ σταυροῦ ἐνεργούμενοι, ποταμοὺς ἀνέκοψαν, ἥλιον ἔστησαν, ἀσεβῶν πόλεις κατηδάφισαν, ἐγενήθησαν ἰσχυροὶ ἐν πολέμῳ, παρεμβολὰς ἔκλιναν ἀλλοτρίων, ἔφυγον στόματα μαχαίρας, ἔσβεσαν δύναμιν πυρός, ἔφραξαν στόματα λεόντων, βασιλεῖς ἤλεγξαν, πεντηκοντάρχους ἐτέφρωσαν, νεκροὺς ἤγειραν, οὐρανὸν ἔστησαν λόγῳ, καὶ πάλιν ἔλυσαν, ἀγόνους*

❄ Ὁ ἀπόστολος Παῦλος διδάσκει ὅτι οἱ Χριστιανοί, γιὰ νὰ ζωοποιηθοῦν, πρέπει νὰ σταυρώσουν (νὰ νεκρώσουν) τὰ πάθη καὶ τὶς ἁμαρτωλὲς ἐπιθυμίες τους:

«Ἄλλωστε ὅσοι εἶναι τοῦ Χριστοῦ ἔχουν σταυρώσει τὸν ἁμαρτωλὸ ἑαυτό τους μαζὶ μὲ τὰ πάθη καὶ τὶς ἐπιθυμίες του»[88].

«Πράγματι βάσει τοῦ νόμου, ἔχω πεθάνει γιὰ τὴν θρησκεία τοῦ νόμου, γιὰ νὰ βρῶ τὴν ζωὴ κοντὰ στὸν Θεό. Ἔχω πεθάνει στὸν σταυρὸ μαζὶ μὲ τὸν Χριστό. Καὶ δὲν ζῶ πιὰ ἐγώ, ἀλλὰ ζεῖ στὸ πρόσωπό μου ὁ Χριστός. Καὶ ἡ τωρινὴ σωματική μου ζωὴ εἶναι ζωὴ βασισμένη στὴν πίστη μου στὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ, ποὺ μὲ ἀγάπησε καὶ πέθανε ἑκουσίως γιὰ χάρη μου»[89].

Γιὰ τὸν μαθητὴ τοῦ Χριστοῦ ἰσχύει πάντοτε ὁ λόγος Του:

«Ὅποιος θέλει νὰ μὲ ἀκολουθήσει, ἂς ἀπαρνηθεῖ τὸν

τε καὶ πάλιν γονίμους τὰς ἐν αὐτῷ νεφέλας ἀπεργασάμενοι· εἰ γὰρ καὶ τὴν πίστιν ἐνηργηκέναι ταῦτα, φησὶν ὁ Παῦλος, ἀλλ' ἡ πίστις δύναμίς ἐστιν εἰς σωτηρίαν· διὸ καὶ πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι. Τοιοῦτον δὲ πάντως καὶ ὁ τοῦ Χριστοῦ σταυρὸς τοῖς πιστεύουσιν· «Ὁ γάρ λόγος ὁ τοῦ σταυροῦ, πάλιν κατὰ Παῦλον εἰπεῖν, τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μωρία ἐστί, τοῖς δὲ σῳζομένοις ἡμῖν δύναμις Θεοῦ ἐστίν» (P.G. 151, 136).

88. *«Οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις»* (πρὸς Γαλάτας ε΄ 24).

89. *«Ἐγὼ γὰρ διὰ νόμου νόμῳ ἀπέθανον, ἵνα Θεῷ ζήσω. Χριστῷ συνεσταύρωμαι· ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός· ὃ δὲ νῦν ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀγαπήσαντός με καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ»* (πρὸς Γαλάτας β΄ 19-20).

ἑαυτό του, ἂς σηκώσει τὸν σταυρό του καὶ ἂς μὲ ἀκολουθεῖ»[90].

Μὲ τὴν ἑκούσια αὐτὴ νέκρωση τῶν παθῶν καὶ τῆς ἁμαρτίας ἀξιωνόμαστε τῆς αἰωνίου ζωῆς σύμφωνα μὲ τὴν ὑπόσχεση τοῦ Κυρίου:

«Διότι ὅποιος θέλει νὰ σώσει τὴν ζωή του θὰ τὴν χάσει, ἐνῶ ὅποιος ἐξαιτίας μου χάσει τὴν ζωή του, θὰ τὴν σώσει»[91].

90. *«Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι»* (Μάρκου η΄ 34).

91. *«Ὅς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, εὑρήσει αὐτήν»* (Ματθαίου ιστ΄ 25).

«Μνήσθητι Χριστέ,
ἧς ἐκτήσω ποίμνης τῷ πάθει σου,
τῆς δεδοξασμένης σου Μητρὸς
τὰς συμπαθεῖς ἐντεύξεις δεξάμενος,
καὶ ἐπισκεψάμενος, κεκακωμένην
ῥῦσαι, τῇ δυνάμει σου Κύριε».